

**АБЕТКА З ДОСТУПУ
ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**
навчально-методичний посібник

**Центр політичних студій та аналітики у співпраці
з Партнерством громадських організацій «Новий громадянин»**

Київ – 2012

Абетка з доступу до публічної інформації: навчально-методичний посібник / За ред. Д. М. Слизьконіс, В. В. Тарана.
Автори-укладачі: Р. В. Балабан та ін. — К.: Центр Політичних Студій та Аналітики, 2012. — 88 с. — ISBN 978-966-8684-97-5

Центр Політичних Студій та Аналітики у співпраці з Партнерством громадських організацій «Новий громадянин», в рамках інформаційно-просвітницької кампанії, направленої на роз'яснення норм Закону України «Про доступ до публічної інформації», пропонує широкому колу читачів посібник «Абетка з доступу до публічної інформації».

Актуальність книги полягає у роз'ясненні норм Закону, поясненні, як правильно застосовувати його під час захисту своїх прав; описано ситуації, які громадяни можуть вирішити, застосовуючи норми Закону.

У ній читачі знайдуть відповіді на важливі для себе запитання: навіщо був прийнятий Закон, як правильно його застосовувати, щоб захистити своє право на доступ до інформації, яким чином можна отримати від органів влади повну та вичерпну інформацію, як органи влади мають працювати після вступу в дію Закону. Тут представлено кращі історії успіхів журналістів та громадських активістів, які протягом 2011 року застосовували норми згаданого Закону. В книзі наведено зразки запитів на інформацію, скарг до суду і правоохоронних органів та багато інших цікавих прикладних матеріалів.

Це видання підготовлене та надруковане в рамках Програми IMS «Медіа та Демократія» для Східної Європи та Кавказу.

Міжнародна підтримка медіа International Media Support (IMS) є неприбутковою недержавною міжнародною організацією, що працює з медіа та журналістами у країнах, які перебувають у стані конфлікту, небезпеки для суспільства, політичної нестабільності або переживають перехідний період. У більше ніж 50-ти країнах по всьому світу IMS допомагає підсилити та забезпечити професійну діяльність медіа і журналістів навіть у складних умовах. Більше інформації про IMS на сайті www.i-m-s.dk

Погляди авторів не обов'язково збігаються з International Media Support.

Книга випускається українською мовою в друкованому та електронному варіантах. Електронну версію видання представлено на сайтах ЦПСА за адресою <http://www.cpsa.org.ua> та «Прозора бюрократія» <http://access-info.org.ua>. У друкованому вигляді книга розповсюджується безкоштовно. ЦПСА дозволяє поширювати тексти з посиланням на джерело.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Вступ.....	5
Розділ I. Що таке доступ до публічної інформації	7
1.1. Доступ до інформації: практичні поради	7
1.2. У чому різниця між зверненням громадян та запитом на інформацію?	11
1.3. Як влада має працювати в нових умовах на виконання Закону?.....	13
1.4. Пасивний доступ до інформації – що має бути на сайтах органів влади?	14
1.5. Як оскаржити через суд порушення права на доступ до інформації та притягнути до відповідальності винних осіб?	22
1.6. Як і коли треба звертатися до прокуратури, щоб захистити право на доступ до інформації?	32
 Розділ II. Історії успіхів застосування норм Закону України «Про доступ до публічної інформації» журналістами та громадськими активістами.....	 38
2.1. Що робити, якщо вам відмовили в акредитації?	38
2.2. Організація роботи органів влади в нових умовах. Успішний досвід на прикладі Адміністрації Президента.	46
2.3. Отримання інформації про державні закупівлі. Успішний досвід громадського моніторингу державних закупівель у Херсонській області протягом 2011 р. Центром Політичних Студій та Аналітики	58
2.4. Судовий позов до органу влади: досягнення результату ще до судового рішення. Успішний досвід Інституту Медіа Права	68
2.5. Як прокуратура може допомогти вам отримати інформацію? Історія успіху громадського активіста із Закарпаття.....	72
2.6. Як захистити свої права у боротьбі з чиновниками? Історії успіхів Бюро журналістських розслідувань «Свідомо»	74
2.7. Інформація про посадовців та їхні доходи: як розкрити таємницю?	80

ПЕРЕДМОВА

«Абетка з доступу до публічної інформації» цілком здатна виконати заявлену в жанровому означенні мету, бо навіть з неї самої можна навчитися як запитувати інформацію в офіційних органів у такий спосіб, щоб не відмовили. Або, якщо відмовлять, щоби було очевидно, що відмовили безпідставно.

«Абетка з доступу до публічної інформації» методична, бо крок по кроку розписує процес, та ще й супроводжує прикладами успішного отримання інформації. От щодо неуспіхів малувато

сказано, а варто було б, бо в не надто ретельних читачів може скластися враження, що неуспіхів не буває. А твердження, що найкраще навчаються на помилках, все ж має підґрунтя.

«Абетка з доступу до публічної інформації» помічна і, отже, виконує завдання бути посібником, бо громадянам, які прагнуть бути активними, потрібні знання щодо того, як взаємодіяти з владою. До того ж розділ, написаний високопосадовцем з Адміністрації Президента, надає приклади і готовності влади виконувати вимоги Закону, і того, в яких випадках влада вважає за потрібне «закрити» інформацію. Тож взаємодія показана з обох боків, а позаяк серед авторів є люди, які чимало зусиль доклали до розробки і ухвалення Закону, інформація про цю взаємодію походить «з перших рук».

Стисло кажучи, «Абетка з доступу до публічної інформації» розписує можливості і приховані загрози процесу отримання важливої для громадянського суспільства інформації від «а» до «я».

Але дехто твердить, що в українській абетці після літери «я» є ще й апостроф.

Отже, чекатимемо, що далі буде. І – що буде далі. А щоби було так, як вважаємо за потрібне, застосовуймо Закон про доступ до публічної інформації. Без нашої участі закони не діють.

Андрій Куликов

ВСТУП

Законом «Про доступ до публічної інформації» влада зобов'язалася «забезпечити прозорість та відкритість своєї діяльності». Тепер громадяни можуть протягом п'яти робочих днів отримувати інформацію, яка є у розпорядженні органів влади.

Головна ідея Закону — вся інформація, якою володіють або яку створили органи влади в процесі своєї діяльності, має бути відкритою та доступною громадянам!

Законодавець передбачив, що прозорість органів влади в контексті доступу має реалізовуватися через:

- обов'язки органів влади (розпорядників інформації) надавати нормативно-правові акти, які є у них в розпорядженні, та оприлюднювати інформацію про свою діяльність, крім випадків, передбачених законом;
- максимальне спрощення процедури подання запиту від громадян та отримання інформації від органів влади;
- безперешкодний доступ громадян до засідань колегіальних органів влади.

Забезпечити це повинні органи влади через впровадження системи активного та пасивного доступу громадян до інформації, розпорядниками якої вони є.

Незважаючи на простий та зрозумілий алгоритм роботи Закону, практика його застосування показує, що він не виконується повною мірою. Протягом 2011–2012 років Центр Політичних Студій та Аналітики в рамках Партнерства громадських організацій «Новий Громадянин» здійснював системний моніторинг органів влади на виконання ними норм Закону, шляхом щомісячного надсилання однотипних тематичних запитів у всі обласні державні адміністрації та міські ради міст обласного підпорядкування. Після аналізу 12-ти хвиль запитів експерти Центру відмітили типові порушення:

- a) *ненадання відповіді органами влади на інформаційний запит;*
- b) *невчасно надана відповідь;*
- c) *відповідь на інформаційний запит надана не по суті або не в повному обсязі;*
- d) *органи влади не забезпечують повною мірою пасивний доступ громадян до інформації (не створені реєстри публічної інформації; на сайтах не вивішуються проекти рішень; не оприлюднюються рішення, які приймаються органами влади щодо публічних фінансів чи розпорядження комунальною власністю на підставі Закону України «Про захист персональних даних»).*

Були визначені ТОП-5 закритих тем на місцевому рівні. Ними стали:

1. *Місцеві бюджети та бюджетні видатки.*
2. *Державні закупівлі.*
3. *Рішення, що стосуються управління комунальною власністю та землями громад.*
4. *Озеленення територій та скорочення зелених насаджень.*
5. *Генеральні плани міст.*

За підсумками річного моніторингу були визначені найзакритіші та найвідкритіші органи влади:

Найкращі обласні державні адміністрації:

1 місце – Херсонська;

2 місце розділили – Тернопільська, Сумська;

3 місце – Кіровоградська.

Найгірші обласні державні адміністрації:

1 місце – Луганська;

2 місце – Одеська;

3 місце – Чернігівська.

Найкращі міські ради:

1 місце – Луцька;

2 місце – Вінницька;

3 місце – Запорізька.

Найгірші міські ради:

1 місце розділили – Тернопільська та Миколаївська;

2 місце розділили – Черкаська та Харківська;

3 місце – Львівська.

Детальніше про рейтинг та методологію оцінювання можна дізнатися на сайті «Прозора бюрократія» www.access-info.org.ua та «Центр Політичних Студій та Аналітики» www.cpsa.org.ua.

Невиконання норм Закону місцевою владою свідчить як про її неготовність до «відкритості», так і про неправильне застосування норм Закону громадянськими активістами та журналістами.

Пам'ятайте! Закон працює за умови його правильного використання.

Як засвідчує світова практика, для того, щоб Закон запрацював повною мірою, необхідно 5–7 років спільної діяльності влади та громадськості. Зараз головним завданням журналістів, представників НУО та громадських лідерів є активізація діяльності шляхом надсилання правильно складених запитів до органів влади, а також контроль за наданням ними повної, достовірної та своєчасної інформації. Попри те, що нині громадяни не надто часто користуються законом для відстоювання своїх прав, кількість запитувачів все одно зростає.

Згідно повідомлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України, центральні органи влади та обласні державні адміністрації (25 адміністрацій та 63 органи центральної влади) протягом 2011–2012 років отримали загалом 33 тисячі інформаційних запитів. Це лише 375 запитів на місяць і всього 31 інформаційний запит до одного органу влади протягом року!

Цей посібник має на меті допомогти журналістам та громадським активістам ознайомитися із ключовими нормами закону та навчитися правильно застосовувати його норми у своїй повсякденній діяльності. Його підготували експерти Центру Політичних Студій та Аналітики спільно зі своїми партнерами Інститутом Масової Інформації та Інститутом Медіа Права в рамках просвітницької кампанії, що здійснює Партнерство громадських організацій «Новий Громадянин». До нього увійшли: найкращі практики та історії успіхів, які за останній рік відбулися в журналістів, НУО та громадських активістів; порядок того, як органи влади мають оприлюднювати інформацію, що знаходиться в їхньому розпорядженні; механізми оскарження у разі ненадання відповіді на запит і чимало інших матеріалів, які є важливою для забезпечення права на доступ до інформації та стануть у пригоді для представників органів влади, громадян, НУО та журналістів.

Віктор Таран,
директор Центру Політичних Студій та Аналітики

РОЗДІЛ І. Що таке доступ до публічної інформації

1.1. Доступ до інформації. ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Яка інформація належить до публічної?

Відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень.

КОМЕНТАР:

Написано мудро, але основна суть така: закон регулює доступ не лише до відкритої інформації, але й до інформації з обмеженим доступом.

ВАРТО ПАМ'ЯТАТИ:

- 1) Законом встановлюється принцип максимальної відкритості, тобто презумпція відкритості, публічної інформації.
- 2) Передбачається максимальне спрощення процедури доступу.
- 3) Покладається обов'язок на розпорядника інформації обґрунтовувати відмову у доступі.
- 4) Доступ надається без необхідності пояснення запитувачем, навіщо йому потрібна інформація тощо.

До якої інформації доступ обмежено?

До конфіденційної інформації, таємної та службової.

Як можна обмежити доступ ?

Обмеження доступу здійснюється при сукупності кількох чинників (так званий «трискладовий тест»):

- 1) В інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.
- 2) Розголошення інформації може завдати істотної шкоди вищезазначеним інтересам.
- 3) Шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес щодо її розповсюдження.

ВАРТО ПАМ'ЯТАТИ:

- 1) Якщо хоча б на одне з цих трьох запитань відповідь є негативною, у доступі не може бути відмовлено.
- 2) Обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для ознайомлення надається та інформація, доступ до якої не обмежений.

Хто може скористатися правом на доступ до публічної інформації?

Кожен. Це може бути фізична особа, юридична особа або об'єднання громадян без статусу юридичної особи. Закон не дає журналісту переваг в отриманні інформації перед іншими громадянами та юрособами.

 КОМЕНТАР:

Краще подавати запит як фізична особа. Чи вказувати в запиті свій журналістський статус, слід вирішувати індивідуально в кожному конкретному випадку.

Що таке активний та пасивний доступ до інформації?

Пасивний доступ, який мають забезпечити суб'єкти владних повноважень, – це основна інформація, яку органи влади мають оприлюднювати на власних сайтах чи в друкованих ЗМІ. Активний доступ – поданий до органу влади запит на інформацію.

Як подавати інформаційний запит?

Форма подачі запиту може бути усна та/чи письмова.

Форми надсилання запиту: звичайною поштою, електронною поштою, телефоном, факсом.

 КОМЕНТАР:

Запит телефоном неможливо зафіксувати приймаючою стороною, тому ця форма найменш ефективна в контексті можливого оскарження в суді.

 ВАРТО ПАМ'ЯТАТИ:

Якщо запит стосується важливого для вас питання або в його задоволенні ймовірно можуть відмовити, то його однозначно слід викласти на папері й мати підтвердження, що розпорядник отримав цей запит (щоб мати докази при потребі оскаржити відмову в суді й домогтися надання інформації). Цього можна досягти двома шляхами:

- 1) надіслати запит поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладеного в конверт (описуючи вкладений запит, необхідно точно сформулювати, щодо чого саме запит надсилається);*
- 2) подати запит до розпорядника інформації безпосередньо, залишивши собі його копію, на якій працівником розпорядника проставляється штамп із його найменуванням, датою одержання та підписом посадовця.*

Що Ви зобов'язані вказати в запиті на інформацію?

- 1) ім'я (ПІБ) або найменування запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер телефону, якщо такий є;
- 2) загальний опис інформації або вид, назва, реквізити чи зміст (загальний опис змісту) документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо (опис має бути хоч і загальним, але водночас містити деталі, за якими можна буде визначити, що саме запитується);
- 3) підпис і дата (за умови подання запиту в письмовій формі, в т. ч. факсом).

 КОМЕНТАР:

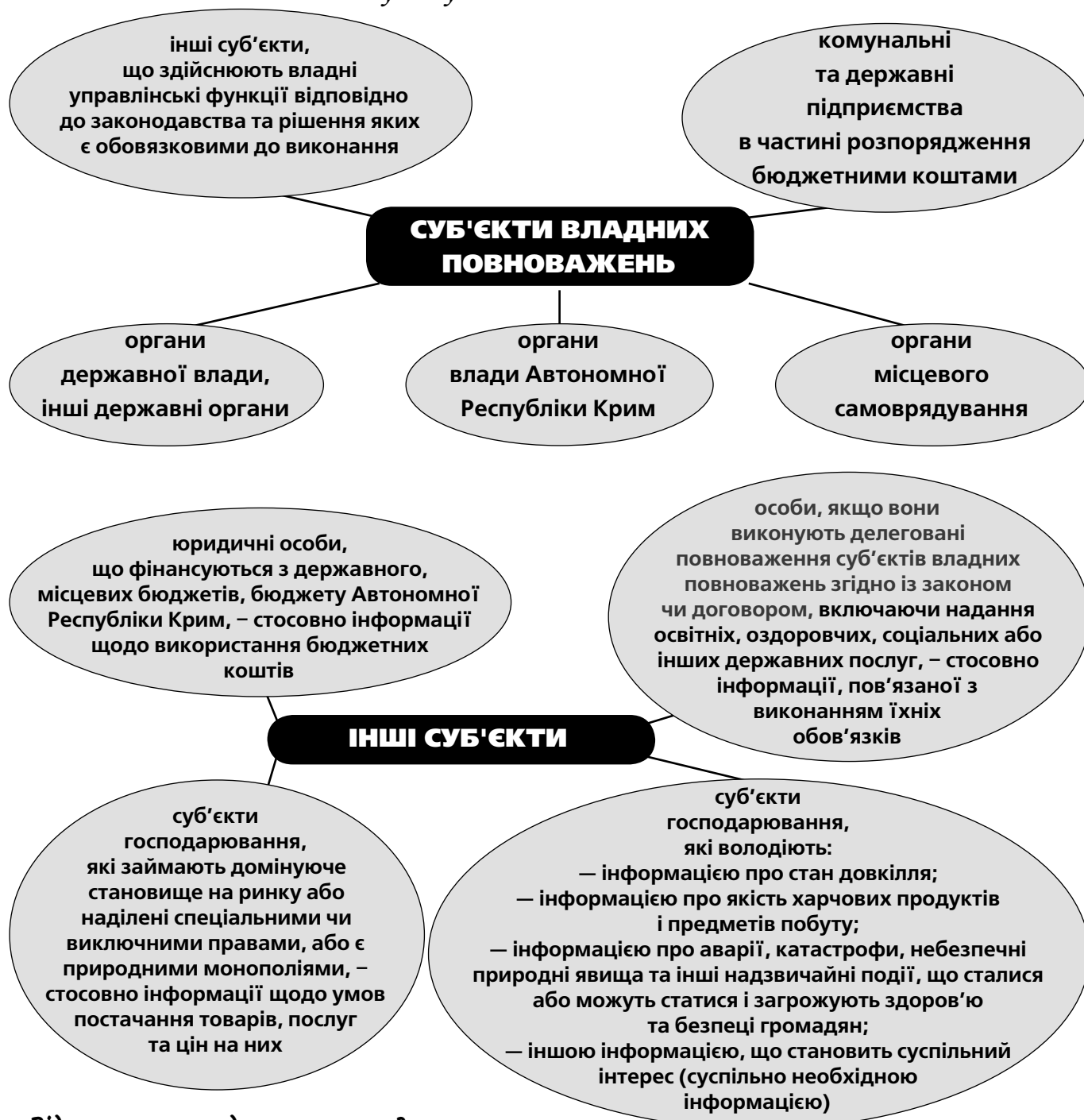
Не варто об'єднувати в одному запиті більше п'яти питань, оскільки це може призвести до продовження строку його розгляду до 20 робочих днів і зменшить ймовірність надання розгорнутої відповіді на кожне питання.

До кого адресувати запит?

Адресувати запит слід розпоряднику інформації, який є юридичною особою, тобто повноцінним суб'єктом права (зможе бути відповідачем у суді тощо). Наприклад – обласній державній адміністрації, районній раді, Кабінету Міністрів України.

Не варто адресувати запит структурному підрозділу або посадовій особі (керівникові), оскільки вони не є повноцінними суб'єктами відносин щодо доступу до інформації, тож можуть відмовитись розглядати запит або їхні діяння буде складно оскаржити.

*Згідно з Законом в Україні розпорядниками інформації
є наступні суб'єкти владних повноважень:*

Від кого краще подавати запити?

Краще подавати запити від свого імені як від фізичної особи, оскільки це дозволяє уникнути низки формальних зачіпок; законодавство України не забороняє запитувачу використовувати отриману на запит інформацію будь-яким чином, зокрема передавати іншим особам, наприклад, своєму роботодавцю.

ВАРТО ПАМ'ЯТАТИ:

Запит від юридичної особи має бути підписано її працівником, який має повноваження представляти юрособу у відносинах з іншими суб'єктами. Крім того, інколи чиновники вважають, що вихідний документ від юрособи повинен мати низку реквізитів: його має бути складено на бланку, затверджено печаткою й він має містити вихідний номер.

 КОМЕНТАР:

Закон про доступ цього не вимагає, та в чиновників нерідко виникають підозри щодо реальності існування юридичних осіб.

ПРИКЛАД ЗАПИТУ:**Форма запиту**

_____ (назва розпорядника інформації)

від _____

(прізвище, ім'я, по батькові або найменування запитувача)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗАПИТ

На підставі статей 1, 13, 19, 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року, які надають право звертатись із запитами до розпорядників інформації щодо надання публічної інформації, прошу надати наступну інформацію (наступні документи):

1) _____;

(опис інформації або вид, назва, реквізити чи зміст документа, якщо вони відомі)

2) _____...

Обґрунтування того, що шкода від розповсюдження такої інформації буде меншою за суспільний інтерес (потребу) в її розповсюдженні (доведення незаконності обмежувати доступ до запитуваної інформації/документів на підставі ч. 2 ст. 6 згаданого Закону): _____

_____. [Включається в текст запиту, якщо відомо або є вагомі підстави вважати, що запитувана інформація/документи мають обмежений доступ].

Відповідь прошу надіслати за наступною адресою: _____.

[ДАТА]

[ПІДПИС] / /

Що можна вимагати при надсиланні інформаційного запиту?

Надання повної відповіді на інформаційний запит у встановлені законом строки.

 ВАРТО ПАМ'ЯТАТИ:

Згідно із Законом «Про доступ до публічної інформації» відповідь на запит має бути надано не пізніше п'яти робочих днів із дня отримання запиту. Якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, строк розгляду запиту може бути продовжено до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження.

Що робити, коли відмовлено у наданні інформації?

Ви маєте право оскаржити:

- 1) відмову в задоволенні запиту на інформацію;
- 2) відстрочку задоволення запиту на інформацію;
- 3) ненадання відповіді на запит на інформацію;
- 4) надання неповної або недостовірної інформації;
- 5) несвоєчасне надання інформації;
- 6) невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію.

1.2. У чому різниця між зверненням громадян та запитом на інформацію?

До Центру Політичних Студій та Аналітики регулярно надходять скарги від громадян на органи влади з приводу ненадання ними відповіді на інформаційні запити. Детальне вивчення юристами Центру цих так званих інформаційних запитів показало, що в більшості це були не запити, а звернення громадян. А отже органи влади вчинили правомірно, коли відмовили у наданні інформації.

Пам'ятайте! Якщо вам відмовили у наданні інформації на запит, це не означає, що Закон не працює! Перевірте, можливо ви подали не інформаційний запит, а звернення!

Ключовою відмінністю між зверненням та запитом є те, що інформаційний запит – це прохання надати публічну інформацію, якою володіє орган влади (наприклад, копію розпорядження голови облдержадміністрації або рішення сесії міської ради), а під зверненням громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) та скарги. До того ж звернення регулюються спеціальним Законом України «Про звернення громадян». Оскільки ситуація з неправильним вибором цих двох форм документів часто повторюється, пропонуємо таблицю, яка допоможе зрозуміти відмінність між зверненням громадян та інформаційним запитом.

	Звернення громадян	Запит на інформацію
Визначення понять	пропозиції; зауваження; заява; клопотання; скарга. Потребує вчинення певних дій.	прохання надати публічну інформацію, що знаходиться у володінні розпорядника інформації; не потребує узагальнення, аналітичної обробки даних або створення їх в інший спосіб.
Суб'єкти	громадяни України; особи, які не є громадянами України і законно знаходяться на її території.	Запитувачі інформації – фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень; розпорядники інформації — суб'єкти, визначені у статті 13 Закону «Про доступ до публічної інформації»; — структурний підрозділ або відповідальна особа з питань запитів на інформацію розпорядників інформації.
Форма документа	усна; письмова.	усна; письмова; інша форма на вибір запитувача (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою). Письмовий запит подається в довільній формі.

Реквізити та зміст документа	Прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина; — викладено суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги; — підпис і дата.	Ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є; — загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо; — підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.
Строки	Не більше одного місяця від дня надходження; не пізніше 15 днів від дня їх отримання, які не потребують додаткового вивчення, — невідкладно. не більше 45 днів, якщо в місячний термін вирішити порушені у зверненні питання неможливо. На обґрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого. Звернення громадян, які мають встановлені законодавством пільги, розглядаються у першочерговому порядку.	— відповідь на запит надається не пізніше 5 робочих днів з моменту його отримання; — у виняткових випадках (ч.ч. 2, 3 ст. 20 Закону) відповідь на запит надається не пізніше 48 годин з дня його отримання; — строк розгляду запиту може бути продовжено з 5 до 20 робочих днів, якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних. Про продовження строку розпорядник інформації повідомляє запитувача у письмовій формі не пізніше 5 робочих днів з дня отримання запиту.
Плата	Плата за звернення не стягується	Інформація на запит надається безкоштовно. Якщо задоволення запиту на інформацію передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як 10 сторінок, відшкодовуються фактичні витрати на копіювання та друк. При наданні особі інформації про себе та інформації, що становить суспільний інтерес, плата за копіювання та друк не стягується.
Оскарження	До рішень, дій (бездіяльності), які можуть бути оскаржені, належать такі у сфері управлінської діяльності, внаслідок яких: — порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян); — створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод; — незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності.	Рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду.
	Звернення громадян	Запит на інформацію

1.3. ЯК ВЛАДА МАЄ ПРАЦЮВАТИ В НОВИХ УМОВАХ НА ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ?

Починаючи з 9 травня 2011 року органи влади повинні організовувати свою роботу, спираючись на принципи прозорості, відкритості, вільного отримання та поширення інформації, крім обмежень, встановлених законом.

Органи влади повинні:

- оприлюднювати інформацію про свою діяльність та прийняті рішення;
- систематично вести облік документів, що знаходяться в їхньому володінні, створивши реєстр публічної інформації;
- вести облік запитів на інформацію;
- визначати спеціальні місця для роботи запитувачів з документами чи їх копіями, а також надавати право запитувачам робити виписки з них, фотографувати, копіювати, сканувати їх, записувати на будь-які носії інформації;
- мати спеціальні структурні підрозділи або призначати відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації;
- надавати достовірну, точну та повну інформацію, а також у разі потреби перевіряти правильність та об'єктивність наданої інформації.

Органи влади мають оприлюднювати інформацію про:

- організаційну структуру;
- місію;
- функції;
- повноваження;
- основні завдання;
- напрями діяльності;
- фінансові ресурси (структуру та обсяг бюджетних коштів, порядок та механізм їх витрачання тощо);
- нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії (крім внутрішньоорганізаційних), прийняті розпорядником;
- проекти рішень, що підлягають обговоренню;
- інформацію про нормативно-правові засади діяльності;
- перелік та умови отримання послуг, що надаються цими органами, форми і зразки документів, правила їх заповнення;
- порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності;
- систему обліку, види інформації, яку зберігає розпорядник;
- механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень розпорядника інформації;

- плани проведення та порядок денний своїх відкритих засідань;
- розташування місць, де надаються необхідні запитувачам форми і бланки установи;
- загальні правила роботи установи, правила внутрішнього трудового розпорядку;
- звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію.

Ви можете дізнатися наступну інформацію про діяльність суб'єктів владних повноважень:

- місцезнаходження;
- поштова адреса;
- номери засобів зв'язку;
- адреси офіційного веб-сайту та електронної пошти;
- розклад роботи і графік прийому громадян;
- вакансії, порядок та умови проходження конкурсу на заміщення вакантних посад;
- прізвище, ім'я та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти керівника органу та його заступників, керівників структурних і регіональних підрозділів;
- основні функції структурних і регіональних підрозділів, крім випадків, коли ці відомості належать до інформації з обмеженим доступом;
- перелік і службові номери засобів зв'язку підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, та їх керівників, крім підприємств, установ та організацій, створених з метою конспірації, оперативно-розшукової або контррозвідувальної діяльності;
- перелік та умови надання послуг;
- форми і зразки документів, необхідних для надання послуг;
- правила їх оформлення та порядок складання;
- як подати запит на інформацію, порядок оскарження рішень суб'єктів владних повноважень, їх дій чи бездіяльності (включно з інформаційними запитами, але не обмежуючись ними).

Органи влади мають забезпечити доступ до системи обліку інформації (реєстр публічної інформації), що містить інформацію про документ (рішення сесії, ухвала виконкому, розпорядження голови адміністрації, наказ по міністерству тощо), що знаходиться у суб'єкта владних повноважень, шляхом:

- оприлюднення на офіційних веб-сайтах суб'єктів владних повноважень такої інформації, а в разі їх відсутності – в інший прийнятний спосіб;
- надання доступу до системи за запитами.

1.4. Пасивний доступ до інформації – що має бути на сайтах органів влади?

Принцип свободи інформації повноцінно втілюється за умови існування механізмів забезпечення доступу громадян до цієї інформації. В свою чергу, правова держава може існувати лише за умови прозорості органів влади та залучення громадян до процесу прийняття суспільно важливих рішень. З огляду на це, в демократичних країнах існує потреба забезпечення права на доступ до публічної інформації, якою володіють органи державної влади. Адже вони приймають рішення та здійснюють свою політику від імені громадян, що робить їхню діяльність підзвітною перед ними.

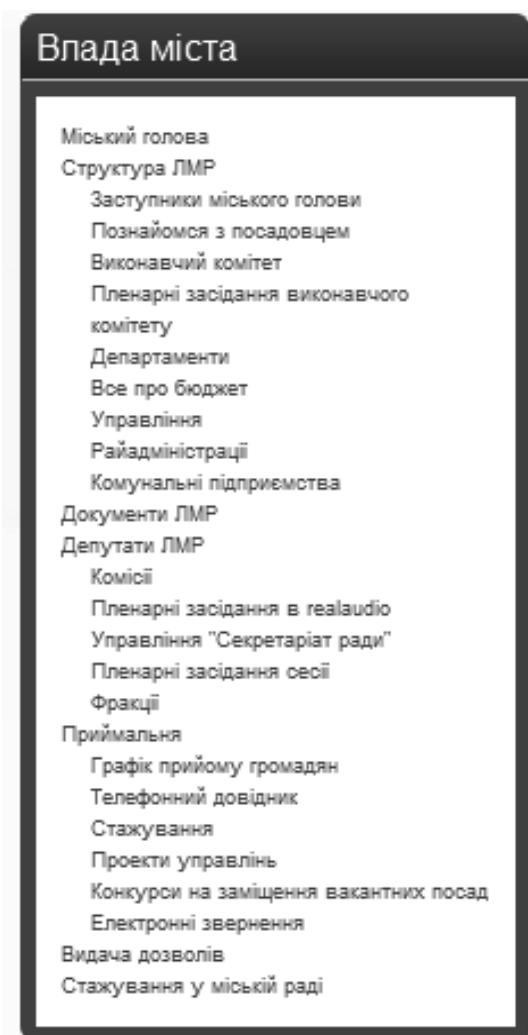
Таким чином, держава має забезпечити доступ до інформації в активний та пасивний спосіб, що передбачає не лише надання інформації на запити, але й оприлюднення публічної інформації на стендах, в друкованих виданнях та на веб-сайтах розпорядників інформації.

Порядок оприлюднення інформації про діяльність органів виконавчої влади на їхніх офіційних веб-сайтах передбачає не просто її розміщення там, але й постійне оновлення невідкладно, та не пізніше 5 робочих днів із дня:

- затвердження документа;
- після створення чи зміни інформації.

Згідно з Законом про доступ, інформація, якою володіє розпорядник, повинна оприлюднюватись на сайті із зазначенням дати оприлюднення документа і дати оновлення інформації.

Вичерпний перелік інформації, що має оприлюднюватись на офіційних веб-сайтах органів влади, міститься у статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації». Отже, відкриваючи інтернет-сторінку органу влади, ви маєте побачити на ній вичерпну інформацію про сам орган влади і його функціональні властивості:

- структуру;
- місію;
- функції;
- повноваження;
- завдання;
- напрями діяльності;
- структуру та обсяг бюджетних коштів;
- порядок та механізми витрачання бюджетних коштів;
- перелік послуг та умови їх отримання, з відповідними формами і зразками документів та правилами їх заповнення;
- плани проведення та порядок денний відкритих засідань;
- механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси;
- загальні правила роботи установи, правила внутрішнього трудового розпорядку;
- розклад роботи та графік прийому громадян;
- вакансії, порядок та умови проходження конкурсу на заміщення вакантних посад.

Також на сайті обов'язково має бути загальна (структурна) інформація про діяльність суб'єкту владних повноважень, а саме про:

- його місцезнаходження;
- поштову адресу;
- номер контактного телефону;
- електронну скриньку;
- імена та контакти керівника органу, його заступників та керівників структурних і регіональних підрозділів;
- основні функції структурних та регіональних підрозділів;
- перелік і контакти підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, а також їх керівників.

Крім того, для зручності громадян, на офіційних веб-сайтах органів влади перш за все мають бути створені окремі розділи з назвою «Публічна інформація» або «Доступ до публічної інформації».

Головна

Пошук

Доступ до публічної інформації

Президент України впроваджує європейські стандарти відкритості і прозорості в роботі кроком на цьому шляху стало підписання Главою держави Закону України «Про доступ до публічної інформації».

На виконання цього закону Президент України підписав Укази «[Питання забезпечення публічної інформації](#)» та «[Про першочергові заходи щодо забезпечення доступу до публічної інформації](#)». Ці Укази покликані забезпечити реалізацію конституційних прав громадян на отримання інформації, зберігати, використовувати і поширювати інформацію.

Віктор Янукович поставив завдання забезпечити доступ громадян до публічної інформації. Глава держави створив у своїй Адміністрації Головне управління забезпечення доступу до публічної інформації. Цей підрозділ буде реалізовувати права громадян на доступ до публічної інформації.

Надання публічної інформації Адміністрацією Президента здійснюється у відповідь на запити громадян.

Згідно з законом, публічною є відображена та задокументована будь-якими засобами та формами будь-якою особою або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх функцій, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень.

Запит від особи на отримання інформації складається у довільній формі. При цьому не вимагається:

- 1) ім'я та прізвище запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також
- 2) опис інформації, яку запитувач хотів би отримати. (Вид, назву, реквізити чи зміст документа)
- 3) підпис і дату.

(Розділ «Доступ до публічної інформації» на сайті Президента України).

Саме в розділі «Доступ до інформації» ви маєте можливість ознайомитися з:

- нормативно-правовими актами;
- актами індивідуальної дії (крім внутрішньоорганізаційних);
- проектами рішень, що підлягають обговоренню;
- інформацією про нормативно-правові засади діяльності органу влади;
- порядком складання, подання запиту на інформацію;
- порядком оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності;
- системою обліку публічної інформації;
- звітами, зокрема щодо задоволення запитів на інформацію.

Важливий момент для забезпечення прозорості діяльності органів влади – дотримання ними правила, яке полягає в обов'язку оприлюднювати проекти нормативно-правових актів та рішень органів місцевого самоврядування не пізніше як за 20 робочих днів до дати їх розгляду з метою прийняття. Після їх прийняття, органи влади та місцевого самоврядування мають не більше 5 днів для того, щоб опублікувати їх на своїх сайтах.

КИЇВСЬКА МІСЬКА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
Офіційний Інтернет-Портал

beta-версія

ПРО КИЇВ АДМІНІСТРАЦІЯ Е-МІСТО ІНВЕТОРАМ ПРЕС-СЛУЖБА ВИБОРИ-2012

РОЗПОРЯДЖЕННЯ СТРУКТУРА КЕРІВНИЦТВО ПРИЙОМ ГРОМАДЯН ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ РЕГУЛЯТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ КОМІТЕТ З ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ КМДА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ

ГРОМАДСЬКА РАДА ОСББ ЗАКУПІВЛІ МІСТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ

Нормативно-правова база

- Закон України «Про доступ до публічної інформації»
- Указ Президента України від 05.05.2011 № 547/2011 «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації»
- Розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 19.03.2012 № 419 «Про основні заходи щодо забезпечення виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» у виконавчому органі Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації)»
- Розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 12.04.2012 № 593 «Про затвердження Порядку відшкодування фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитами на інформацію виконавчим органом Київської міської ради (Київською міською державною адміністрацією)»
- Розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 04.07.2012 № 1137 «Про затвердження переліку відомостей, що становлять службову інформацію, у виконавчому органі Київської міської ради (Київській міській державній адміністрації)»

Новини Анонси Оголошення

10 Серпня 2012
Привітання голови Київської міської державної адміністрації з нагоди Дня будівельника

10 Серпня 2012
Олександр Попов ініціюватиме розробку додаткової програми фінансової підтримки киян у придбанні житла

10 Серпня 2012
Київ та Москва обмінюються досвідом в реформуванні галузі охорони здоров'я

Тому в розділі «Публічна інформація» має бути підрозділ, в якому будуть розміщуватись проекти таких актів та рішень.

Офіційний сайт
ЛУЦЬКА МІСЬКА РАДА

МІСТО ЖИТЕЛЮ МІСТА МІСЬКА ВЛАДА НОРМАТИВНІ АКТИ ТУРИСТУ ІНІ

Рішення міської ради Рішення виконавчого комітету Розпорядження міського голови

Проекти рішень міської ради

Слова в назві:

3 по

Дата розміщення	№ сесії	Заголовок	Автор
28.07.2012	28	Про врегулювання правового статусу тимчасових споруд для провадження підприємницької діяльності та земельної ділянки для їх обслуговування між вулицями Кравчука і Карпенка-Карого	депутат Шиба Б.П.
28.07.2012	28	Про визначення меж скверів в м. Луцьку	КП "Парки та сквери м. Луцька"
12.07.2012	28	Про включення нежитлового приміщення загальною площею 70,5 кв.м на пр-ті Молоді, 13б до переліку об'єктів, що підлягають приватизації шляхом купу	відділ управління майном міської комунальної власності

(Сайт Луцької міської ради).

Інформація, розміщена на сайтах розпорядників, повинна забезпечувати доступ громадян до публічної інформації не лише в пасивний спосіб, але й в активний, – шляхом надсилання інформаційних запитів. Для цього необхідно, щоб на сайтах містилась вичерпна інформація, яка потрібна громадянам для того, щоб вони могли дізнатись, куди і як надсилати запит на інформацію. Таким чином, для спрощення процедури оформлення письмових інформаційних запитів, стаття 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» передбачає, що особа може подавати запит шляхом заповнення вже готових форм. Зразки таких форм запитів на інформацію мають бути доступними на сайтах розпорядників інформації.

Оформлення інформаційного запиту

Усно: за телефоном (044) 255-77-16

Письмово: за адресою м. Київ, вул. Банкова, 10, Головне управління забезпечення доступу до публічної інформації (на конверті вказувати «Публічна інформація»)

Форми для подання інформаційного запиту у письмовому вигляді

◆ Від фізичної особи ([зразок](#)) ◆ Від юридичної особи ([зразок](#)) ◆ Від об'єднань громадян ([зразок](#))

Отже там мають міститись зразки форм для подання інформаційних запитів у письмовій формі від:

- фізичних осіб;
- від юридичних осіб;
- від об'єднань громадян.

Крім того Закон про доступ до публічної інформації надає право громадянам подавати інформаційні запити у будь-який зручний для них спосіб:

- або письмово;
- або усно;
- або електронною поштою.

Певна річ, на сайті мають міститися всі контакти розпорядника публічної інформації, а саме:

- поштова адреса;
- телефон;
- факс;
- адреса електронної скриньки.

ДЛЯ ОФОРМЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАПИТУ

Письмово: м. Київ, вул. Командарма Каменєва, 8, Відділ забезпечення доступу до публічної інформації (на конверті вказувати "Публічна інформація");

Форми для подання інформаційного запиту у письмовому виді:

- Від фізичної особи; ([зразок](#))

- Від юридичної особи; ([зразок](#))

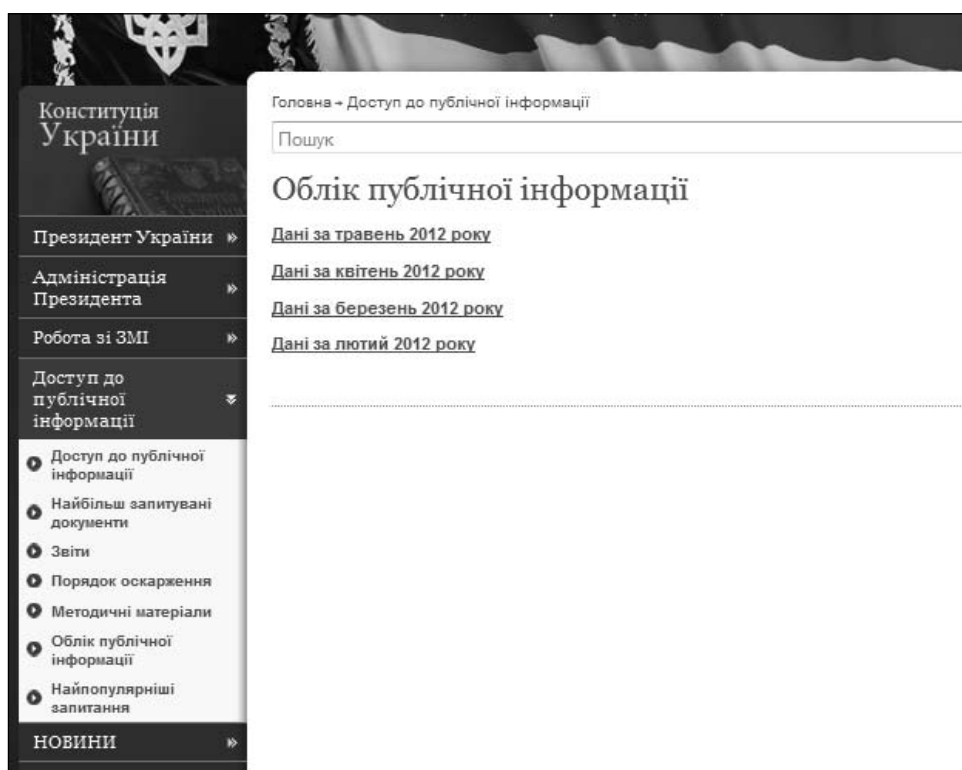
- Від об'єднань громадян; ([зразок](#))

Факс: (044) 255-05-36

Електронна пошта: public@rainbow.gov.ua

Усно. Телефон: (044) 255-07-88, 255-05-15

(Ось так на сайтах органів влади має виглядати інформація про всі можливі способи подання інформаційного запиту).

Не менш важливим є створення підрозділу «Реєстр публічної інформації» або «Облік публічної інформації», в якому буде відображатись система обліку документів, що містять публічну інформацію та знаходяться в розпорядженні конкретного органу влади. Таким чином, будь-який пересічний громадянин зможе зрозуміти, яку саме інформацію він може запитати у певного розпорядника, і зменшить кількість направлених запитів не за належністю.

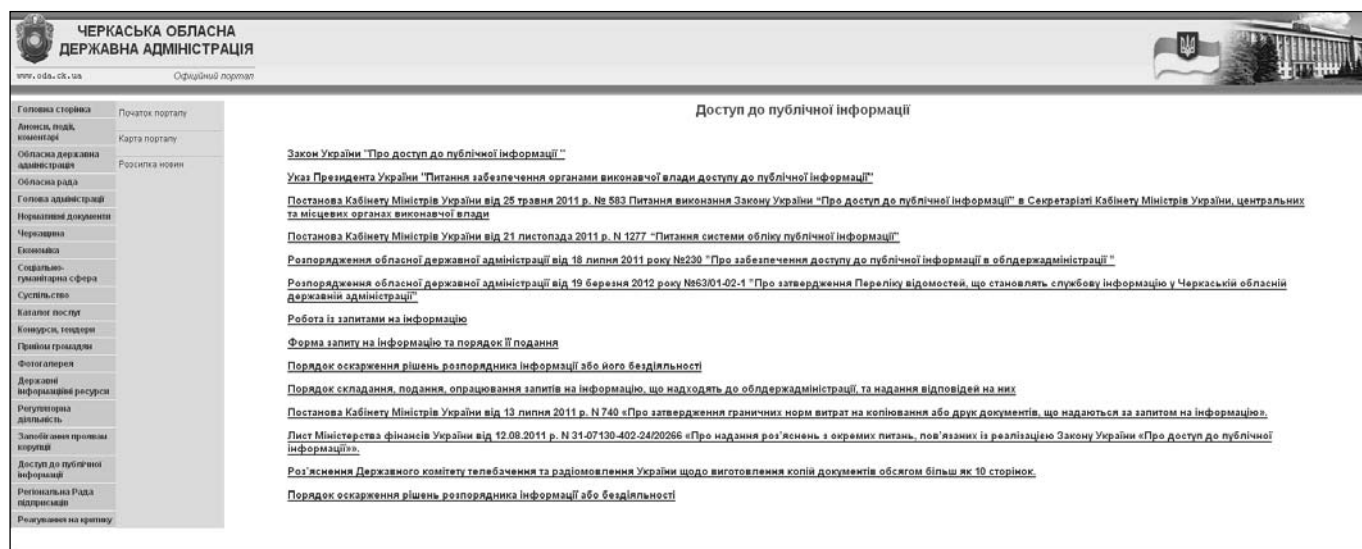
Облік публічної інформації має містити: номер облікової картки, назву документа, його номер, джерело інформації, галузь, якої він стосується, форму, вид та місце його зберігання.

Як показує досвід, доступ до публічної інформації є не настільки можливим, як того вимагає сам Закон України «Про доступ до публічної інформації».

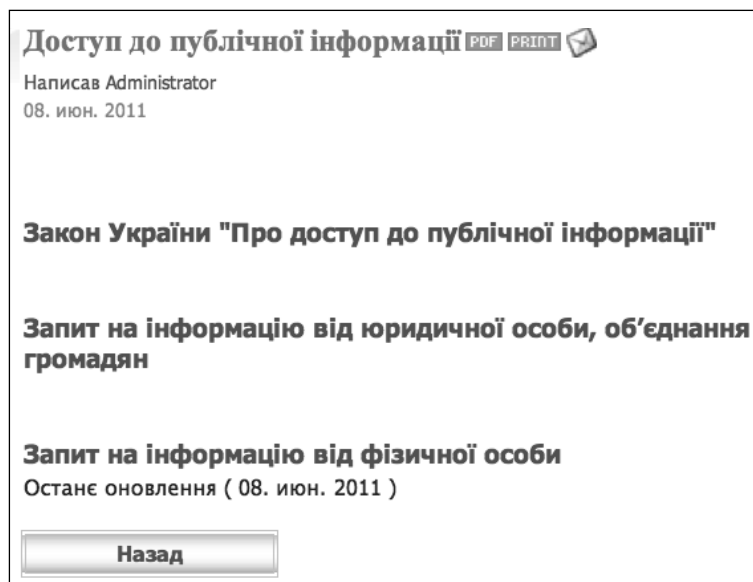
Номер облікової картки	Назва документа	№ документа	Джерело інформації	Галузь, ключові слова	Форма документа	Вид документа	Місце зберігання документа
0946/2012	Доручення Президента України щодо вдосконалення митного законодавства України, забезпечення додержання прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності	№1-1/1224 16.05.2012 р.	Головне управління з питань економічної політики та впровадження економічних реформ	Економічна політика, доручення, Президент України, митне законодавство України, зовнішньоекономічна діяльність	паперова	Доручення	Головне управління документального забезпечення
0945/2012	Розпорядження Президента України №85/2012-рп «Про звільнення В.Трикоша з посади голови Ратнівської районної державної адміністрації Волинської області»	№85/2012-рп від 16.05.2012 р.	Головне управління з питань регіональної та кадрової політики	Кадрова політика, звільнення, Валерій Трикош, голова Ратнівської районної державної адміністрації Волинської області	паперова	Розпорядження	Головне управління документального забезпечення
0944/2012	Указ Президента України №320/2012 «Про призначення О.Проскуракова Головою Державної служби геології та надр України»	№320/2012 від 16.05.2012 р.	Головне управління з гуманітарних і суспільно-політичних питань	Кадрова політика, призначення, Олег Проскураков, Голова Державної служби геології та надр України	паперова	Указ	Головне управління документального забезпечення
0943/2012	Указ Президента України №319/2012 «Про призначення О.Романюка членом Головного управління з гуманітарних і суспільно-політичних питань»	№319/2012 від 16.05.2012 р.	Головне управління з гуманітарних і суспільно-політичних питань	Кадрова політика, призначення, Ольга Романюк, член Головного управління з гуманітарних і суспільно-політичних питань	паперова	Указ	Головне управління документального забезпечення

Задекларовані вимоги щодо оприлюднення інформації на офіційних веб-сайтах суб'єктів владних повноважень, зокрема на місцевому рівні, в дійсності в багатьох випадках не реалізовані. Такі дії не сприяють прозорості та відкритості роботи органів влади і місцевого самоврядування.

Дуже часто рівень досвідченості користувачів офіційних веб-порталів є низьким та/або середнім, що вимагає від розпорядників інформації максимально спростити доступ до публічної інформації. Будь-який сайт, орієнтований на користувача, повинен бути оформлений у максимально зручній формі. Існує ряд випадків, коли формально вимоги по оприлюдненню інформації дотримані, однак реалізація доступу до них вимагає значних затрат часу та зусиль. Один із зразків того, яким чином виглядає розділ по доступу до публічної інформації, оформлений в незручній формі, можна побачити нижче:

Як видно, такий розділ є неструктурованим, запропоновані посилання в хаотичному порядку містять в собі нормативно-правові акти по забезпеченню доступу до публічної інформації, інформацію про форму запитів та порядок її подання, порядок оскарження тощо. Натомість інформація, яка в першу чергу цікавить запитувача, – поштова та електронна адреси, номер телефону, відповідальна особа за реалізацію доступу до публічної інформації – потребує додаткового пошуку на сайті.

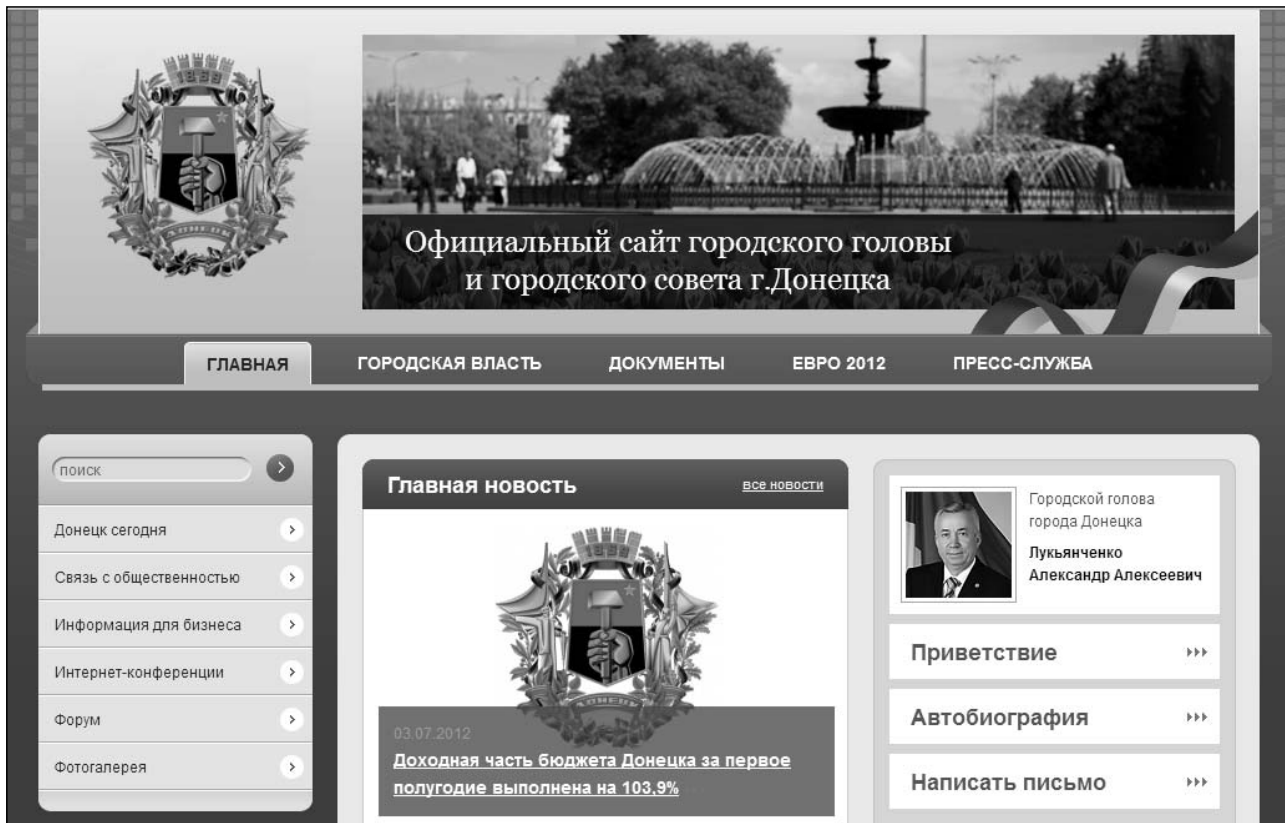
Існують приклади веб-сайтів суб'єктів владних повноважень, де розділ доступу до публічної інформації представлений дуже стисло та неінформативно. Виглядати вони можуть так (див. ліворуч)

В розділі «Доступ до публічної інформації» однієї з районних державних адміністрацій є лише інформація з посиланням на сам Закон та зразки запитів на інформацію від юридичної особи, об'єднання громадян і фізичної особи.

Натомість інформація про те, якими нормативно-правовими актами регулю-

ється здійснення доступу до публічної інформації, вимоги до оформлення інформаційного запиту, інформація щодо нормативних документів, які регулюють питання оплати за друк копій матеріалів, що надаються за запитом на інформацію, контактні дані розпорядника інформації – відсутні в даному розділі й потребують додаткового пошуку.

Місцеві органи влади деколи вирізняються особливою винахідливістю. Наприклад, бажаючи знайти сайт Донецької міської ради, всі Ваші спроби зазнають поразки. Оскільки він існує лише як офіційний сайт міського голови та міської ради м. Донецька. В першу чергу на ньому висвітлюється інформація про діяльність мера міста. Такі випадки є некоректними та ускладнюють роботу в процесі доступу до публічної інформації.

(Саме таку назву необхідно задавати в пошук, якщо ви хочете отримати інформацію про діяльність Донецької міської ради).

Існують випадки власної інтерпретації Закону України «Про доступ до публічної інформації», що вирізняються особливою казуїстикою. Звучати вони можуть таким чином: «Згідно з рішенням Київради № 805/22 5 від 18.11.2004 року «Про порядок оприлюднення рішень Київради з майнових питань», рішення Київради з майнових та земельних питань, які не є рішеннями нормативно-правового характеру та містять відомості про фізичну особу, надаються для ознайомлення іншим суб'єктам за наявності попередньої згоди відповідної особи та у випадках, прямо передбачених чинним законодавством». (<http://www.kmr.gov.ua/decreed.asp>)

Порядок оскарження ненадання запитуваної інформації, облік публічної інформації, звіти про опрацьовані інформаційні запити взагалі відсутні на більшості веб-сайтів.

В той же час, підрозділи «найбільш запитувані документи», «найпопулярніші запитання», які найбільшою мірою можуть полегшити та оптимізувати роботу суб'єкта владних повноважень у сфері доступу до публічної інформації, ігноруються та не висвітлюються на офіційних веб-порталах.

Отже, оптимальна структура висвітлення розділу про доступ до публічної інформації на офіційному веб-сайті суб'єкта владних повноважень може виглядати таким чином:

Доступ до публічної інформації має містити:

- загальну інформацію про сутність публічної інформації;
- вимоги щодо оформлення інформаційного запиту;
- нормативні документи, які регулюють питання оплати за друк копій матеріалів, що надаються за запитом на інформацію.

В тому випадку, якщо публічна інформація не була оприлюднена на офіційному веб-сайті, ви маєте право на оскарження протиправних дій суб'єкта владних повноважень.

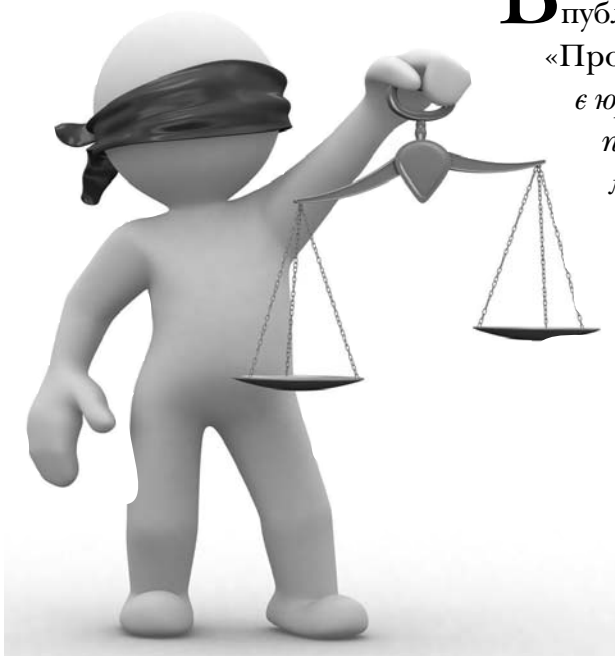
1.5. Як оскаржити через суд порушення права на доступ до інформації та притягнути до відповідальності винних осіб?

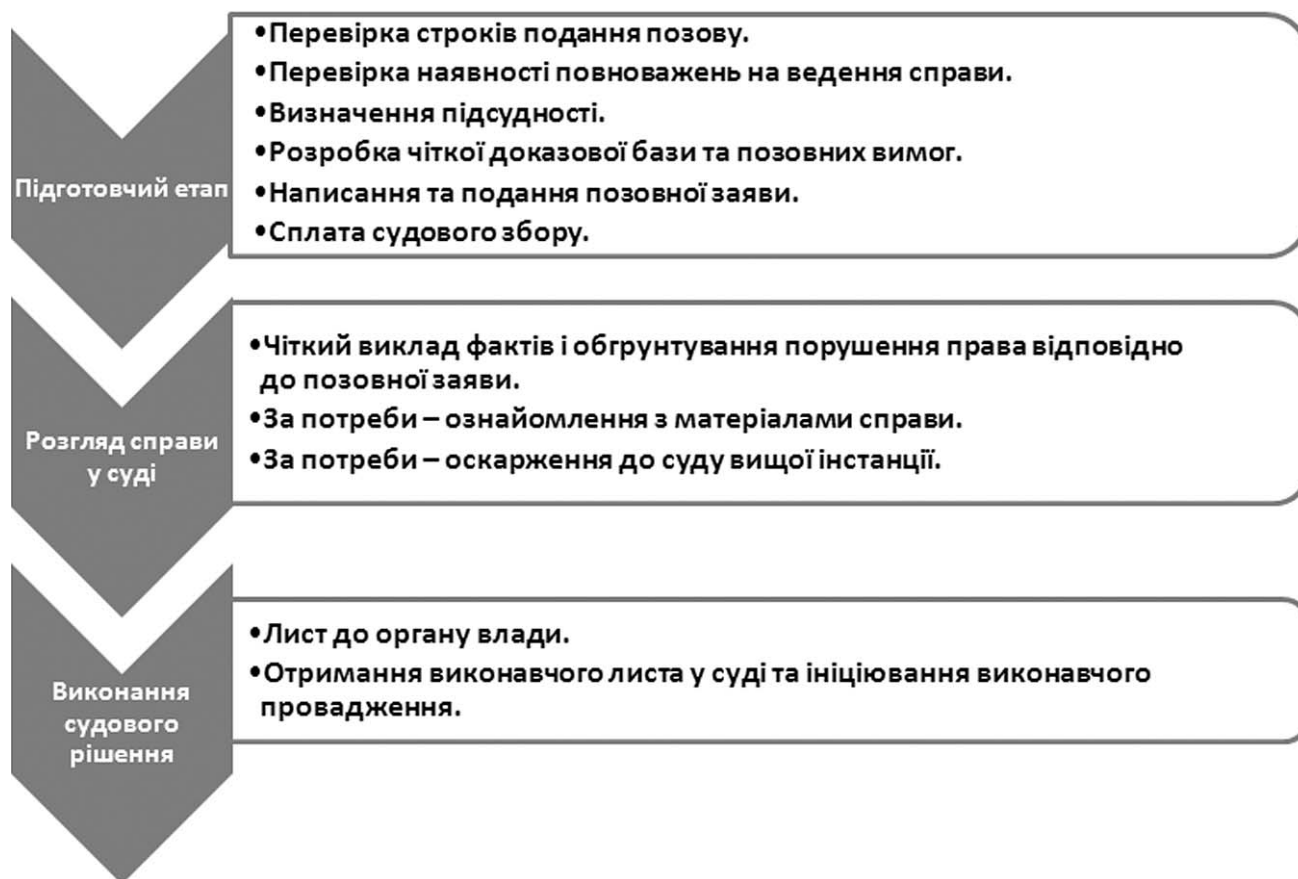
Важливими гарантіями забезпечення права на доступ до публічної інформації, передбаченими Законом України «Про доступ до публічної інформації» (стаття 3 Закону), є *юридична відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації та здійснення парламентського, громадського і державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації*.

Саме ці гарантії, у практичному плані, є найбільш дієвими інструментами забезпечення права на доступ до інформації. Зокрема, вони є фундаментом для встановлення юридичного права на оскарження порушень права на отримання інформації. Оскарження порушеного права може відбуватись за двома схемами: у судовому та позасудовому порядку. Нижче будуть наведені поради щодо найголовніших практичних аспектів процедури звернення до суду та до інших органів влади.

Оскарження порушення права на доступ до інформації в судовому порядку

Для успішного оскарження порушення права на доступ до інформації в порядку адміністративного судочинства, варто послідовно здійснювати наступні кроки на різних етапах судового оскарження:

Перевірка строків на подання позову

Перед тим як звертатися до адміністративного суду з позовом про порушення Вашого права на доступ до інформації її розпорядником, варто перевірити чи не збігли строки позовної давності, які встановлені Кодексом адміністративного судочинства України. Цей аспект є дуже важливим, адже у разі подання позовної заяви поза цими строками Ваша позовна заява буде залишена без розгляду.

Строки звернення до адміністративного суду закріплені у статті 99 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС). У статті описано два випадки:

**6
місяців**

Обчислюється з моменту, коли Ви дізналися (або повинні були дізнатися) про порушення свого права на доступ до інформації;

— з моменту фактичного отримання відмови у наданні інформації;
— з моменту оприлюднення нормативно-правового акта, який Ви оскаржуєте.

**1
місяць**

Якщо Ви оскаржили рішення, дії чи бездіяльність органу влади у досудовому порядку.

У даному випадку строк відраховується з моменту Вашого ознайомлення з рішенням

Повноваження на ведення справи

Відповідно до українського законодавства, звертатися до суду з адміністративним позовом може особа, чиї права або інтереси були порушені рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень. Згідно статті 48 КАС, здатність мати процесуальні права та обов'язки в адміністративному судочинстві (адміністративна процесуальна правоздатність) визнається за громадянами України, іноземцями, особами без громадянства, органами державної влади, іншими державними органами, органами влади АРК, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами, підприємствами, установами, організаціями (юридичними особами).

Окрім того, до суду можуть звертатися органи та особи, яким надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб. Представники беруть участь в адміністративному процесі на основі договору або закону.

Оформлення документів, що підтверджують повноваження представників

✓ Довіреність від *юридичної особи* повинна містити печатку і підпис уповноваженої особи цієї організації. Згодом суддя може попросити пред'явити установчі документи юридичної особи та / або документ, що підтверджує повноваження особи, яка підписала довіреність.

✓ Довіреність від *фізичної особи* повинна бути посвідчена.

В адміністративних справах довіреність фізичної особи на ведення справи в суді може бути посвідчена як нотаріусом, так і посадовою особою підприємства, установи, організації, де особа, яка надає довіреність, працює, навчається, перебуває на службі, стаціонарному лікуванні чи за рішенням суду або за місцем свого проживання (ст. 41 ЦПК України та ст. 58 КАС України).

ПОРАДА:

У тексті довіреності формулюйте якомога більш повний спектр повноважень представника.

Місцеві загальні суди як адміністративні	Окружні адміністративні суди	Вищий адміністративний суд України
• Позови до органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб; • усі адміністративні справи з приводу рішень, дій/бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності.	• Адміністративні справи, у яких однією зі сторін є орган державної влади, інший державний орган, орган влади АРК, обласна рада, Київська або Севастопольська міська рада, їх посадова чи службова особа.	• Оскарження актів, дій чи бездіяльності Верховної Ради України, Президента України, Вищої ради юстиції, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Визначення підсудності

Визначення суду, до якого Вам необхідно звертатися, здійснюється згідно правил підсудності, встановлених у статтях 18 та 19 КАС. КАС закріплює два типи правил підсудності: предметна і територіальна підсудність.

- ✓ **Визначення предметної підсудності (стаття 18 КАС)** – Ви маєте визначитись, до суду якого рівня ви маєте звернутися: *місцевого суду, окружного адміністративного суду чи Вищого адміністративного суду України*. Вибір має відбутися залежно від **предмета** Вашого спору та **статусу відповідача**.

***Примітка.** Позови щодо оскарження дій або бездіяльності посадових осіб (або службових осіб) місцевих органів виконавчої влади розглядаються і вирішуються місцевим загальним судом як адміністративним судом або окружним адміністративним судом за Вашим вибором.*

- ✓ **Визначення територіальної підсудності (стаття 19 КАС)** – Ви маєте зрозуміти, суд якої адміністративно-територіальної одиниці розглядатиме Вашу справу, якщо розпорядник інформації розташований в іншій одиниці.

Якщо Ваш позов стосується оскарження правових актів індивідуальної дії, а також дій чи бездіяльності розпорядників інформації, які прийнято/вчинено стосовно Вас

- Справа розглядатись за Вашим вибором –
- адміністративним судом за зареєстрованим у встановленому законом порядку Вашим місцем проживання/перебування/знаходження або
- адміністративним судом за місцезнаходженням розпорядника інформації.

Якщо Ваш позов стосується оскарження нормативно-правових актів розпорядника інформації, повноваження якого поширюються на всю територію України

- Справа буде вирішуватися окружним адміністративним судом м. Києва.

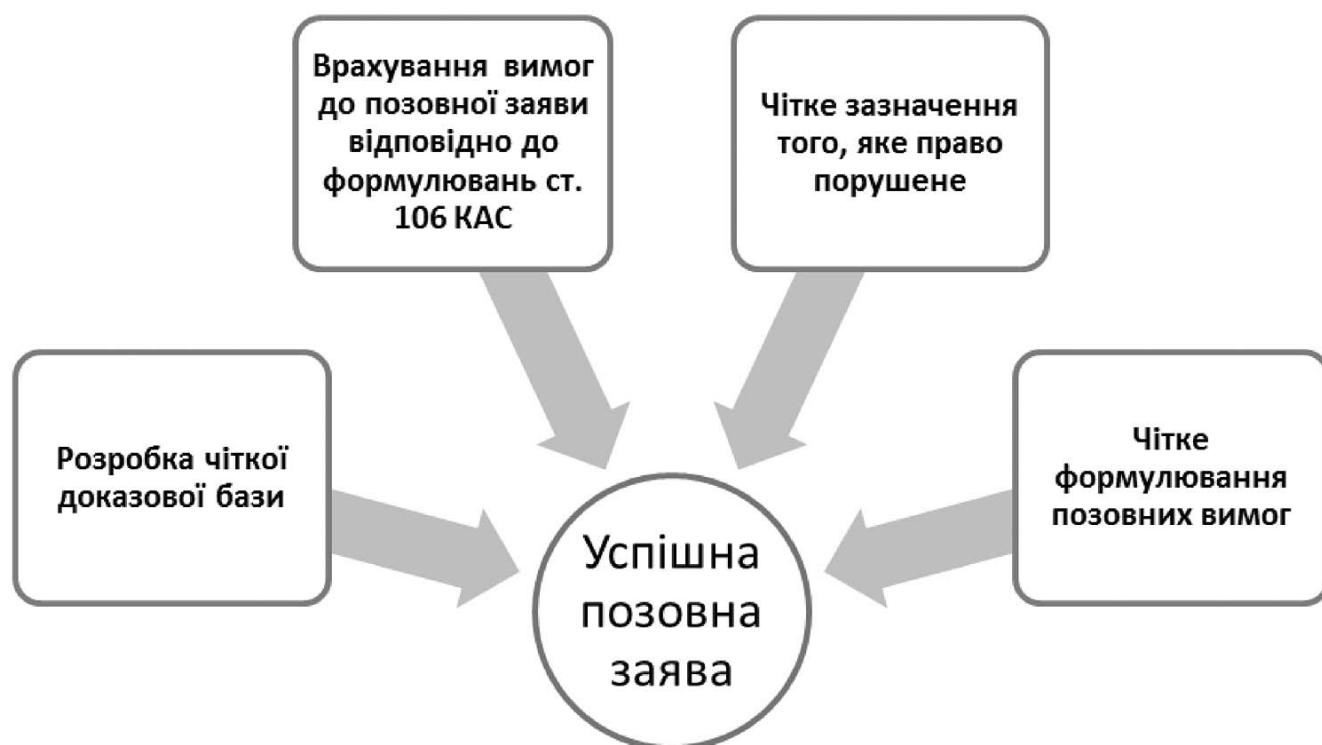
Оплата судового збору

Одна із умов, яку Ви маєте виконати, подаючи позовну заяву, – це сплата судового збору.

Оскільки справи про порушення права на доступ до інформації здебільшого мають немайновий характер, то судовий збір становитиме фіксовану суму. Ця сума – 0,03 від мінімальної заробітної плати, що встановлена на певний рік. При цьому потрібно використовувати ту суму мінімальної зарплати за місяць, яка була встановлена на 1 січня року, в якому ви подаєте позов.

Із процедурою розрахунку та усіма необхідними Вам реквізитами можна ознайомитись на офіційному веб-порталі судової влади України – <http://court.gov.ua/>, на веб-сайтах відповідних судів або у їх приміщеннях.

Написання успішної позовної заяви щодо порушення права на доступ до інформації

Для написання успішної позовної заяви недостатньо дотримуватися лише формальних вимог статті 106 КАС. Нижче наведено декілька практичних порад стосовно складання позовної заяви щодо порушеного права на доступ до інформації.

Ваша доказова база має бути максимально чіткою: викладайте події у хронологічному порядку, посилайтесь на конкретні правові норми.

Ви маєте бути готові продемонструвати максимальну кількість доказів порушення Вашого права на доступ до інформації її розпорядником. Зокрема, Ви маєте продемонструвати докази надсилання Вашого запиту (важливо, якщо Ви не отримали відповідь) та копію відповіді (у випадку, якщо вона є, на Вашу думку, неправомірною).

- ✓ Надсилайте рекомендовані листи з повідомленням / з описом вкладення.
- ✓ У випадку надсилання рекомендованих листів завжди зберігайте чек.
- ✓ У разі електронного листування – робіть роздруківки.

Чітко зазначте, що саме ви оскаржуєте:

Відповідно до статті 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації», Ви маєте право оскаржити:

- 1) відмову в задоволенні Вашого запиту на інформацію;
- 2) відстрочку задоволення Вашого запиту на інформацію;
- 3) ненадання відповіді на Ваш запит на інформацію;
- 4) надання недостовірної або неповної інформації;
- 5) несвоєчасне надання інформації;
- 6) невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію;
- 7) інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, що порушили Ваші законні права та інтереси.

Чітко сформулюйте свої позовні вимоги:

Адміністративний позов може містити вимоги про:

- ✓ скасування або визнання нечинним рішення відповідача повністю чи окремих його положень;
- ✓ зобов'язання відповідача прийняти рішення або вчинити певні дії;
- ✓ зобов'язання відповідача утриматися від вчинення певних дій;
- ✓ стягнення з відповідача коштів на відшкодування шкоди, завданої його незаконним рішенням, дією або бездіяльністю;
- ✓ виконання зупиненої чи невчиненої дії;
- ✓ встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) відповідача.

Примітки: Не забувайте готувати по два пакети документів (позовна заява та додатки до неї), а якщо у справі залучені треті особи – додаткові пакети документів для них. Усі ці матеріали у прошитому виді подаються до суду (через канцелярію або поштою). Йдучи до суду, потрібно мати із собою документ, що посвідчує особу. Якщо Ви є представником позивача, то Вам слід мати оригінал довіреності. Доцільно також захопити додатковий примірник позовної заяви, на якому працівник канцелярії поставить штамп про прийняття документів.

Розгляд справи: скорочене провадження чи загальний порядок

Зазвичай адміністративні справи щодо зобов'язання суб'єкта владних повноважень вчинити певні дії щодо розгляду звернення, у тому числі інформаційного запиту, фізичної або юридичної особи, розглядаються за процедурою скороченого провадження (стаття 183–2 КАС). Скорочене провадження – форма судового процесу, у якій судові засідання проводиться без присутності сторін спору.

Що варто пам'ятати про процедуру скороченого провадження?

- ✓ Обчислення строку для подання апеляційної скарги починається з моменту отримання копії постанови суду.
- ✓ У більшості випадків апеляційні скарги у справах скороченого провадження розглядаються апеляційними судами в порядку письмового провадження.
- ✓ У випадку оскарження в апеляційному порядку постанови, прийнятої у скороченому провадженні, судові рішення апеляційної інстанції не підлягає оскарженню.
- ✓ У разі недостатності повідомлених позивачем обставин або за результатами розгляду заперечення суд може розглянути справу у загальному порядку.

Що варто пам'ятати при розгляді Вашої справи у загальному порядку?

- ✓ Пам'ятайте, що завжди потрібно мати з собою: паспорт чи інший документ, що посвідчує особу, оригінали пов'язаних зі справою документів та, коли необхідно, довіреність.
- ✓ Для Вашої зручності майте при собі необхідні законодавчі акти (витяги), папір та ручку.
- ✓ Дотримуйтесь правил поведінки у суді, а також слідкуйте за дотриманням суддею процесуальних норм. Порушення норм процесуального права при розгляді Вашої справи може бути оскаржене до суду вищої інстанції.

Що варто робити після набрання рішенням законної сили? Виконання судового рішення.

Якщо рішення не було оскаржене в апеляційному порядку, то воно набирає законної сили у визначений законодавством строк. Якщо ж рішення першої інстанції було оскаржене в апеляційному порядку, воно набирає законної сили після розгляду вашої справи апеляційним судом.

Ви маєте пам'ятати, що в тому разі, якщо розпорядник інформації добровільно не виконує постанову суду в адміністративній справі, то його можна примусити виконати припис суду. Для цього необхідно звернутися до суду, який виніс рішення, *із заявою про видачу виконавчого листа*.

Заява про видачу виконавчого листа має містити:

- ✓ усі необхідні відомості про адміністративну справу (дані про позивача, відповідача, номер справи);
- ✓ прохання видати виконавчий лист;
- ✓ ваш підпис;
- ✓ дату.

Після отримання виконавчого листа, ви повинні подати його оригінал до відповідного органу державної виконавчої служби України разом із заявою про відкриття виконавчого провадження. Дану заяву з виконавчим листом Ви маєте подати до районного або ж міського відділу державної виконавчої служби за місцем знаходження відповідача по Вашій справі.

Часто, замість процедури виконавчого провадження, ефективним є надсилання до органу влади листа із нагадуванням про необхідність виконати рішення суду. До такого листа варто додати копію відповідної постанови.

Оскарження порушеного права на доступ до інформації у позасудовому порядку

Окрім звернення до суду, за захистом порушеного права на доступ до публічної інформації Ви можете звернутися до уповноважених органів та відповідальних осіб, які здійснюють контроль над дотриманням Закону. Контроль за дотриманням права громадян на доступ до публічної інформації здійснюється на трьох рівнях: *парламентському, громадському та державному* (стаття 17 Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

На рівні *парламентського контролю*, найбільш дієвим у разі порушення Вашого права на доступ до інформації, є звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Що потрібно для звернення?

Написати Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, яке міститиме наступну інформацію.

- 1) *Ваше прізвище, ім'я та по батькові.*
- 2) *Поштовий індекс та адресу для надання відповіді.*
- 3) *Найменування органу державної влади, місцевого самоврядування чи посадової особи, які порушили Ваше право на доступ до інформації.*

- 4) Чіткий опис того, в чому конкретно полягає порушення Вашого права.
- 5) Інформація щодо того, коли саме було допущене порушення ваших прав.
- 6) Яких заходів Ви вживали для поновлення ваших прав, до яких органів влади чи посадових осіб зверталися (долучіть копії їхніх відповідей).
- 7) Інформація про те, чи зверталися Ви за захистом порушених прав до суду.
- 8) Чітке формулювання Вашого прохання.
- 9) Дата та власноручний підпис.
- 10) У разі звернення в інтересах третіх осіб – додатки: копії документів, що посвідчують поновдження на представництво їхніх інтересів.

Пам'ятайте! Звернення Ви маєте подати протягом року після виявлення порушення прав і свобод людини і громадянина (ч. 2 ст. 17 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»).

КОМЕНТАР:

Майте на увазі, що Уповноважений не розглядає тих звернень, які розглядаються судами, зупиняє вже розпочатий розгляд, якщо заінтересована особа подала позов, заяву або скаргу до суду.

Якщо Уповноваженим було виявлено порушення Вашого права на доступ до інформації, ним/нею вноситься подання до органу влади – розпорядника і адресата подання, які зобов'язані протягом місяця усунути порушення Вашого права на доступ до інформації.

Варто зазначити, при умові якщо Уповноваженим буде виявлено, що Ваше право було порушене, відповідний розпорядник інформації нестиме, залежно від ситуації, адміністративну або кримінальну відповідальність у разі невиконання вимог Уповноваженого.

Примітка. Надіслати Ваше звернення можна:

поштою за адресою: вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008;

електронною поштою: omb@ombudsman.gov.ua.

Звернення до прокуратури

Що потрібно знати про звернення зі скаргою до прокуратури?

Оформлюючи скаргу, обов'язково вкажіть:

- 1) Ваше прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання;
- 2) чітко структуровану суть скарги;
- 3) дату та власноручний підпис.

Ви можете подати скаргу особисто або через уповноважену особу (за нотаріальною або аналогічною довіреністю).

Пам'ятайте!

- ✓ Скарги приймаються до розгляду не пізніше одного місяця з часу ознайомлення з прийнятим судовим рішенням і не пізніше року з моменту його прийняття.
- ✓ Додавайте до скарги усі наявні рішення (копії рішень), які приймалися за зверненням до суду раніше.

Після подачі скарги Ви також маєте право (згідно зі статтею 18 Закону України «Про звернення громадян»):

- 1) особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу,
- 2) подавати додаткові матеріали або наполягати на їх витребуванні прокуратурою,
- 3) особисто брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви,
- 4) знайомитися з матеріалами перевірки,
- 5) бути присутнім при розгляді заяви чи скарги,
- 6) висловлювати (як усно, так і письмово) вимогу щодо дотримання таємниці розгляду Вашої скарги,
- 7) вимагати компенсації збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.

Варто зазначити, що прокуратура виявляє ознаки порушення Вашого права на доступ до інформації відповідно до складу адміністративного правопорушення, який описаний у статті 212–3 Кодексу України про адміністративні правопорушення – порушення права на інформацію. У разі виявлення такого порушення, прокурор складає відповідний протокол та передає справу до загального суду.

Примітка. Визнання розпорядника інформації винним у правопорушенні за статтею 212–3 КпАП та накладення на нього штрафу не покладає на нього обов'язок надати Вам запитану інформацію.

Повноваження Служби безпеки України

Відповідно до статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, Служба безпеки України має компетенцію складати протоколи про адміністративні правопорушення щодо законодавства про державну таємницю – правопорушення, закріплені у статті 212–2 Кодексу.

Зазначений пункт передбачає відповідальність за засекречування інформації щодо:

- ✓ стану довкілля, якості харчових продуктів та предметів побуту;
- ✓ аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, які сталися або можуть статися та загрожують безпеці громадян;
- ✓ стану здоров'я населення, його життєвого рівня, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти та культури населення;
- ✓ фактів порушень прав і свобод людини і громадянина.

Відповідно, якщо розпорядником інформації була засекречена вищезазначена інформація, Ви можете звернутися до Служби безпеки України зі зверненням, зазначивши своє прізвище, ім'я, по батькові, своє місце проживання, описавши факти порушеного питання та чітко сформулювавши свої прохання чи вимоги.

Ваше звернення повинно розглядатися і вирішуватися у термін *не більше одного місяця* від дня його надходження, а якщо воно є простим і не потребує додаткового вивчення, – *невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів* від дня його отримання.

Притягнення службових або посадових осіб до відповідальності за порушення законодавства про доступ до інформації

Загальні орієнтири щодо того, за що службовець може бути притягнутий до юридичної відповідальності за порушення Вашого права на доступ до публічної інформації, визначені у ч. 1 ст. 24 Закону України «Про доступ до публічної інформації». Окрім того, підстави для притягнення винних осіб до відповідальності закріплені у кодексах, які передбачають певний вид відповідальності.

Відповідальність осіб за порушення Вашого права на доступ до інформації може бути трьох видів: дисциплінарна, адміністративна та цивільно-правова відповідальність.

Кримінальної відповідальності за порушення Закону України «Про доступ до публічної інформації» прямо не передбачено. Виникнення кримінальної відповідальності буде можливим лише в разі, якщо правопорушення становить загрозу життю чи здоров'ю людей, – наприклад, як приховування інформації про екологічний стан (ст. 238 Кримінального кодексу України).

Притягнення до дисциплінарної відповідальності

Підстави притягнення	Стягнення
- Вчинення дисциплінарного проступку; - невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних з проходженням державної служби, а також за вчинок, який порочить його як державного службовця або дискредитує державний орган, в якому він працює. (ст. 14 Закону України «Про державну службу»).	- Стягнення, передбачені ст. 147 Кодексу Законів про працю України — догана і звільнення; - додаткові стягнення для державних службовців (ст. 14 Закону України «Про державну службу»): а) попередження про неповну службову відповідність; б) затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу або у призначенні на вищу посаду. - До державних службовців органів місцевого самоврядування можуть бути застосовані й інші заходи дисциплінарного впливу, встановлені Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування».
Додатково: Матеріальна відповідальність, яка накладається у разі, якщо з вини працівника була завдана шкода роботодавцю (розпоряднику інформації).	Стягнення відповідно до ст. 130, 132—135, 135—3 – 138 Кодексу Законів про працю.

Важливо: дисциплінарне стягнення може застосовуватися безпосередньо за виявленням проступку, проте не пізніше місячного строку з дня виявлення. (Час перебування у відпустці чи звільнення працівника від роботи у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю не враховується). Згідно статті 148 Кодексу законів про працю, дисциплінарне стягнення **не може бути накладене пізніше шести місяців** з дня вчинення проступку.

Притягнення до адміністративної відповідальності

Підстави притягнення	Стягнення
- Вчинення діяння (дія або бездіяльність), яке передбачене Кодексом про адміністративні правопорушення, - порушення правил, забезпечення яких входить до службових обов'язків. Порушення ст. 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Порушення права на інформацію).	Накладення штрафу на посадових осіб від п'ятнадцяти до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Повторне протягом року порушення ч. 1 ст. 212—3 Кодексу України про адміністративні правопорушення — накладення штрафу на посадових осіб від двадцяти п'яти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Додатково: якщо в результаті вчинення адміністративного правопорушення було заподіяно майнову шкоду (громадянинові, підприємству, установі або організації), то суд має право одночасно вирішити питання про відшкодування винним майнової шкоди (ст. 40 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Притягнення до цивільно-правової відповідальності

Підстави притягнення	
Особа є суб'єктом господарювання – відповідно безпосереднім розпорядником інформації.	<i>Компенсація матеріальної шкоди шляхом судового провадження (адміністративного, цивільного та господарського судочинства)</i>
Регрес щодо трудових відносин – особа завдала шкоди до припинення трудових відносин.	

1.6. Як і коли треба звертатися до прокуратури, щоб захистити право на доступ до інформації?

Чи може бути корисною прокуратура, якщо ви маєте проблеми з доступом до інформації? Так, будь-яке порушення органом влади закону «Про доступ до публічної інформації» є приводом для звернення до прокуратури. А прокуратура має вагомі засоби впливу на порушників закону. Крім того, якщо відповідь прокурора вас не задовольнить, це не забороняє потім звернутися також і до суду. Практика оскарження журналістами та громадськими активістами

неналежного виконання Закону чиновниками протягом 2011–2012 років показала, що на сьогоднішній день звернення до прокуратури є найефективнішим засобом боротьби з неправомірними порушеннями.

Коли звертатися?

Закон про доступ визначає порядок надання, оприлюднення та обліку публічної інформації. Фактично це і є ті випадки, коли ви можете звернутися до прокуратури у випадку порушень.

Отже, перший випадок – це порушення порядку надання інформації за інформаційними запитами.

Основні вимоги закону про доступ щодо надання інформації за запитами

а) Ви маєте право запросити будь-яку інформацію, незалежно від того, стосується ця інформація Вас особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту;

б) запит на інформацію може бути індивідуальним або колек-

тивним, запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача;

в) у розпорядника є лише 3 винятки, які дозволяють не надавати інформацію: таємниця (наприклад, державна або банківська), конфіденційна інформація (наприклад, персональні дані особи) або службова інформація;

г) відповідь на запит має бути надана не пізніше 5 робочих днів із дня отримання запиту, а якщо ж ця інформація стосується життя або здоров'я, то її мають надати за 48 годин.

Порушення вимог Закону «Про доступ...» щодо порядку оприлюднення інформації

Стаття 15 визначає, що не пізніше 5 днів із дня затвердження (якщо мова йде про проекти – то 20 днів до їх прийняття) розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати:

а) інформацію про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності та фінансові ресурси;

б) нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії, проекти рішень, що підлягають обговоренню;

в) перелік та умови отримання послуг, що надаються цими органами, форми і зразки документів, правила їх заповнення;

г) порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності;

д) інформацію про систему обліку, види інформації, яку зберігає розпорядник;

е) плани проведення та порядок денний своїх відкритих засідань;

є) розташування місць, де надаються необхідні запитувачам форми і бланки установи;

ж) загальні правила роботи установи, правила внутрішнього трудового розпорядку;

з) звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію та інше.

Порушення щодо обліку та організаційного забезпечення доступу

Відповідно до статті 14 Закону про доступ, розпорядники інформації зобов'язані:

а) систематично вести облік документів, що знаходяться в їхньому підпорядкуванні;

б) вести облік запитів на інформацію;

в) визначати спеціальні місця для роботи запитувачів з документами чи їх копіями, а також надавати право запитувачам робити виписки з них, фотографувати, копіювати, сканувати їх, записувати на будь-які носії інформації тощо;

г) мати спеціальні структурні підрозділи або призначати відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації.

Отже, якщо розпорядник інформації не має обліку, не надає можливості працювати з документами, не призначив відповідальних осіб – це є приводом для звернення до прокуратури. Як це правильно зробити?

Порядок звернення до прокуратури

Процедура подання та розгляду скарг до прокуратури щодо порушення права на інформацію регулюється законом «Про звернення громадян».

*У скарзі має бути зазначено:
прізвище, ім'я та по батькові;
місце проживання;
викладено суть скарги;
вказано дату та вчинено підпис.*

Можна подати скаргу особисто або через уповноважену на це іншу особу (за нотаріальною або аналогічною довіреністю).

До скарги додаються наявні рішення або копії рішень, які приймалися за зверненням раніше, а також інші документи, необхідні для розгляду скарги, які після її розгляду повертаються заявнику (стаття 16).

Скарги приймаються до розгляду не пізніше одного місяця з часу ознайомлення з прийнятим рішенням і не пізніше року з моменту його прийняття (стаття 17).

Якщо Ви звернулися зі скаргою, Ви також маєте право, згідно статті 18 Закону про звернення:

- а) особисто викласти аргументи особі, що перевіряла заяву чи скаргу, та особисто брати участь у перевірці поданої скарги чи заяви;*
- б) знайомитися з матеріалами перевірки;*
- в) подавати додаткові матеріали або наполягати на їх витребуванні прокуратурою;*
- г) бути присутнім при розгляді заяви чи скарги;*
- д) користуватися послугами адвоката або представника;*
- е) висловлювати усно або письмово вимогу щодо дотримання таємниці розгляду заяви чи скарги;*
- є) вимагати компенсації збитків, якщо вони стали результатом порушень встановленого порядку розгляду звернень.*

Перевірку виконання законів прокуратура здійснює, в першу чергу, саме за заявами та іншими повідомленнями про порушення законності, що потребують прокурорського реагування, а за наявності підстав – також із власної ініціативи прокурора.

Які ж можливості є у прокуратури щодо реагування на порушення Закону «Про доступ...»?

Як працює прокуратура

Одна з чернігівських громадських організацій вкінці вересня 2011 року звернулася до обласної прокуратури з заявою про порушення Чернігівською міською радою законодавства про доступ до публічної інформації.

Громадська організація звертала увагу прокуратури, зокрема, на факт відсутності частини рішень Чернігівської міської ради на офіційному веб-сайті ради – всі рішення та проекти рішень, які стосуються земельних питань, міська рада відмовляється оприлюднювати.

Варто відзначити, що Чернігівська прокуратура підтримала в цьому питанні позицію громадської організації і вже 21 вересня внесла подання до міської ради щодо усунення порушення законодавства.

Одна з івано-франківських громадських організацій звернулася до сільської ради із запитом щодо земельних ділянок, проте остання інформації на запит так і не надала. У зв'язку з цим організація в жовтні 2011 року звернулася із скаргою до прокурора району за відмову в наданні інформації на запит.

В отриманій від прокуратури відповіді зазначалося, що за результатами перевірки

прокуратурою району внесено припис в сільську раду про усунення порушень закону, а сільського голову притягнуто до адміністративної відповідальності за статтею 212—3 КУпАП.

Ми вже говорили, що прокуратура, за наявності підстав, може самостійно проводити перевірки та вживати заходи прокурорського реагування.

Виконавчий комітет Львівської міської ради 5 серпня 2011 року прийняв рішення про затвердження переліку відомостей, які не містять ознак публічної інформації.

Прокуратура міста Львова наклала протест на рішення виконкому, яким було затверджено перелік відомостей, що не містять ознак публічної інформації. 11 листопада виконком ЛМР частково задовольнив протест прокурора щодо скасування рішення виконкому «Про затвердження переліку відомостей, які не містять ознак публічної інформації».

Крім реагування на конкретні порушення, прокуратура може також провести загальну перевірку дотримання розпорядником інформації вимог Закону «Про доступ...».

Органи прокуратури Хмельницької області під час перевірок додержання органами державної виконавчої влади та місцевого самоврядування Закону «Про доступ до публічної інформації» виявили низку порушень. Встановлено порушення статей 4 і 5 Закону в діяльності управлінь освіти, праці, з питань екології та контролю за благоустроєм міста, соціального захисту населення та охорони здоров'я, житлово-комунального господарства Хмельницької міської ради.

Не було забезпечено систематичного та оперативного оприлюднення інформації про діяльність і прийняті рішення, про порядок складання та подання запиту на інформацію, не обладнано інформаційний стенд про доступ до публічної інформації, не розроблено бланк інформаційного запиту, не визначено спеціальні місця для роботи запитувачів з документами чи їх копіями.

Оскільки Кам'янець-Подільською міською радою не було оприлюднено за 20 робочих днів, як того вимагає законодавство, проектів рішень сесії, прокуратурою міста Кам'янця-Подільського опротестовано розпорядження міського голови про скликання сесії, на якій мали розглядатись вказані проекти.

Отже Закон «Про доступ до публічної інформації» надав кілька можливостей для відновлення прав у разі їх порушення. Ви можете звернутися зі скаргою до вищестоящого органу, до суду, а також до прокуратури. Кожен із цих видів оскарження може бути ефективним. Особливо, якщо ви знаєте як і що можна оскаржити. Чітка та аргументована позиція, з посиланням на чинні норми законодавства, в більшості випадків змушує державні органи відповідно реагувати. Про це свідчать багато реальних прикладів.

Органи прокуратури наділені широкими можливостями реагувати на будь-які порушення Закону. Будь-яку невідповідність дій розпорядника інформації Закону «Про доступ до публічної інформації» чи його бездіяльність можна оскаржити в прокуратурі.

Зразок скарги в прокуратуру у справі про доступ до публічної інформації

Прокуророві _____ району _____
області
Від: _____
адреса проживання: _____
поштова адреса: _____
тел.: _____

СКАРГА

(Коротке викладення обставин відносно порушення Вашого права
у довільній формі, наприклад):

«__» _____ 20__ року я звернувся до _____ з запитом на надання публічної інформації.

Запитувалася наступна інформація (документи): _____

«__» _____ 20__ року мною було отримано лист-відповідь, яким було надано неповну інформацію (вказати, яку надано, а яку, ні): _____.

(або вказати, що станом на «__» _____ 20__ року відповіді на запит не було надано взагалі).

(Тут ви можете за наявності вказати додаткові докази, що підтверджують обставини у справі: копія поштового повідомлення про вручення кореспонденції; копія поштового опису вкладеного в конверт, копія запиту зі штампом відповідача, датою та вхідним номером і т. д.).

Відповідно до частини першої статті 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту. Стаття 14 Закону встановлює обов'язок відповідача надавати достовірну, точну та повну інформацію.

Відповідно до ст. 4 ЗУ «Про прокуратуру» обов'язком прокурорського нагляду за дотриманням законів є захист від неправомірних дій, гарантований Конституцією України, іншими законами України та міжнародно-правовими актами соціально-економічних, політичних, особистих прав та свобод людини і громадянина.

Згідно з п. 11 частини 1 статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) у справах про правопорушення, передбачені статтею 212—3 КУпАП, протоколи про правопорушення мають право складати прокурор або уповноважена ним особа з числа працівників прокуратури.

На підставі вищевикладеного та керуючись ст.ст. 212—3, 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, статтями 4, 23, 24 Закону України «Про прокуратуру», —

ПРОШУ:

1. Винести подання про усунення порушень Закону України «Про доступ до публічної інформації» і зобов'язати посадових осіб органу державної влади (місцевого самоврядування) _____ надати мені повну інформацію, що запитувалася згідно інформаційного запиту.

2. Притягти до адміністративної відповідальності за ненадання інформації (надання неповної інформації, надання недостовірної інформації тощо) за ч. 1 статті 212—3 КУпАП винної посадової особи.

ДОДАТКИ:

1. Копія інформаційного запиту від _____ р.;
2. Копія листа-відповіді від _____ року за № _____ (якщо відповідь надавалась);
3. ... (інші додатки – будь-які документи, що підтверджують обставини справи).

«___» _____ 20__ року _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

До скарги за наявності Ви можете додати додаткові докази, що підтверджують обставини у справі: копія поштового повідомлення про вручення кореспонденції; копія поштового опису вкладеного в конверт, копія запиту зі штампом відповідача, датою та вхідним номером і т. д.

РОЗДІЛ II. Історії успіхів застосування норм Закону України «Про доступ до публічної інформації» журналістами та громадськими активістами

2.1. Що РОБИТИ, якщо ВАМ відмовили в акредитації?

13 липня 2011 р. Єгор Соболев, відомий журналіст і керівник бюро «Свідомо», подав до Київської міської ради заяву з проханням акредитувати його при ній як журналіста. До заяви було додано копію членського квитка Національної спілки журналістів України. Акредитація дає право отримувати сприяння від міськради в зборі інформації про її діяльність (отримання копій документів, допуск в хол для ЗМІ, попередження про плановані заходи тощо).

Секретарю Київради – Герезі Галині Федорівні
Журналіста Соболева Єгора Вікторовича

ЗАЯВА НА АКРЕДИТАЦІЮ ДЛЯ ВИСВІТЛЕННЯ СЕСІЇ КИЇВРАДИ

Шановна пані Галино!

Відповідно до Закону України «Про інформацію» (ст. 26) прошу акредитувати мене для висвітлення засідань Київради.

Мене звати Соболев Єгор Вікторович, я проживаю за адресою Київ, вулиця _____, мій мобільний телефон _____, моя електронна пошта _____. Я є керівником бюро журналістських розслідувань «Свідомо», що зокрема, робить сайт про Київ www.svidomo.org.

До заяви додаю копію членського квитка Спілки журналістів України.

З повагою,
Єгор Соболев

Але акредитації журналісту надано не було – всупереч вимогам статті 26 Закону України «Про інформацію» (в редакції від 13 січня 2011 р.); офіційної відмови орган місцевого самоврядування не надав, натомість в розмові по телефону його працівники почали вимагати зразки статей (що не передбачено Законом і може бути доречним лише при відсутності інших доказів журналістського фаху, чим у даному випадку служила копія членського квитка НСЖУ).

ВИТЯГ зі згаданого Закону (ч. 2 ст. 26):

«Акредитація журналіста, працівника засобу масової інформації здійснюється безоплатно на підставі його заяви або подання засобу масової інформації.

У заяві, поданій журналістом, працівником засобу масової інформації, зазначаються його прізвище, ім'я та по батькові, адреса, номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти (за наявності). До заяви додаються копії документів, що посвідчують особу та засвідчують її професійну належність.

У поданні засобу масової інформації зазначаються його повне найменування, дата і номер реєстрації, адреса, адреса електронної пошти (за наявності), номер засобу зв'язку, прізвище, ім'я та по батькові журналіста, працівника засобу масової інформації, щодо якого вноситься подання. До подання додаються копії документів, що посвідчують особу.

В акредитації не може бути відмовлено в разі подання усіх документів, передбачених цією частиною.

Суб'єкт владних повноважень може встановлювати спрощений порядок акредитації».

Як бачимо, в заяві на акредитацію Соболева Є. В. було вказано всі необхідні дані про нього, а також додано копію документа на підтвердження фаху та засвідчення особи (квиток НСЖУ, який містить фото). Тобто формальних підстав не надавати акредитацію журналісту не було.

Природно, що перипетії даної справи практично з першого дня почали висвітлюватися в Інтернет-ЗМІ й набули певного розголосу, що створювало додатковий громадський тиск на КМР.

Переговори

Після того, як Єгору Соболеву стало зрозуміло, що позитивна реакція Київради на його заяву не передбачається, він спробував уступити з прес-службою КМР в переговори, аби неформально з'ясувати суть претензій до заяви. Порядок акредитації ЗМІ (та журналістів) при Київраді на той момент регулювався Рішенням від 26 листопада 1998 № 66/167 «Про порядок акредитації засобів масової інформації при Київраді». На його недосконалість також звернув увагу керівник Бюро журналістських розслідувань «Свідомо»: порядок не було приведено у відповідність до нової редакції Закону України «Про інформацію» від 13 січня 2011 р. За сприяння юристів з ГО «Інститут масової інформації» було розроблено зміни до Порядку для приведення його у відповідність до нової редакції Закону, які журналіст спільно з ІМІ офіційно надіслали до Київради в якості пропозицій (одна з форм звернення за ЗУ «Про звернення громадян»).

Що ж до переговорів, то вони виявилися не особливо успішними, хоча й дали змогу журналісту зрозуміти, що відбувається у надрах Київради. Є. Соболев відмовився надавати копії своїх статей на підтвердження статусу журналіста, оскільки ця вимога не базувалась на Законі, а його статті власне можна без проблем знайти шляхом пошуку в мережі Інтернет. Єдиним ефективним способом впливу на Київраду залишався суд.

Первісний судовий позов

Було прийнято рішення вимагати через суд акредитувати при Київраді Єгора Соболева, а також змінити Порядок акредитації ЗМІ при ній, привівши його у відповідність до нової редакції Закону України «Про інформацію». Всередині грудня 2011 р. Є. В. Соболевим було подано позов до окружного адміністративного суду м. Києва (суд першої інстанції, що розглядає спори громадян і юридичних осіб із суб'єктами владних повноважень). Варто наголосити, що написання по-

зовної заяви та ведення справи у суді необхідно доручати фаховому юристу, оскільки судовий процес – це кропітка процедура, недотримання якої (наприклад, вимог щодо строків) може призвести до програшу справи позивачем, навіть якщо по суті він був правий.

До Окружного адміністративного суду міста Києва
01601, м. Київ, вул. Командарма Каменєва, 8, корп. 1

Позивач: Соболев Єгор Вікторович

адреса: 01054, м. Київ,

вул. _____, кв. ____

тел.: _____

E-mail: _____

Відповідач: Київська міська рада

адреса: 01044, м. Київ, вул. Хрещатик, 36

тел. 226-31-86

адреса електронної пошти: info@kmr.gov.ua

Представник позивача: Головенко Роман Богданович

адреса: 02096, м. Київ, а/с 50

тел.: _____

адреса електронної пошти: _____

ПОЗОВНА ЗАЯВА

(про визнання діянь протиправними, зобов'язування прийняти певні рішення та про часткове скасування нормативно-правового акта)

1. Я, Соболев Єгор Вікторович (далі – позивач), 13 липня 2011 р. подав був до Київської міської ради (далі – відповідач) заяву з проханням акредитуватися при цьому органі місцевого самоврядування як журналіст (додаток 1). Я працюю журналістом, членський квиток Національної спілки журналістів України № _____, виданий _____, очолюю бюро журналістських розслідувань «Свідомо». Вказаний членський квиток мною було додано до заяви на акредитацію для підтвердження мого статусу журналіста.

Хоча я належним чином подав заяву на акредитацію з указанням усієї необхідної інформації про себе і наданням підтвердження журналістського фаху, відповідач так і не акредитував мене, мене не було допущено на його засідання. Ці факти можуть бути підтверджені коментарями прес-секретаря відповідача для профільного Інтернет-видання: <http://www.telekritika.ua/news/2011-07-13/64308> (роздруківка – додаток 2), а також: <http://www.telekritika.ua/news/2011-07-14/64328> (роздруківка – додаток 3); відеозаписом недопуску мене в приміщення відповідача, де у цей день проходила сесія: <http://www.youtube.com/user/TheSvidomo#p/u/23/O2vdal4Gx5I>.

2. Вважаю діяння відповідача порушенням моїх прав, фактично за своїми наслідками вони є відмовою мені в акредитації.

Правовідносини щодо акредитації журналістів при суб'єктах владних повноважень в Україні регулюються Законом України «Про інформацію» в редакції від 13 січня 2011 р. А саме абзаци перший, другий, четвертий частини 2 статті 26 цього Закону передбачають:

«Акредитація журналіста, працівника засобу масової інформації здійснюється безоплатно на підставі його заяви або подання засобу масової інформації.

У заяві, поданій журналістом, працівником засобу масової інформації, зазначаються його прізвище, ім'я та по батькові, адреса, номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти (за

нааявності). До заяви додаються копії документів, що посвідчують особу та засвідчують її професійну належність.

.....

В акредитації не може бути відмовлено в разі подання усіх документів, передбачених цією частиною».

Я подав відповідачеві всі необхідні документи та інформацію, але так і не був акредитований.

Крім того, я не був допущений на засідання Київради 14 липня 2011 р., оскільки мого прізвища не було в списку допущених на сесію. При цьому в абзаці другому частини 1 статті 26 згаданого Закону встановлено, що «відсутність акредитації не може бути підставою для відмови в допуску журналіста, працівника засобу масової інформації на відкриті заходи, що проводить суб'єкт владних повноважень.» Також і в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. в частині 16 статті 46 визначено: «Сесії ради проводяться гласно. У разі необхідності рада може прийняти рішення про проведення закритого пленарного засідання».

Таким чином, відповідач не лише, порушивши свій визначений законом обов'язок, не надав мені можливості для проведення журналістської діяльності шляхом збору інформації на сесійному засіданні Київради, а й порушив мої права як громадянина та члена територіальної громади м.Києва бути присутнім на засіданні місцевої ради й ознайомлюватися з процесом прийняття її рішень.

3. Оскільки мною було надано відповідачеві всі необхідні документи та інформацію, вважаю, що в мене є право бути акредитованим при Київradі. Але чинний порядок акредитації при відповідачеві не відповідає Закону «Про інформацію» в редакції від 13 січня 2011 р. (Положення про порядок акредитації засобів масової інформації при Київradі є Додатком до рішення Київради від 26 листопада 1998 р. № 66/167). Згідно з частиною 2 статті 171 Кодексу адміністративного судочинства: «Право оскаржити нормативно-правовий акт мають особи,.. які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт».

Зокрема пункт 2.3. згаданого Положення передбачає: «Від одного видання (теле-, радіоканалу) може бути акредитовано не більше 3-х представників». Звертаю увагу суду, що йдеться не про обмеження фізичної присутності представників одного ЗМІ на певному заході Київради, а про обмеження можливості взагалі акредитувати більше трьох працівників. Таке обмеження звужує можливості очолюваного мною Бюро журналістських розслідувань «Свідомо» висвітлювати різносторонню діяльність відповідача, акредитуючи при ньому журналістів різного профілю (в сфері економіки, права, ЖКГ тощо). Обмеження кількості журналістів для акредитації від одного ЗМІ не передбачене вищезгаданим Законом, який наразі регулює питання акредитації (при його прийнятті в новій редакції норми щодо акредитації ЗМІ з інших законів було вилучено). Виходячи з цього п. 2.3. Положення суперечить частині 2 статті 19 Конституції України.

Також згідно з пунктом 3.1. Положення: «У разі перевищення журналістом своїх прав і невиконання обов'язків, регламентованих ст. 26 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» та ст. 3 Закону України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», його акредитація може бути припинена». Статтю 3 останнього Закону було виключено на підставі Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»» (яким останній викладено в новій редакції).

Щодо посилання на статтю 26 Закону України «Про пресу» як на підставу припинення акредитації, то, по-перше, воно суперечить частині 7 статті 26 Закону України «Про інформацію» в

новій редакції. Останньою нормою Закону передбачено:

«Суб'єкти владних повноважень, що акредитували журналіста, працівника засобу масової інформації, приймають рішення про припинення акредитації у разі:

- подання ним відповідної заяви;
- неодноразового грубого порушення ним обов'язків, визначених цією статтею;
- звернення засобу масової інформації, за поданням якого здійснена акредитація».

Тобто в нормі Закону «Про інформацію» йдеться про обов'язки акредитованого журналіста, визначені саме цим Законом (ч. 6 ст. 26), а не якимось іншим, зокрема Законом «Про пресу».

По-друге, відповідач в принципі не в змозі контролювати дотримання акредитованими журналістами в їхній діяльності статті 26 Закону «Про пресу». Адже дана норма зокрема зобов'язує журналіста дотримуватись програми діяльності свого ЗМІ, зберігати таємницю авторства осіб, які надають інформацію, не поширювати прихованої реклами тощо.

Таким чином, пункт 3.1. Положення про порядок акредитації засобів масової інформації при Київській раді надає останній не передбачені законом повноваження і тому порушує частину 2 статті 19 Конституції України.

З урахуванням викладеного вище, керуючись статтями 6, 17-20, 104–106, 171 Кодексу адміністративного судочинства України, 26 Закону України «Про інформацію», 19 Конституції України прошу адміністративний суд:

- 1) визнати діяння Київської міської ради, яке виразилося в ненаданні Соболеву Є. В. акредитації при ній, протиправною;
- 2) зобов'язати Київську міську раду акредитувати як журналіста Соболева Єгора Вікторовича та видати йому акредитаційну картку встановленого зразка;
- 3) визнати незаконними та скасувати пункти 2.3. та 3.1. Положення про порядок акредитації засобів масової інформації при Київській раді від 26 листопада 1998 р.;
- 4) судові витрати покласти на відповідача.

15 грудня 2011 р.

_____/Соболев Є. В./

Додатки:

Роздруківка заяви на акредитацію для висвітлення сесії Київської ради від 13 липня 2011 р.

Роздруківка з веб-сайту «Телекритика» статті «Єгора Соболева без мокрої печатки не хочуть акредитувати на сесію Київської ради» від 13 липня 2011 р.

Роздруківка з веб-сайту «Телекритика» статті «Єгора Соболева розпорядилися не пускати до Київської ради (+ФОТО)» від 14 липня 2011 р.

Копія цієї заяви з додатками для відповідача.

Документ на підтвердження оплати судового збору.

.....

Як бачимо, в позовній заяві вимога про надання акредитації обґрунтована посиланням на ч. 2 ст. 26 Закону України «Про інформацію» та доказами того, що Є.Соболев подавав заяву на акредитацію і не отримав її, зокрема, його не було допущено на сесію КМР. У судових справах такого роду, окрім посилання на законодавство, багато уваги необхідно приділяти доведенню самого факту порушення: наприклад, що журналіст дійсно звертався за наданням акредитації й не отримав її. В адміністративному судовому процесі (відбувається за правилами Кодексу адміністративного судочинства України) позивач, яким виступає приватний суб'єкт (громадянин, юридична особа), має довести факт діяння, яке він вва-

жає порушенням його прав. А відповідач – суб'єкт владних повноважень – якщо заперечує проти позову, то повинен довести, що діяв правомірно у відповідній ситуації.

По даній справі як докази її обставин було подано, крім документів, відеоматеріали, роздруківки коментарів прес-служби КМР для ЗМІ, щоправда сторона відповідача (Київрада) на першому судовому засіданні визнала, що до них надходила заява на акредитацію, яку надано не було. Тому необхідність долучати до справи згадані докази відпала, і сторона позивача їх «зняла». Це економить час судового розгляду, тоді як наполягання на залученні до справи «зайвих» доказів (які доводять уже й так підтверджені на суді обставини) лише дратуватиме суд.

Що стосується позовних вимог про зміну Порядку акредитації ЗМІ при Київграді, то їхнє обґрунтування було простішим, оскільки окремі норми Порядку явно суперечили новій редакції Закону України «Про інформацію» і в позовній заяві досить було їх порівняти. Було обрано дві явно незаконні норми Порядку:

п. 2.3. щодо лімітування кількості представників від одного ЗМІ (не передбачено жодним законом);

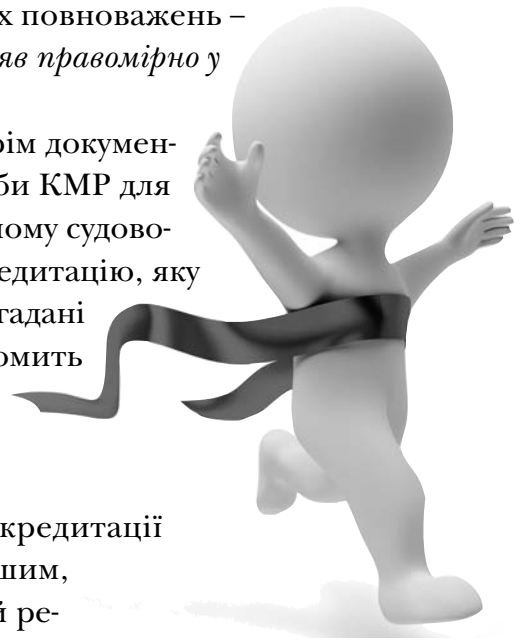
п. 3.1. щодо підстав позбавлення акредитації, які в Порядку акредитації були виписані явно ширше (тобто не на користь журналістів) порівняно з Законом.

Спочатку планувалося вимагати, щоб суд скасував дані норми, оскільки пункт 2.3. був узгалі зайвим, а замість пункту 3.1. Порядку діяла б пряма норма ч. 7 ст. 26 Закону України «Про інформацію», яка визначає підстави позбавлення акредитації.

У наведеній вище редакції позовну заяву було подано до суду. На попередньому судовому засіданні у січні 2012 р. суд вирішив розділити справу на дві окремі, оскільки позовні вимоги щодо зобов'язання акредитувати журналіста й вимоги змінити Порядок акредитації ЗМІ формально не були пов'язані між собою: ненадання акредитації Київградом тоді ще ніяк не мотивувалося і норми Положення не були підставою для нього. Певні незручності виникали через те, що тепер замість одного судового процесу було потрібно вести два, але вагомих підстав заперечувати проти розділення справи не було. Позовні вимоги щодо оскарження нормативно-правового акта – Порядку про акредитацію ЗМІ при Київграді – було виокремлено в іншу справу, яка за автоматичною системою розподілу справ потрапила до іншого судді.

Справа про надання акредитації

Аргументи журналіста по цій судовій справі висвітлено вище, а позиція Київгради була викладена в запереченнях на позов. Вони зводились до того, що подана із заявою на акредитацію ксерокопія членського квитка в НСЖУ була поганої якості і не була завірена цією установою (що Законом не вимагається). З приводу цього Київрада нібито надсилала Є. Соболеву листа, але доказів того, що він до адресата таки дійшов, не надала. Також не було надано суду власне тої ксерокопії членського квитка, а тільки ксерокопія ксерокопії, що, очевидно, погіршувало читабельність (на чому наполягала в суді сторона позивача, тобто використовувала недопрацювання юристів Київгради). Поряд із цим аргументами по суті спору в запереченнях на позов було розписано багато теорії про компетенцію Київгради як органу місцевого самоврядування, що мала не дуже зрозумілий стосунок до суті справи.

Адміністративний суд 28 лютого 2012 р. задовольнив позов, розцінивши ксерокопію членського квитка як «достатньо чітку для розуміння її змісту», а вимоги щодо обов'язкового завірення копії членського квитка як такі, що законодавством не передбачені.

Єдина проблема виникла з тим, що рішення суду було оскаржено в апеляційному порядку, що мінімум на півроку затягнуло справу через перевантаженість Київського апеляційного адміністративного суду.

Справа про зміну порядку акредитації ЗМІ при Київській міській раді

У первісній позовній заяві сторона позивача посилалась на ч. 2 ст. 171 Кодексу адміністративного судочинства, відповідно до якої право оскаржити нормативно-правовий акт мають особи, які є суб'єктом правовідносин, у яких буде застосовано цей акт. Подавши заяву на акредитацію, Єгор Соболев вступив з КМР у акредитаційні правовідносини, до яких застосовується Положення про порядок акредитації ЗМІ при Київській міській раді. Але на попередньому судовому засіданні по цій окремій справі суд дав зрозуміти, що вважає застосування вказаної статті КАСУ можливим лише до тих випадків, коли оскаржуваний нормативний акт не відповідав закону в момент прийняття акта, а виникнення невідповідності через те, що закон змінився після прийняття акта – інший випадок (хоча прямо з норми Кодексу це не випливає). Тобто стало зрозуміло, що суд імовірно не задовольнить позову в такому форматі.

Виходячи з цього, предмет позову було змінено (це можливо зробити до початку розгляду справи по суті, ч. 1 ст. 51 КАСУ) і позовна вимога формулювалась так: зобов'язати Київську міську раду привести Положення про порядок акредитації ЗМІ при КМР у відповідність до ст. 26 ЗУ «Про інформацію» в ред. від 13.01.11 р. Таким чином справа про оскарження нормативно-правового акта перетворилась на справу про зобов'язування міськради вчинити певні дії.

Тим часом тиск на Київську міську раду через ЗМІ дав свої результати, адже судові засідання по справі про надання акредитації постійно привертали увагу преси. 15 березня 2012 р. Київська міська рада прийняла Рішення № 201/7538 «Про затвердження Положення про порядок акредитації журналістів, працівників засобів масової інформації при Київській міській раді», яке загалом відповідає ст. 26 Закону України «Про інформацію» в редакції від 13 січня 2011 р. Фактично Київська міська рада до рішення суду виконала позовну вимогу Є. Соболева щодо зміни порядку акредитації.

Проте судові засідання було призначене на 19 березня, тобто через чотири дні після голосування у Київській міській раді й теоретично, хоча і малоімовірно, проголосоване Рішення могло бути ще «заветоване» міським головою після цієї дати. Постало питання, як сформулювати свою позицію на судовому засіданні 19 березня 2012 р.

Виходячи з цього невеликої ймовірності «ветування» нового Положення, було прийняте рішення припинити судовий процес по цій справі, але залишити можливість відновити справу, якщо, наприклад, мер Києва не підпише нове Положення про порядок акредитації. Можливість це зробити дає залишення судом позовної заяви без розгляду, оскільки особа, позовна заява якої залишена без розгляду, після усунення підстав, з яких заява була

залишена без розгляду, має право знову звернутися до суду (ч. 3 ст. 155 КАСУ). Для цього до суду подається заява про відкликання позову.

До Окружного адміністративного суду міста Києва
01601, м. Київ, вул. Командарма Каменєва, 8, корп. 1

Позивач: Соболев Єгор Вікторович
адреса: 01054, м. Київ,

вул. _____, кв. _____

тел.: _____

E-mail: _____

Відповідач: Київська міська рада

адреса: 01044, м. Київ, вул. Хрещатик, 36

тел. 226-31-86

адреса електронної пошти: info@kmr.gov.ua

Представник позивача: Головенко Роман Богданович

адреса: 02096, м. Київ, а/с 50

тел.: _____

адреса електронної пошти: _____

Справа № 2а-1007/12/2670

Суддя: Винокуров К.С.

ЗАЯВА ПРО ВІДКЛИКАННЯ ПОЗОВУ

На підставі статті 155 Кодексу адміністративного судочинства України заявляю про відкликання позовної заяви Соболева Єгора Вікторовича до Київської міської ради щодо оскарження її бездіяльності по приведенню до вимог закону Положення про порядок акредитації засобів масової інформації при Київській раді, додаток до рішення Київської ради від 26 листопада 1998 р. №66/167 (в т.ч. змінені позовні вимоги згідно з заявою від 7.03.12 р.). Подання цієї заяви зумовлене тим, що 15 березня 2012 р. відповідачем на сесії було прийняте нове положення про акредитацію ЗМІ при ньому.

« _____ » _____ 2012 р.

Міський голова Києва таки підписав нове Положення про акредитацію, і воно набрало чинності, ознайомитися з ним можна в мережі Інтернет: http://cct.inf.ua/2012/15.03.2012_201_7538.htm.

Висновки

Якщо підсумувати досвід Є. Соболева, то факторами його успіху можна вважати:

- системність тиску на владний орган: застосовувалися різні способи, такі, як переговори, привертання уваги ЗМІ до проблеми, судові позови;
- інформаційний фактор варто виділити окремо – увага ЗМІ до діянь суб'єкта владних повноважень відокремлює його від протиправної поведінки й стимулює виправляти ситуацію;
- готовність коригувати свою правову позицію в суді залежно від появи нових обставин (аргументів іншої сторони, поведінки суду тощо).

2.2. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОРГАНІВ ВЛАДИ В НОВИХ УМОВАХ. УСПІШНИЙ ДОСВІД НА ПРИКЛАДІ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРЕЗИДЕНТА.

*Денис Іванеско, керівник Головного управління
забезпечення доступу до публічної інформації.*

Найцікавіші приклади відповідей Адміністрації Президента на інформаційні запити ЗМІ.

На початку травня виповнився рік роботи Закону України «Про доступ до публічної інформації». До річниці ми вирішили проаналізувати масштаб змін, які відбулися завдяки цьому Закону в системі державного управління. Опитали центральні і місцеві органи влади (міністерства, служби, державні агентства, а також обласні державні адміністрації) як вони виконують закон. Опитування дало можливість побачити загальну картину по країні у цифрах – яким чином реалізовується профільний для нашого управління Закон.

Три факти, які допоможуть зрозуміти системні зміни, що приніс закон «Про доступ до публічної інформації»

Зараз щоденно 343 державних службовці ходять на роботу і отримують зарплатню з Державного бюджету, щоб відповісти на запити громадян.

Центральні органи влади та обласні адміністрації за рік отримали понад 33 тисячі інформаційних запитів. До Президента звернулися понад 4 тисячі запитувачів, кожен з яких отримав відповідь. Це було не довше ніж на 5-й день. Кількість запитів можна порівняти з населенням середнього українського районного центру. Це свідчить про затребуваність та ефективність механізму «активного доступу».

За рік було відкрито 112 тисяч документів, складених органами влади. Більшість з них розміщені на сайтах влади або оприлюднені в ЗМІ. Цю цифру також можна вважати «перемогою Закону».

Впровадження електронної демократії

Завдяки новому Закону громадяни отримали можливість отримувати послуги від органів влади за допомогою сучасних електронних комунікативних технологій, зокрема – e-mail. З більш ніж 30 тисяч громадян, які звернулися із запитом до органів влади, половина скористалася електронною поштою. А, наприклад, в Адміністрації Президента України цей показник склав понад 75%. Це означає, що люди віддали перевагу використанню електронної пошти в листуванні з владою. Це швидко і зручно. Добре, що тепер цей механізм легалізовано через закон.

Фактично, новим Законом зроблено суттєвий крок із впровадження електронної демократії в Україні. Попереду поширення цього механізму на сфери регулювання інших законів, у тому числі – про звернення громадян. А також використання в роботі органів

влади більш сучасних засобів комунікацій, замість вже архаїчного e-mail у порівнянні зі скайпом ФБ.

Користь від Закону про доступ може відчувати кожен

Це не декларативна теза. Перевірити дієвість Закону може будь-хто. Достатньо чітко сформулювати питання, яке потребує відповіді, та звернутися до відповідного розпорядника інформації.

Звучить просто. Але на практиці виявилось, що запитувачі і розпорядники по-різному трактують вимоги Закону. Декому з держслужбовців досі важко усвідомити, що їхня робота не може містити секретів від власних громадян, які їх утримують своїми податками. Дехто з запитувачів сподівався, що його e-mail вирішить усі проблеми. Звичайно, один закон, навіть такий якісний як Закон «Про доступ до публічної інформації», не вирішить всі проблеми в один день – не зможе подолати корупцію, зробити владу ефективною, змусити чиновника працювати на громадянина, а не керувати ним. Так, Закон сприяє вирішенню цих питань, але не треба покладати на нього завищені та невинновдані сподівання. Це захоплення неодмінно призведе до розчарування.

Закон встановлює презумпцію відкритості інформації, дає людям більше знати, чим займається влада. І це суттєвий крок до прозорості. Звичайно, всім хотілося б швидких і якісних змін. Але вони прийдуть лише з часом.

Як впливає закон на владу?

Скажу так: в цілому, закон створює тиск на владу, змушує рахуватися з громадською думкою, як мінімум – враховувати при розгляді питань розпорядження бюджетними коштами чи майном, – що потім доведеться відповідати на запити.

Я далекий від думки, що Закон виконується на 100%. Лише зараз він поступово починає працювати належним чином. Адже досвід всіх країн, які прийняли аналогічні закони раніше, засвідчує, що це завжди тривалий шлях. Але він дає врешті-решт позитивний для суспільства результат.

Яку інформацію відкрив Закон?

Закон про доступ дав можливість кожному громадянину отримувати потрібну інформацію, яку раніше здобути було складно або неможливо – від документів про нагородження членів його родини, до регламентних документів ЖЕКів.

Суспільство через ЗМІ та сайти органів влади змогло дізнатися інформацію, про відкритість якої ще кілька років тому можна було лише мріяти. І більша частина цієї інформації була отримана у відповідь на звичайні запити. На запити, які були правильно сформульовані, містили чіткі питання, а тому призвели інколи до несподіваних для самих авторів цих запитів результатів.

Наведу кілька прикладів щодо інформації, яку розкрила за рік Адміністрація Президента України.

Сьогодні кожен може подивитися, як працює така раніше «закрита» установа, як Адміністрація Президента. На сайті Президента України оприлюднена інформація від структури АПУ до телефонів та електронних адрес керівників підрозділів. Вся інша інформація отримується у відповідь на інформаційні запити.

Ось витяг однієї з таких відповідей:

Скільки людей працює в Адміністрації Президента і скільки їм платять?

У відповідь на Ваш запит повідомляємо:

На момент підписання Президентом України Указу від 9 грудня 2010 року №1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» гранична чисельність працівників Адміністрації Президента України за штатним розписом становила 424 штатні одиниці. При цьому 24 штатні одиниці були вакантні.

Указом від 18 березня 2010 року № 364 «Питання Адміністрації Президента України» Президентом України Віктором Януковичем вперше за останні 8 років було здійснено суттєве скорочення чисельності працівників Адміністрації Президента України на 20 відсотків.

Станом на сьогодні Адміністрація Президента України має оптимальну структуру. Внаслідок виконання Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року №20-рп/2010 обсяг роботи та рівень відповідальності Адміністрації Президента України як консультативно-дорадчого органу при Главі держави суттєво зріс. Проте меншою кількістю працівників Адміністрації Президента України досягається виконання більшого обсягу завдань.

5 квітня 2011 року Президент України Віктор Янукович підписав укази № 352 «Деякі питання Адміністрації Президента України» та № 353 «Деякі питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України». Цими Указами змінено та оптимізовано структуру зазначених двох консультативно-дорадчих органів при Президентах. Відбулося загальне скорочення порівняно з 2010 роком: із загальної чисельності 634 особи (сумарно в Адміністрації Глави держави та Апараті РНБО) залишилося 604 особи. Таким чином, відбулося скорочення на 30 осіб.

Крім того, Президент України зменшив кількість заступників Глави Адміністрації Президента з 8 до 3. Заступників Глави АПУ, які підлягали скороченню, було призначено радниками Президента з відповідним суттєвим зменшенням посадового окладу.

Відповідно до Указу Президента України від 5 квітня 2011 року № 352 «Деякі питання Адміністрації Президента України»:

Ліквідовані структурні підрозділи:

- Головне управління соціально-економічної політики;
- Головне управління з питань оборонної політики та діяльності правоохоронних органів;
- Головне управління з питань судової реформи та судоустрою;
- Управління забезпечення зв'язків з Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України;
- Управління з підготовки виступів Президента України.

Створені структурні підрозділи:

- Головне управління з питань економічної політики та впровадження економічних реформ;
- Головне управління з питань реформування соціальної сфери;
- Головне управління з питань безпекової та оборонної політики;
- Головне управління з питань судоустрою;
- Головне управління з питань діяльності правоохоронних органів;
- Головне управління забезпечення доступу до публічної інформації;
- Головне управління з питань конституційно-правової модернізації;
- Управління з питань європейської інтеграції;
- Управління забезпечення зв'язків з Верховною Радою України;
- Управління забезпечення зв'язків з Кабінетом Міністрів України.

Розмір середньомісячного окладу в Адміністрації Президента України за листопад 2010 року

становив 3127 грн., розмір середньомісячного окладу в Адміністрації Президента України за травень 2011 року становить 3087 грн.

Оплата праці державним службовцям, в тому числі працівникам Адміністрації Президента України, здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 9 березня 2006 року № 268.

Дякуємо за Ваш запит.

З повагою

Керівник Головного управління забезпечення доступу до публічної інформації Д. Іванеско.

Гранична чисельність працівників Адміністрації Президента України
(Секретаріату Президента України)

станом на 01.02.2003	620
01.01.2004	643
01.01.2005	638
10.03.2005	619
01.01.2006	605
01.01.2007	595
01.01.2008	595
04.11.2008	550
10.07.2009	530
18.03.2010	424
05.04.2011	514
11.08.2011	524

Хто живе на державних дачах?

У відповідь на запит одного політичного інтернет-сайту на сайті Президента України в розділі «Доступ до публічної інформації» були оприлюднені детальні списки мешканців державних котеджних містечок «Конча-Заспа» та «Пуща-Водиця». На цьому тема державних дач та державних резиденцій не була вичерпана. І нам довелося ще неодноразово відповідати на запити щодо подібних об'єктів. Кожна відповідь ставала базовим документом для резонансних публікацій в ЗМІ. Ось приклад такої відповіді:

На Ваш запит повідомляю наступне:

1. Щодо державних дач, які перебувають в управлінні ДУС.

Постановою Кабінету Міністрів України від 19 січня 1994 року № 18 затверджено перелік об'єктів, яким надано статус державних дач.

Оскільки надання статусу державної дачі регламентується Постановою Кабінету Міністрів України, а інформація, яка міститься у цьому документі, віднесена Кабінетом Міністрів України до інформації з обмеженим доступом, надання такої інформації є неможливим.

Водночас інформуємо, що в управлінні Державного управління справами перебувають п'ять державних дач: дві дачі у місті Києві та три дачі на Південному березі Криму.

Фонд державних дач не поповнюється. Статус державної дачі надається Постановою Кабінету Міністрів України.

Користування державними дачами (поселення, проживання та звільнення) окремими категоріями вищих посадових осіб держави регламентується відповідними нормативними документами (акти Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України). Оплату за користування цими приміщеннями користувачі здійснюють відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 січня 1994 року № 31, зі змінами, внесеними розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 травня 2003 року № 285.

Утримання державних дач здійснюється за рахунок бюджетних призначень за відповідними бюджетними програмами Державного управління справами згідно із Законом про Державний бюджет України на відповідний рік.

Кошторисні призначення встановлюються розпорядникам бюджетних коштів у цілому, до складу яких входять також видатки на утримання державних дач.

2. Щодо використання в 2011 році державних дач та резиденцій в АР Крим.

Державні дачі та резиденції в Автономній Республіці Крим, зокрема резиденції № 3, 6, 8 та дачі № 9 і 10 використовуються для тимчасового перебування вищих посадових осіб України, глав держав і урядів зарубіжних країн, а також для проведення офіційних та протокольних заходів (зустрічі, наради, переговори тощо).

Зазначені об'єкти не використовуються для постійного проживання.

За інформацією ДУС, державні резиденції у червні-серпні 2011 року використовувались згідно із затвердженим планом заходів. Зокрема, використовувались Президентом України для проведення робочої відпустки, Головою Верховної Ради України, Прем'єр-міністром України тощо.

Крім того, державні резиденції були надані у користування Голові КНР Ху Цзіньтао, Прем'єр-міністру Росії Володимиру Путіну, Патріарху Московському і всієї Русі Кирилу, в.о. Президента Молдови Маріану Лупу, Повноважному послу Сінгапуру, міністру закордонних справ Туркменистану. Згідно із міжнародним протоколом, під час відвідання ними України з офіційними візитами державні резиденції також надавалися у тимчасове користування членам офіційних делегацій.

Варто зазначити, що надання офіційних резиденцій для тимчасового проживання відповідає нормам міжнародного протоколу і є поширеною світовою практикою. Зокрема, офіційні делегації України під час іноземних поїздок також користуються наданими для проживання державними резиденціями у країнах перебування, що відповідає «дзеркальному принципу», який часто застосовується у міжнародних відносинах.

Якими літаками літають перші особи держави?

Завдяки Закону, інформація про літаки, які обслуговують перших осіб держави, є відкритою. Україна сьогодні не є власником якогось унікального авіаційного парку. За мірками су-

сідніх країн, парк ДАП «Україна» є застарілим, а більшість літаків вже не відповідає, наприклад, нормам та вимогам авіаційного сполучення в країнах ЄС. Саме тому сьогодні ДАП намагається за можливості модернізувати свій авіаційний парк чи залучити авіатранспорт, який відповідатиме сучасним вимогам.

Щодо обслуговування авіаційним транспортом посадових осіб держави:

Статутом Державного авіаційного підприємства «Україна» визначаються мета і предмет діяльності ДАП, в тому числі – забезпечення і виконання повітряних перевезень спеціальними рейсами вищих посадових осіб та офіційних делегацій України й інших держав, а також здійснення комерційної діяльності для мінімізації бюджетних витрат.

Забезпечення повітряних перевезень вищих посадових осіб та офіційних делегацій відбувається на замовлення Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України та Адміністрації Президента України, які здійснюють фінансування витрат, пов'язаних з виконанням авіаційних рейсів.

На замовлення Державного управління справами виконуються рейси з перевезення офіційних делегацій на чолі з Президентом України. Фінансування таких перевезень здійснюється за рахунок коштів, передбачених відповідною статтею Державного бюджету України.

За запитом ДАП за погодженням з Державним управлінням справами можуть здійснюватися рейси на замовлення фізичних або юридичних осіб за умов, коли літаки ДАП не задіяні в забезпеченні спеціальних перевезень при повній оплаті вартості рейсу особою-замовником.

За інформацією Державного управління справами і ДАП «Україна» до авіаційного парку Державного авіаційного підприємства «Україна» входять 8 літаків, 6 з яких знаходяться в технічно справному стані, та 4 вертольоти Мі-8. При цьому, лише 2 літаки мають термін експлуатації менше 25 років.

Відносно новим є літак Airbus A319CJ 2007 року виробництва, який експлуатується підприємством на умовах фінансового лізингу. Наліт цього літака складає 306 годин експлуатації при 163 здійснених зльотах.

Два магістральних літаки Іл-62М 1980 та 1981 років виробництва мають по 6-7 тисяч експлуатаційних годин нальоту. Два середньомагістральні літаки Ту-134-А3 1981 року виробництва мають по 15-16 тисяч експлуатаційних годин. Ще один Ту-134-А3 1984 року виробництва – 3 тисячі годин.

Також в авіаційному парку ДАП «Україна» перебувають літаки АН-74ТК 2003 року випуску та Як-40 1978 року випуску.

Вертолітний парк підприємства складають 2 Мі-8МТВ 1978 року та 2 Мі-8МТВ-1 2003 року випуску.

ДАП «Україна» щорічно обслуговує в середньому близько 90 рейсів з офіційними делегаціями в межах України, а також до іноземних країн.

.....

Чому новим вертольотом літати дешевше, ніж старим літаком?

Питання оренди літаків або вертольотів для перевезень перших осіб держави вирішуються з урахуванням міркувань економії фінансових ресурсів Державного бюджету.

Щодо вартості оренди вертольоту.

За інформацією Державного управління справами та ДАП «Україна», у 2011 році ДАП «Україна» було укладено договір з ТОВ «Центравіа» на закупівлю послуг з авіаційних перевезень вертольотом типу «Agusta-139».

Укладанню угоди ДАП «Україна» з ТОВ «Центравіа» передувало проведення процедури закупівлі «в одного виконавця» у суворій відповідності до вимог чинного законодавства. Угоду було укладено з ТОВ «Центравіа», враховуючи, що ця компанія володіє єдиним екземпляром цього типу вертольотів, зареєстрованим у державному реєстрі цивільних повітряних суден України. Крім того, за висновком компетентних органів та з урахуванням досвіду перевезень вищих посадових осіб у закордонних країнах вертольотами цивільної авіації, саме тип «Agusta-139» відповідає сучасним вимогам безпеки авіації.

У договорі вказана річна вартість угоди в розмірі 7500 тисяч гривень. Ця ціна є максимальною, на яку можуть бути надані послуги в межах договору. В той же час, договір передбачає можливість зменшення ціни за взаємною згодою сторін у разі зменшення потреби у перевезеннях, що відбувається по факту. Вказану цифру було обраховано, враховуючи можливість щоденного (у будні дні) використання орендованої техніки протягом 12 місяців 2011 року за маршрутом: місце проживання – місце роботи.

Проте, вже у 2011 році у зв'язку з неготовністю вертолітного майданчика у центрі Києва, до кінця року було «вибрано» менше половини вказаної суми. За інформацією Державного управління справами, повна сума коштів, сплачених Державним авіаційним підприємством «Україна» протягом I-IV кварталу 2011 року товариству з обмеженою відповідальністю «Центравіа» за надані послуги з авіаперевезень вищих посадових осіб України на вертольоті типу «Agusta Westland 139» та літаку типу «Falcon 900», складає 3 541 187,12 грн. Таким чином, фактичні витрати на авіаперевезення вищих посадових осіб України на вертольоті типу «Agusta Westland 139» та літаку типу «Falcon 900» виявилися вдвічі меншими за річну вартість, передбачену угодою про авіаперевезення вертольотом типу «Agusta Westland 139».

За інформацією ДАП «Україна», розрахунки між сторонами договору відбуваються за принципом оплати фактично наданих послуг, як це передбачено угодою. При цьому сторони виходять з вартості однієї льотної години, яка погоджена на рівні 41,13 тисяч гривень. З цієї суми 8913 гривень становлять ПДВ, нарахування на фонд зарплати та інші обов'язкові платежі до бюджету та соціальних фондів. За розрахунками ДАП «Україна», ця цифра є нижчою за визначену на рівні 42,97 тисяч гривень вартість льотної години, розроблену за радянських часів для вертольотів Мі-8 МТВ1, які перебувають на балансі підприємства.

Вертольоти типу Мі-8 МТВ-1 ДАП «Україна» мають такі основні льотно-технічні характеристики: кількість пасажирських місць – 9–11, крейсерська швидкість польоту – 220 км/год., максимальна дальність польоту (в залежності від комплектації та завантаження) – 550 км, середня витрата пального – 580 кг/год.

Вертольоти «Agusta-139» є одними з найкращих за технічними показниками та надійністю у своєму класі. Кількість пасажирських крісел становить 6–9, крейсерська швидкість польоту – 306 км/год, максимальна дальність польоту (в залежності від комплектації та завантаження) – 700-1000 км, середня витрата пального – 280 кг/год. Тобто, вертоліт «Agusta-139» витрачає менше пального при можливості здійснювати польоти на дальші відстані. На одну годину польоту вертоліт «Agusta-139» витрачає на 300 кг пального менше, ніж Mi-8, що при середній вартості палива складає економію 3500 грн. (орієнтовно) на годину польоту.

Необхідно зазначити, що вертоліт «Agusta-139» має чи не найкращі показники технічних засобів безпеки серед свого класу вертольотів: може безпечно продовжувати політ з одним непрацюючим двигуном на висоті до 3800 метрів, здатен до 30 хвилин продовжувати безпечний політ при повній відсутності мастила в головному редукторі, конструкція паливного бака забезпечує збереження його герметичності у випадку аварії, а конструкція планера забезпечує зміщення при аварії головного редуктора в задню частину вертольота і збереження простору пасажирської кабіни.

При виконанні польотів на відстань 300–500 км час польоту на вертольоті «Agusta-139» приблизно відповідає часу виконання такого польоту літаком, але суттєво дешевше.

Стосовно вертольотів типу Mi-8 МТВ1 слід також зазначити, що ДАП «Україна» свого часу було опрацьоване питання покращення його льотно-технічних характеристик за рахунок капітального ремонту, встановлення сучасного пілотажно-навігаційного обладнання, додаткових паливних баків, сучасної допоміжної силової установки та покращення інтер'єру салону. Вартість цих робіт складає орієнтовно 3200 тисяч доларів США в умовах спеціалізованого підприємства Російської Федерації.

Крім того, у 2011 році очікується введення в дію директиви щодо обов'язкового обладнання вертольотів системою раннього попередження небезпечного наближення до землі. У разі прийняття такої директиви всі вертольоти Mi-8 МТВ ДАП «Україна» потребують дообладнання. Орієнтовна вартість дообладнання одного вертольота складає приблизно 450 тисяч гривень. До того ж, в Україні немає жодної організації, яка була б сертифікована Державною авіаційною адміністрацією для виконання таких робіт.

Наведені дані засвідчують економічні переваги експлуатації нового повітряного судна, що зменшує витрати ДАП «Україна» з перевезення пасажирів.

Використання вертольота для виконання перевезень пасажирів значно скорочує час поїздок в порівнянні з автомобільним транспортом, робить їх мобільними. При цьому відбувається економія бюджетних коштів, пов'язана із скороченням експлуатації автомобільного транспорту.

Економічний ефект, пов'язаний із зменшенням автомобільних заторів при перекритті руху працівниками ДАІ для забезпечення проїзду кортежів, важко порахувати, але однозначно це позитивно вплине на поліпшення дорожнього руху та зменшить негативну реакцію водіїв. При використанні повітряного транспорту значно менше буде залучатися працівників правоохоронних органів за маршрутами поїздки.

Використання вертольотів для пересування перших осіб – поширена практика у багатьох країнах світу. У США почали використовувати вертольоти для польотів Президента ще у 50-х роках минулого століття. Сьогодні чимало керівників провідних держав (в тому числі Франції, Великобританії, Німеччини, Росії) мають у своєму розпорядженні спеціальні загони вертольотів та використовують їх для польотів на невелику відстань та до необлаштованих місць приземлення. Вказана практика, насамперед, підвищує мобільність пересувань, їх безпеку, виключає необхідність перекриття руху на автошляхах для проїзду кортежів.

Скільки коштує закордонний візит?

Врешті-решт, найбільшу зацікавленість викликали закордонні візити Президента України, їх організація та вартість, а також принципи формування пулу представників ЗМІ для висвітлення цих візитів. Ось відповіді, які ми надавали на такі запити:

На Ваш інформаційний запит щодо офіційних і робочих візитів Президента України повідомляємо.

Фінансування візитів Президента України та посадових осіб Адміністрації Президента України за кордон здійснюється в обсягах, передбачених Державним бюджетом України на відповідний рік. Видатки за цим напрямком діяльності зазначені у бюджетній програмі «Візити Президента України за кордон» (код 0301040).

У 2010 та 2011 роках заплановані бюджетним розписом кошти не були використані повністю. Так, у 2010 році при передбачених Держбюджетом 21076,3 тис. грн. фактично було використано 16651,3 тис. грн, у 2011 році при передбачених 29151,5 тис. грн. касові витрати за бюджетною програмою 0301040 становили 21336,3 тис. грн. (73% від запланованих Державним бюджетом України). Для порівняння, у 2008 році за цією бюджетною програмою було використано 20318,3 тис. грн.

Фінансування витрат на візити Президента України за кордон у 2012 році здійснюється за бюджетною програмою Державного управління справами «Обслуговування та організаційне, інформаційно-аналітичне, матеріально-технічне забезпечення діяльності Президента України та Адміністрації Президента України» (КПКВК 0301010). Кошторис витрат за цією програмою ще не затверджено. Проте, відповідно до бюджетного запиту на 2012 рік, видатки на зазначений напрям становитимуть, орієнтовно, 21000 тис. грн.

Стосовно вартості одного візиту Президента України зазначу, що такі обрахунки Адміністрацією Президента України не проводяться у зв'язку з відсутністю необхідності у таких даних, адже ефективність і результативність закордонних візитів не залежить від їх вартості.

Президент України Віктор Янукович проголосив курс на економізацію зовнішніх відносин України. Головною обставиною, яка враховується під час організації візиту до тієї чи іншої країни, є прямий економічний зиск від візиту, який виражається у поліпшенні торговельно-економічних відносин, сприянні виходу українських підприємств на нові перспективні ринки, залучення прямих іноземних інвестицій до економіки України.

Свідченням ефективності роботи за останнім напрямом є активізація дій іноземних інвесторів. Так, за 9 місяців 2011 року в економіку України іноземними інвесторами вкладено 4,7 млрд дол. США прямих іноземних інвестицій. У цілому приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни з урахуванням переоцінки та курсової різниці становив 3,8 млрд. дол. США. Станом на 1 жовтня 2011 року загальний обсяг ПІІ з урахуванням переоцінок і курсової різниці склав 48,5 млрд. дол., що в розрахунку на одну особу становить 1060,8 дол., 31% загального обсягу ПІІ зосереджено у промисловості, 33,4% – у фінансовому секторі.

У зв'язку з поліпшенням бізнес-клімату та з урахуванням проведення в Україні Євро-2012 очікується досягнення до 2014 року показника загального обсягу залучених в економіку ПІІ на рівні 77 млрд. дол. При цьому обсяги залучення інвестицій в основний капітал українських підприємств за 9 місяців 2011 року становили 117,2 млрд. грн., що на 21,2% більше, ніж за відповідний період 2010 року.

Адміністрація Президента України не є і не може бути розпорядником інформації стосовно обсягів виділених коштів на здійснення візитів урядових делегацій у 2011 та 2012 роках, а також інформації про кількість візитів урядових делегацій у 2011 році.

Протягом 2011 року Президент України Віктор Янукович здійснив 24 закордонні візити, в тому числі 8 державних візитів та 5 офіційних. Ще 11 візитів Президента України мали статус робочих.

Державні візити були здійснені до Республіки Польща, Соціалістичної Республіки В'єтнам, Республіки Сінгапур, Брунею Даруссаламу, Грецької Республіки, Республіки Куба, Федеративної Республіки Бразилія та Держави Ізраїль. Офіційні візити були здійснені до Японської Держави, Азербайджанської Республіки, Словацької Республіки, Республіки Туркменистан та Турецької Республіки. Також Президент України протягом 2011 року здійснив робочі візити до Швейцарської Конфедерації для участі у засіданні Всесвітнього економічного форуму (м. Давос), до Республіки Таджикистан для участі в Саміті країн СНД, до Сполучених Штатів Америки для участі в засіданні Генеральної Асамблеї ООН, до Французької Республіки (м. Страсбург), а також до Республіки Польща (чотири рази протягом року) та до Російської Федерації (тричі).

Під час візитів кількість місць для офіційної делегації та супроводжуючих осіб визначається з урахуванням переліку питань і заходів, передбачених програмою візиту, встановленого режиму проведення міжнародних самітів та форумів, а також технічних можливостей (наявності місць у літаку та наданих приймаючою стороною умов розміщення делегації).

Згідно з нормами міжнародного протоколу, під час державних та офіційних візитів глави іноземних делегацій, здебільшого, розміщуються на території офіційних резиденцій, які надаються приймаючою стороною.

У ході робочих візитів рішення про місце дислокації глави делегації приймається з урахуванням зручності та доступності до місць проведення заходів, а також рекомендацій протокольних служб приймаючої сторони, українських дипломатичних представництв у країні перебування та структур, відповідальних за безпеку. При цьому сторони часто застосовують «принцип дзеркальності» наданих послуг: країна перебування надає такі саме умови, які їм надали під час візиту.

Супроводжуючі особи розміщуються, здебільшого, в готелях. При цьому, члени делегацій самостійно оплачують вартість проживання за рахунок коштів, які отримують авансовим платежем на відрядження під звіт.

Добові та готельні витрати в межах граничних нормативів видаються членам делегації та супроводжуючим особам за місцем роботи у відповідності до затверджених норм. Для працівників Адміністрації Президента України та інших державних службовців такі норми регламентуються Постановою Кабінету міністрів України №98 від 02.02.2011 року «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів».

Окремого обліку витрат за категоріям осіб, що супроводжують Президента України під час його зарубіжних візитів (керівники органів центральної виконавчої влади, супроводжуючі особи, протокол, прес-служба, охорона), Державним управлінням справ Адміністрації Президента України не ведеться.

Дякую за Ваш запит.

З повагою
керівник Головного управління забезпечення
доступу до публічної інформації Д. Іванеско

Хто з журналістів літає разом з Президентом?

Крім того, найбільш цікавою для самого журналістського середовища темою стали питання формування «журналістських пулів» під час закордонних візитів глави держави. У всі часи і при всіх владах такі пули формувалися прес-службами, виходячи з власних міркувань, без публічних пояснень, проголошення і дотримання критеріїв запрошень представників ЗМІ. Завдяки Закону «Про доступ до публічної інформації» розгорнулася дискусія, яка призвела до формування чітких та прозорих правил формування журналістських пулів. Ось приклад відповіді на інформаційний запит щодо участі журналістів у закордонних поїздках Глави держави.

На Ваш інформаційний запит щодо порядку акредитації журналістів, які висвітлюють діяльність Президента України під час робочих поїздок та візитів, повідомляємо наступне.

Для висвітлення у ЗМІ закордонних візитів Президента України Прес-служба Президента у співпраці з працівниками відповідного посольства України і офіційними представниками сторони, що запрошує, проводить акредитацію представників українських ЗМІ.

Прес-служба Президента намагається проводити акредитацію представників ЗМІ для висвітлення закордонних візитів Президента України на принципах прозорості і відкритості та у співпраці з редакціями ЗМІ. Метою акредитації є створення зручних умов роботи журналістів з висвітлення діяльності Президента України.

За інформацією Прес-служби, основним критерієм є рейтинговий принцип. До уваги береться кількість аудиторії, яку охоплює ЗМІ, що делегує свого представника. Представників ЗМІ акредитують за такою схемою: 5 телевізійних каналів, 4 друковані ЗМІ, 3 інформаційні агентства та 2 інтернет-видання.

При проведенні акредитації Прес-служба намагається також брати до уваги тематику закордонних візитів та її цікавість з точки зору спеціалізації ЗМІ.

Акредитовані ЗМІ поділяються на дві частини: постійні та ті, що мають можливість висвітлювати візити в ході ротації з іншими ЗМІ.

Телевізійні канали входять до постійної квоти за рейтингом міжнародного агентства GfK. Поза квотами – Національна телекомпанія України як найбільший державний мовник, який за функціями наближається до суспільного мовлення.

Друковані ЗМІ визначаються за рейтингом компанії TNS Ukraine, інтернет-видання – за рейтингом «liveinternet.ru».

За інформацією Прес-служби Президента України, рейтингова система Liveinternet.ru взята за основу з кількох причин:

- 1) проводить заміри більшості інформаційних ресурсів українського сегменту інтернету, в тому числі – лідерів ринку;
- 2) немає суттєвих нарікань від учасників ринку щодо правдивості наведених даних;
- 3) немає суттєвих власних інтересів в українському сегменті, що зменшує мотиви для можливих перекручень даних та впливу з боку учасників українського ринку;

4) міжнародний статус (проводить заміри російського та інших сегментів інтернету).

До «ротаційної квоти» входять: 1 телеканал, 1 інформаційне агентство, 1 друковане видання та 1 інтернет-видання. Для входження в «ротаційну квоту» ЗМІ повідомляє своє прохання Прес-службі.

Квота представників ЗМІ для висвітлення діяльності Президента України під час робочих поїздок та закордонних візитів регулярно переглядається залежно від необхідності з урахуванням зміни місць ЗМІ в зазначених рейтингах.

Під час перебування у закордонному відрядженні акредитовані представники ЗМІ отримують сприяння в питаннях транспортного забезпечення, логістики, акредитації на відповідні заходи, які організовує сторона, що приймає. Представникам ЗМІ також надається сприяння в питанні організованого розміщення в готелях. Водночас вартість проживання в готелях, добові, особисті транспортні витрати та інші поточні видатки представники ЗМІ сплачують самостійно.

Під час закордонних візитів членам офіційної делегації та супроводжуваним особам також надаються транспортні послуги, здебільшого за маршрутом програми перебування. Ці послуги можуть надаватися як стороною, що запрошує, так і відповідними посольствами України чи іншими закордонними представництвами чи місіями України.

Транспортні видатки на здійснення поїздок делегацій на чолі з Президентом України за кордон здійснюються та обраховуються в межах бюджетної програми 0301040 «Візити Президента України за кордон».

Що має допомогти представникам ЗМІ і громадянам в отриманні інформації?

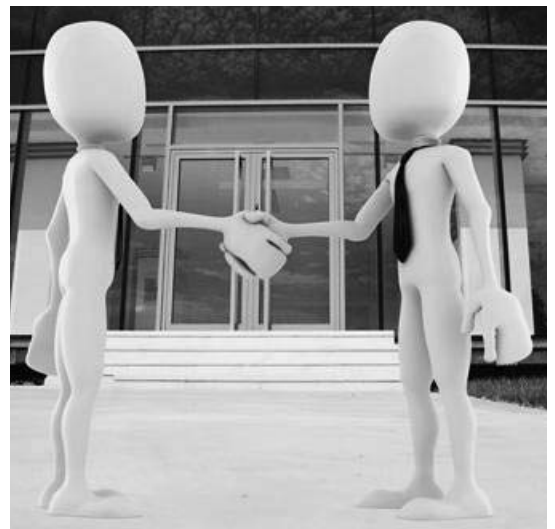
Для розуміння того, як власне забезпечується доступ до публічної інформації в органах влади, треба позбутися одного міфу – в кожному органі існує якийсь єдиний архів, де складується вся наявна інформація. І потрібно лише бажання посадовця зазирнути сюди та миттєво взяти те, що потрібно запитувачу.

Реальність інша – навряд чи є орган влади, де повністю побудована система внутрішнього електронного документообігу, який суттєво спрощує пошук документа. Так, є окремі елементи. Але не 100% система. Саме з цієї причини, до речі, сьогодні не повністю виконується норма Закону про обов'язкове введення реєстрів публічної інформації. Немає єдиного джерела, звідки профільні фахівці змогли б наповнювати ці реєстри.

В кожному органі, особливо у таких великих організаціях, як міністерства, центральні адміністрації, документи «розпорошені» між окремими профільними підрозділами. Це такі собі «маленькі розпорядники інформації», але саме вони мають потрібний документ, потрібну інформацію. І від того, як побудована робота в органі влади між підрозділом із доступу до інформації та профільними підрозділами, залежить швидкість отримання відповіді на запит та якість цієї відповіді.

Чи вистачає 5 днів для пошуку відповіді?

Під час прийняття Закону точилося багато розмов, що посадовці просто фізично не будуть встигати відповідати на запити за передбачені законом 5 діб.

Насправді – нічого суперскладного. Головне – знати де шукати потрібний документ чи інформацію. Хто не знайде її за 5 днів – не допоможе ані 7, ані 30 днів. Відтермінування відповіді до 20 дні, як це дозволяє закон, є винятками. Ми ним скористалися не більше, ніж 20 разів за 4 тисячі відповідей. А це – 0,5%.

Все залежить від організації роботи. В Адміністрації Президента України з перших днів роботи Закону розпорядженням Глави АПУ Сергія Льовочкіна була розбудована система, за якою структурні підрозділи мають оперативно надавати будь-яку потрібну інформацію нашому Головному управлінню. В самому управлінні створений спеціальний відділ, який веде роботу з підрозділами АПУ, контролює терміни надання інформації.

І нарешті, ключове питання:

Навіщо Глава держави підписав цей Закон, адже він змушує щодня відкривати небажану для влади інформацію, таку як розпорядження державним майном чи бюджетними коштами?

Президент України Віктор Янукович покладає великі надії на Закон і ставить перед ним три головних завдання:

- Виконання Закону зробить роботу влади більш відкритою і зрозумілою для громадян.
- Закон зменшує поле для корупції та зловживань з боку чиновників через неможливість приховати інформацію про розпорядження державним майном та бюджетними коштами.
- Закон впроваджує сучасні елементи електронної демократії, вперше дає можливість громадянину спілкуватися з державою через електронну пошту і без обов'язкової ідентифікації через паспорт чи інше посвідчення.

Саме тому Віктор Янукович високо цінує зусилля кожного, хто доклав їх для повноцінної реалізації Закону «Про доступ до публічної інформації».

2.3. ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ.

УСПІШНИЙ ДОСВІД ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ ПРОТЯГОМ 2011 Р. ЦЕНТРОМ ПОЛІТИЧНИХ СТУДІЙ ТА АНАЛІТИКИ

Використання бюджетних коштів, державні закупівлі та загалом будь-який інший процес розподілу державних грошей міцно закріпився в уявленні пересічного громадянина як такий, що є уособленням корупції та непрозорості. Звісно, безліч фактів порушень у цій сфері лише сприяють формуванню таких уявлень. Забезпечення прозорості використання публічних фінансів дозволить не тільки виявити та попередити випадки нераціонального використання публічних фінансів, але й дати людям розуміння того, що саме їх контроль є неодмінною ознакою демократичної держави.

Головним поштовхом для громадян у питанні контролю за витрачанням бюджетних коштів стало прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації», який містить у собі механізм отримання пересічним українцем будь-якої інформації, яка стосується наших спільних грошей.

Конкурентне середовище, відкритість і прозорість сфери державних закупівель з боку держави за останні роки не забезпечувалися, а передбачені на цю мету кошти державного бюджету використовувалися неефективно і нераціонально. Такий висновок підтверджує і Колегія Рахункової палати за результатами розгляду матеріалів відповідного аналізу.

Основна проблема, що не усувається протягом багатьох років, – це багатомільйардні втрати бюджету через проведення неконкурентних процедур при здійсненні державних закупівель товарів, робіт і послуг. У 2010 році лише 29% державних коштів планувалося використати за конкурентними процедурами, решту – за процедурою закупівлі в одного учасника та/або з обмеженою участю.

У результаті вартість договорів, укладених у 2010 році поза конкурентною процедурою, досягла майже 63 відсотків від загальної вартості всіх закуплених державою товарів, робіт і послуг. Середня вартість закупівлі, здійсненої у 2010 році на конкурентних засадах, становила 1,5 млн. грн., а закупівлі, проведеної не на конкурентних засадах, – 51 млн. гривень.

Вказане свідчить, що в обмеженому законодавчому полі здійснюються закупівлі на багатомільйонні суми, а з точним і повним дотриманням конкурентних норм законів – лише тендерні процедури на незначні суми.

Недосконалість Закону України «Про здійснення державних закупівель» призвела до викривлення всієї системи держзакупівель, перекосу в бік виключень з правил. Розширено перелік винятків щодо предметів та суб'єктів державних закупівель, які виведені зі сфери прямої дії Закону. Власне, окремі винятки насправді стали правилом і фактично сприяють поширенню процесів мінізації економіки в державному секторі.

Порушення порядку держзакупівель носять системний характер, повторюються з року в рік, що вказує на відсутність належного контролю Уряду і Мінекономрозвитку як уповноваженого органу у сфері державних закупівель. Це спричиняє безвідповідальність і повне ігнорування державних інтересів з боку замовників – головних розпорядників бюджетних коштів.

З огляду на те, що Україна прагне до укладання Угоди про вільну торгівлю з ЄС, функціонування системи державних закупівель в нашій державі має відповідати міжнародним нормам та вимогам. Однак вихід із критичного стану потребує значних зусиль від усіх учасників цього ринку.

До того ж, система державних закупівель складна і розгалужена, неспеціаліст у галузі фінансів у ній практично не може розібратися. Це значно ускладнює саме громадський контроль. Тому для свого першого дослідження питання державних закупівель ЦПСА обрав близьку і зрозумілу всім тему – закупівлі у галузі освіти.

Засоби масової інформації часто описують ситуації, пов'язані з порушеннями у цій сфері, а також всім відомі приклади із колективним отруєнням дітей через неякісні продукти харчування, прострочений або підмінений товар. Така ситуація привертає увагу громадськості, адже продукти в освітянські заклади потрапляють шляхом проведення тендерів на закупку товарів та надання послуг, що фінансуються з державного бюджету. А це означає, що учасники тендерних торгів мають надавати належного рівня послуги, а якість товарів у переможця тендеру має бути найвищою з поміж тих, хто претендує на реалізацію товарів і послуг.

Провівши моніторинг інформації поки що по трьох областях України: Рівненській, Чернігівській та Херсонській, помічаємо чимало порушень протягом усього періоду тендерних процедур: від оголошення конкурсу, до забезпечення товарами і послугами, а також у відкритості публічної інформації.

«У навчальні заклади Вінницької, Рівненської, Київської областей продукти харчування постачаються з націнкою у 45-60 % від вартості! То чи є совість у постачальників, не кажучи вже про те, що це цинічне порушення постанови Уряду про граничний розмір торгової націнки. Чинovníки проводять тендери за завищеними цінами».

Прем'єр-міністр України Микола Азаров,

7 грудня 2011 р.

Для того аби провести якісне дослідження, експертами Центру була розроблена методика, яка дозволила місцевим активістам після відповідного навчання провести аналіз діяльності та результати роботи тендерних комітетів у освітянській сфері на місцевому рівні. Результати проведеного дослідження вражають кількістю порушень.

Іншою причиною, чому ГО Центр Політичних Студій та Аналітики звернув увагу на проблему проведення тендерів, є дія Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції». Адже мова йде про використання бюджетних коштів, які складаються в тому числі й платниками податків, тобто громадянами України, діти яких ходять у школи та садочки, а отже повинні отримувати там, окрім адекватних знань, якісне харчування, працювати у відремнтованих класах за комп'ютерами, купленими за державні кошти.

Не менш важливим у процесі розподілу бюджетних коштів через тендери є політичний фактор. Хоча в Україні досі немає закону про лобіювання, сам процес представлення та відстоювання інтересів осіб, наближених до людей з мандатом, на різних рівнях постійно застосовується. Як показало дослідження, саме юридичні особи, наближені до високопосадовців, мають найбільше шансів отримати право на освоєння бюджетних грошей.

Джерела інформації про державні закупівлі

Офіційним джерелом інформації у мережі Інтернет, яке розміщує оголошення про заплановані закупівлі та результати закупівель за державні кошти, є портал <https://tender.me.gov.ua>

Для доступу до інформації оголошень про закупівлі необхідно зареєструватись. Реєстрація – безкоштовна. Офіційний загальнодержавний веб-портал «Державні закупівлі» (веб-портал з питань державних закупівель) створено Міністерством економіки України, яке є уповноваженим органом виконавчої влади з координації закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти.

Веб-портал функціонує у відповідності з вимогами діючих законодавчих і нормативних документів України. Інформація оголошень на веб-порталі «Державні закупівлі» та інформація

оголошень офіційного державного друкованого видання «Вісник державних закупівель» є ідентичними.

Хоча портал зроблено на високому технічному рівні, він дуже незручний для користувачів, які не є ані постачальниками послуг, ані розпорядниками коштів.

На порталі відсутня система текстового пошуку. А це практично унеможливорює отримання інформації без знання номера оголошення, дати його публікації тощо. Користувач не може знайти інформацію, наприклад, про закупівлю продуктів харчування у м. Херсоні в 2010 році. Йому необхідно зазначити № бюлетеня, галузь, № оголошення. Але навіть знаючи всю цю інформацію, користувач отримує наступне:

Інформація про переможців торгів

Повна назва	Код ЄДРПОУ	Адреса (для публікації)
ПП Ігнатюк О.А.	1612906715	м.Кузнецовськ, Рівненська обл.
ВАТ "Володимирецький молокозавод"	00446960	смт.Володимирець, Рівненська обл.
ВАТ "Кузнецовський хлібозавод"	05519273	м.Кузнецовськ, Рівненська обл.
СП "Вітмарк Україна"	28480087	м.Одеса
ПП "Волинянин"	34557106	с.Метишин, Луцький р-н, Волинська обл.

Завершені з визначенням переможця

Дата акцепту:

Лоти	Дата акцепту	Переможець	Вартість договору	Дата договору
1	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	604345 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
2	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	72462.8 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
3	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	230830 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
4	16.12.2010	ВАТ "Володимирецький молокозавод"	184549 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
5	16.12.2010	ВАТ "Володимирецький молокозавод"	262189.2 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
6	16.12.2010	ВАТ "Володимирецький молокозавод"	114200.61 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
7	16.12.2010	ВАТ "Володимирецький молокозавод"	220052 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
8	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	328807 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
9	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	159195 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
10	16.12.2010	ВАТ "Кузнецовський хлібозавод"	135436.61 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
11	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	61165 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
12	16.12.2010	СП "Вітмарк Україна"	81147.72 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
13	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	2770.2 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
14	16.12.2010	ПП "Волинянин"	4697.4 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
15	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	2244 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
16	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	22928 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
17	16.12.2010	ПП Ігнатюк О.А.	31290 грн.(з ПДВ)	04.01.2011
18	16.12.2010	ПП "Волинянин"	37154.7 грн.(з ПДВ)	04.01.2011

(Інформація про переможців торгів, яку можна отримати на сайті <https://tender.me.gov.ua>).

З цієї інформації ми дізнаємося, хто з постачальників переміг у тендері та яку суму він отримає згідно договору. Проте ми зовсім не можемо зрозуміти, скільки коштуватиме одиниця продукції та яка це буде продукція. А отже не можемо оцінити ані адекватність ціни, ані адекватність якості.

Найдієвішим способом отримання необхідної інформації
є надсилання запиту на інформацію до органу влади!

Типовий запит, який надсилається до місцевих органів влади з метою отримання інформації про закупівлі продуктів харчування для шкільних їдалень:

ЦЕНТР ПОЛІТИЧНИХ СТУДІЙ ТА АНАЛІТИКИ

Громадська організація «Центр політичних студій та аналітики»
www.cpsa.org.ua volodymyrskyl@gmail.com
Адреса: 33000, м.Рівне, вул. Волинської дивізії 5, кв.26
Телефон: 0966062283

Рівненська обласна державна адміністрація
м. Рівне, майдан Просвіти, 1
Голові адміністрації
Берташу Василю Михайловичу

Інформаційний запит

Керуючись Законом України «Про доступ до публічної інформації» (далі – «Закон»), прошу надати мені інформацію щодо результатів проведених тендерних закупівель обласним управлінням освіти, щодо забезпечення закладів освіти товарами та послугами, роботами та складу тендерних комітетів:

- 1) Склад тендерних комітетів закладів, що входять в підпорядкування управління освіти у 2011 р.

Таблиця 1

№	Прізвище, ім'я, по-батькові повністю	Посада в тендерному комітеті	Місце роботи, посада	Відомості про проходження навчань щодо тендерних закупівель	Відомості щодо наявності в члена тендерного комітету представницького мандату (за наявності вказати, якої саме)

- 2) Річний план закупівель на 2011 р. закладів, що входять в підпорядкування управління освіти у 2011 р.;
- 3) Дату та місце опублікування річного плану закупівель на 2011 р. закладів, що входять в підпорядкування управління освіти та посилання на початок проведення та оголошення завершення з вказаним переможцем за 2011 р.;
- 4) Чи були запити реципієнтів (ЗНЗ та ДНЗ області), щодо необхідності надання їм товарів, робіт та послуг на 2011 р., якщо так, то що саме запитувалось;
- 5) Чи було відмінено проведення тендерів закладів, що входять в підпорядкування управління освіти, якщо так, то з яких причин;
- 6) Чи було завершено достроково проведення тендерів закладів, що входять в підпорядкування управління освіти (відділу) освіти у 2011 р.;

- 7) Чи було проведено тендери закладів, що входять в підпорядкування управління освіти з одним учасником, якщо так то на яких підставах?;
 8) Прошу Вас надати інформацію щодо учасників тендерів 2011 р. закладів, що входять в підпорядкування управління освіти;

Таблиця 2

№	Фірма, організація-учасник тендеру	Засновники	Код ЄДРПОУ	Юридична адреса	Коли та в якому тендері управління (відділу) освіти та коли приймав участь, з яким результатом

- 9) Прошу Вас надати інформацію щодо цінових пропозицій учасників тендерів 2011 р. закладів, що входять в підпорядкування управління освіти;

Таблиця 3

№	Фірма, організація-учасник тендеру	Коли та в якому тендері управління (відділу) освіти приймав участь	Предмет закупівлі	Одиниця виміру предмету закупівлі	Ціна за од.	Загальна вартість товарів, робіт або послуг що закуповуються

- 10) Прошу Вас надати інформацію щодо переможців тендерів 2009 р., 2010р., закладів, що входять в підпорядкування управління освіти

Таблиця 4

№	Фірма, організація-учасник тендеру	Коли та в якому тендері управління (відділу) освіти приймав участь	Предмет закупівлі	Одиниця виміру предмету закупівлі	Ціна за од.	Загальна вартість товарів, робіт або послуг що закуповувалися

Процедура моніторингу державних закупівель на прикладі результатів, які вдалося отримати в Херсонській області

Об'єктом моніторингу стали ціни на продукти харчування в закладах освіти, зафіксовані в тендерній угоді, до середньостатистичної ціни по області, а також складу тендерних комітетів, учасників, переможців, якості продуктів.

У ході моніторингу аудитори використовували головні джерела: бюлетень «Вісник державних закупівель» та сайт www.tender.me.gov.ua, сайти органів виконавчої влади (обласної держадміністрації, управлінь та відділів), сайти місцевих рад.

Інформація також збиралася шляхом надсилання запитів на інформацію, що стало можливим після прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації», через регіональні представництва Центру – в обласну та районні державні адміністрації, міські управління освіти. Широко використовувалися журналістські розслідування та депутатські звернення.

Інформаційні запити було надіслано:

- Херсонській облдержадміністрації;
- всім районним держадміністраціям;
- міським головам Херсона, Каховки, Нової Каховки;
- управлінню фінансів Херсонської ОДА;
- головному управлінню статистики.

Згідно зразків інформаційних запитів громадські аудитори отримували різні за своїм змістом відповіді. Так, наприклад, *Каховська РДА надіслала відповідь, де йдеться про те, що склад тендерного комітету – таємниця!*

Інколи чиновники надсилали досить цікаві відповіді на запити. Часом за одним вихідним номером надходили різні документи. Або у відповідь на запит відповідальні працівники створювали документи, які не можуть існувати в природі.

Копія

РІЧНИЙ ПЛАН ЗАКУПІВЕЛЬ на 2011 рік
Управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації
ЄДРПОУ 02146475
(найменування замовника, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ)

Предмет закупівлі	Код КЕКВ (для бюджетних коштів)	Джерело фінансування	Очікувана вартість предмета закупівлі	Процедура закупівлі	Орієнтований початок проведення процедури закупівлі	Підрозділ (и) особа (и), яких планується залучити до підготовки документації конкурсних торгів (запиту цінових пропозицій, кваліфікаційної документації)	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8
-	-	-	-	-	-	-	-

Затверджений рішенням комітету з конкурсних торгів від 16 лютого 2011 року № 5

Заступник голови комітету з конкурсних торгів

Секретар комітету з конкурсних торгів

Меренков В.Ю.
(прізвище, ініціали)

Удовенко М.Б.
(прізвище, ініціали)

(підпис)

(підпис)

ЗГІДНО З
ОРИГІНАЛОМ

Заступник начальника управління *С.Ф. Кушніра*

Отримувати інформацію буває досить важко. Не завжди з першого разу чиновники надають необхідну інформацію, намагаються відмовити у її наданні за формальними ознаками.

УКРАЇНА

**КАХОВСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**74800, м. Каховка, вул. Карла Маркса, 103 тел. (05536) 2-02-10, тел./факс 4-08-90
e-mail: rda-kah@kah. hs.ukrtel.net

на 18.11.2011 № 14-415/2015
від 03.11.2011

Координатору ЦПСА в Херсонській
області

Гандзюк К.В.

Ваш запит про надання інформації щодо результатів проведення тендерних закупівель районним відділом освіти передано до відділу освіти Каховської районної державної адміністрації.

Відповідно до статей 20, 21 Закону України «Про доступ до публічної інформації» Ваш запит стосується надання великого обсягу інформації (12 пунктів), та потребує пошуку інформації серед значної кількості даних (за 2009 -2011 роки), відволікання працівників від виконання ними своїх обов'язків тому строк розгляду запиту продовжино до 20 робочих днів.

Ваш запит щодо надання інформації про персональний склад комітету з конкурсних торгів відділу освіти задовольнити неможливо з підстав передбачених статтею 10 Закону України «Про доступ до публічної інформації» - обсяг інформації про особу, що збирається, зберігається і використовується розпорядниками інформації, має бути максимально обмеженим і використовуватися лише з метою та у спосіб, визначений законом». Тобто відділ освіти повинен ознайомити працівників, членів комітету з конкурсних торгів, у період збирання інформації, але до початку її використання, які відомості про них та з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються та отримати у них згоду.

Відповідно до статті 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації» Ви маєте право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до керівника розпорядника, вищого органу або суду. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України.

Відповідальною особою з питань запитів на інформацію, що надходять відділу освіти визначено юрисконсульта відділу освіти Матяш О.З.

Голова районної
державної адміністрації

В.Сторчак

Грушко 21214

2). Відповідно до статті 4 Закону річний план, зміни до нього надаються виключно Державній казначейській службі України та надсилаються Міністерству економічного розвитку і торгівлі України;

3). Річний план публікації не потребує, оголошення про проведення процедури закупівлі та оголошення про результати процедури закупівлі з визначенням переможця оприлюднюється на веб – порталі Міністерству економічного розвитку і торгівлі України за адресою: www.tender.me.gov.ua;

4). При складанні кошторисів доходів і видатків на рік по загальноосвітнім та дошкільним навчальним закладам обов'язково готуються розрахунки до них та плануються видатки згідно з наданими заявками закладів. До розрахунків включено придбання продуктів харчування, будівельних матеріалів, господарських товарів, видатків на технічне обслуговування газових котелень, оплату послуг зв'язку, проведення ремонтних робіт в закладах освіти;

5). Відміни торгів управлінням освіти Херсонської міської ради протягом 2011 року не було;

6). Дострокового проведення торгів управлінням освіти Херсонської міської ради у 2011 році не було;

7). Управлінням освіти Херсонської міської ради процедура з одним учасником не застосовувалась;

Щодо пунктів 8,9,10 інформація публікується згідно статті 10 Закону на веб – порталі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України за адресою: www.tender.me.gov.ua та друкується в інформаційному бюлетені „Вісник державних закупівель”.

11). На балансі управління освіти Херсонської міської ради знаходяться 144 навчальних заклади (71 дошкільний заклад, 62 загальноосвітніх заклади, 11 позашкільних закладів) з кількістю вихованців 50271 дітей;

12). Вільний доступ до всієї інформації стосовно Вашого питання оприлюднюється на офіційному сайті Херсонської міської ради та її виконавчих органів у розділі „Рішення міської ради”.

Заступник міського голови

С.М.Черевко

У процесі моніторингу найповнішу інформацію вдалося отримати від Голопристанської РДА, Горностаївської РДА, Новотроїцької РДА, Каланчацької РДА, Великоолександрівської РДА, Новокаховської міської ради, Генічеської РДА, Каховської РДА та ДА м. Каховка.

У відповідях простежується чимало закономірностей, зокрема щодо керівництва тендерних комітетів та учасників самих торгів. Так, члени тендерних комітетів відмовлялися коментувати умови та обставини проведення тендерів. Комітет, як правило, очолює керівник установи або його заступник. Переважна кількість переможців тендерів – місцеві постачальники.

Аналіз ситуації на Херсонщині засвідчує наявність чималих порушень в питанні проведення тендерів. На жаль, більшість районних управлінь освіти не надали інформацію

щодо цінової політики в частині оголошення та проведення торгів щодо закупки товарів в заклади освіти.

В різних районах Херсонської області ціна коливається в межах 5–11 грн. за кг. Так, в Новій Каховці картоплю закуповували по 5.50 грн., а в Новотроїцькому районі ті самі овочі школярі отримували за ціною 11 грн. за кілограм. Ціна на моркву була теж відповідно неадекватною: 4,90 грн. і 10,90 грн. за один кілограм продукту.

Суттєва різниця в ціні помітна у всіх регіонах і на усі види товару. До прикладу, вершкове масло у Херсоні на 26 грн. дорожче аналогічного продукту, який купували у Новій Каховці. Також масло – це той вид продукту, який досить часто замінюють аналогами нижчими по собівартості: спред, маргарин.

Представники влади та контролюючих органів охоче долучалися до моніторингу і до підсумкових заходів. Проте, коментуючи ситуацію з цінами, представники різних інстанцій зазначають, що в тендерних процедурах не вдається виключити корупційну складову, а також ціни встановлюються з розрахунку на певний період і тому не завжди відповідають ринковим. Головна причина такої ситуації – недосконалість тендерного законодавства, яке саме по собі провокує зловживання у цій сфері.

Також будь-якому з цих органів доцільно передати результати моніторингу. В Херсонській області завдяки тому, що ЦПСА передав результати свого моніторингу до Антимонопольного комітету, було проведено перевірки всіх освітянських тендерних комітетів. У зв'язку з цим під час прокурорських перевірок було порушено кілька кримінальних справ.

«Практически завершено расследование в указанном уголовном деле, и скоро общественность области сможет узнать о тех людях, которые решили «экономить» на питании детей, закупая вместо качественных продуктов питания дешевые и сомнительного качества. Считаю, что это серьезное преступление; люди, чтобы обогатиться идут даже на это. Нарушаются все человеческие принципы, когда детей кормят чем попало, только из-за того, чтобы набить себе карманы».

**Начальник УМВС в Херсонській області,
генерал-майор Валерій Литвин**

Головний висновок, який з упевненістю зробили експерти ЦПСА, – Закон України «Про доступ до публічної інформації» працює. Будь-яку інформацію про таку закриту тему, як держзакупівлі, сьогодні можна отримати. На цьому ми переконались на практиці. Для того, щоб декларована прозорість влади у процесах витрат бюджетних коштів стала реальністю, потрібно аби своїм правом на отримання інформації користувались якомога більше громадян.

2.4. Судовий позов до органу влади: досягнення результату ще до судового рішення. Успішний досвід Інституту Медіа Права.

Передісторія

У січні 2011 року набрав чинності Закон України «Про захист персональних даних». Цей закон викликав гострі дискусії щодо того, як виконувати його положення. Зокрема, за Законом на всіх, хто володіє базами персональних даних (тобто практично на всіх юридичних осіб, в тому числі на органи влади, а також на індивідуальних підприємців) був покладений обов'язок зареєструвати їх у Державній службі з питань захисту персональних даних. Громадська організація Інститут Медіа Права вирішила дослідити, як самі органи влади виконали цей обов'язок. Для цього Інститут Медіа Права надіслав ряд інформаційних запитів до міністерств та обласних державних адміністрацій. Організація ставила питання про те, чи були зареєстровані бази персональних даних, якими володіє відповідна державна установа, і просила надати копії відповідних свідоцтв, якщо реєстрація була здійснена.

Запити до органів влади юристи надіслали електронною поштою. Вони мали таку структуру:

До Міністерства інфраструктури України
Громадської організації Інститут Медіа Права
01015, м. Київ, вул. Старонаводницька, 8, оф. 24. тел. 284-61-64

ЗАПИТ НА ІНФОРМАЦІЮ
Шановні пані та панове!

Відповідно до статті 9 Закону України «Про захист персональних даних» № 2297-VI від 1 січня 2011 року власники баз персональних даних зобов'язані зареєструвати їх у Державній службі

України з питань захисту персональних даних. Після здійснення такої реєстрації видається Свідоцтво про державну реєстрацію бази персональних даних у Державному реєстрі баз персональних даних.

На підставі Закону України «Про доступ до публічної інформації» просимо надати таку інформацію:

1) Чи була здійснена відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» реєстрація баз персональних даних, якими володіє та (або) розпоряджається Міністерство інфраструктури України?

2) Якщо реєстрація була здійснена, надати копію Свідоцтва про державну реєстрацію бази персональних даних щодо кожної із зареєстрованих баз персональних даних.

Просимо надати відповідь і запитані копії документів письмово на адресу 01015, м. Київ, вул. Старонаводницька, 8, оф. 24.

Цей запит подається на підставі статей 1, 13, 19, 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» (далі – Закон), у яких зафіксоване право звертатись із запитами до розпорядників інформації щодо надання публічної інформації. Згідно з частиною 1 статті 20 Закону, розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше п'яти робочих днів із дня отримання запиту. Відповідно до частин 4 і 5 статті 22 Закону, відмова в задоволенні запиту на інформацію надається в письмовий формі із вказуванням мотивованої підстави відмови та порядку її оскарження.

Дякуємо за увагу!

20.12.2011 р.

Інститут Медіа Права

Більшість органів влади швидко відповіли на запити і надали запитані свідоцтва або інформацію про початок процесу реєстрації. Однак деякі установи надіслали відповіді, але з різних причин не надали запитані документи. Інститут Медіа Права вирішив отримати їх у судовому порядку.

Міністерство інфраструктури України

26 грудня року Міністерство інфраструктури України надіслало Інституту Медіа Права відповідь на інформаційний запит. У листі було зазначено таке:

«...Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» було здійснено реєстрацію бази персональних даних, якими володіє Мінінфраструктури.

Державною службою України з питань захисту персональних даних було здійснено державну реєстрацію бази персональних даних Міністерства інфраструктури України і видане відповідне Свідоцтво від 04.11.2011 № 871».

Однак копія свідоцтва про реєстрацію бази персональних даних до відповіді додана не була. Фактично, Міністерство надало неповну інформацію на запит.

Маючи потребу зібрати повну інформацію для свого дослідження, Інститут Медіа Права вирішив отримати копію свідоцтва у судовому порядку. 7 березня 2012 року організація подала до Окружного адміністративного суду м. Києва позовну заяву такого змісту:

Позивач:	В Окружний адміністративний суд міста Києва вул. Командарма Каменєва, 8, корпус 1, м. Київ, 01601 Громадська організація Інститут Медіа Права вул. Ризька, 15, Київ, 04112 адреса для листування: вул. Старонаводницька, 8, кв. 24, м. Київ, 01015 тел. (044) 284-61-64 info@medialaw.kiev.ua
Представники позивача:	Сушко Ольга Анатоліївна, [адреса] [телефон] [e-mail] Шевченко Тарас Сергійович [адреса] [телефон] [e-mail] Міністерство інфраструктури України пр-т Перемоги, 14, м. Київ, 01135 тел. (044) 461-65-96 press@mtu.gov.ua
Відповідач:	

ПОЗОВНА ЗАЯВА

20 грудня 2011 року громадська організація Інститут Медіа Права (далі – Позивач) звернулася до Міністерства інфраструктури України (далі – Відповідач) із запитом на інформацію. Запит був поданий електронною поштою на підставі і в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації». У запиті Позивач просив надати таку інформацію:

1) Чи була здійснена відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» реєстрація баз персональних даних, якими володіє та (або) розпоряджається Міністерство інфраструктури України?

2) Якщо реєстрація була здійснена, надати копію Свідоцтва про державну реєстрацію бази персональних даних щодо кожної із зареєстрованих баз персональних даних.

Позивач просив надати відповідь і запитані копії документів письмово на зазначену у запиті адресу (01015, м. Київ, вул. Старонаводницька, 8, оф. 24).

У відповідь Позивач отримав від Відповідача лист №11385/10/10-11 від 26 грудня 2011 року. У цьому листі Відповідач повідомив наступне:

«...Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» було здійснено реєстрацію бази персональних даних, якими володіє Мінінфраструктури.

Державною службою України з питань захисту персональних даних було здійснено державну реєстрацію бази персональних даних Міністерства інфраструктури України і видане відповідне Свідоцтво від 04.11.2011 № 871».

Однак копію вищезазначеного Свідоцтва до листа додано не було. Водночас не було пояснено причини ненадання цієї копії. Таким чином, відповідач не надав жодної відповіді на одне із двох питань інформаційного запиту.

Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 14 Закону України «Про доступ до публічної інформації» «розпорядники інформації зобов'язані ... надавати достовірну, точну та повну інформацію». Згідно з

п. 5 ч. 1 ст. 24 цього Закону за надання неповної інформації відповідні особи несуть юридичну відповідальність. Відповідно до ч. 1 ст. 23 Закону рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до суду.

Надання відповідачем неповної інформації на запит порушує право Позивача на доступ до інформації, гарантоване ч. 1 ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ч. 2 ст. 34 Конституції України, ст. 3; п. 2 ч. 1 ст. 4; п. 6 ч. 1 ст. 14; ч. 2 ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Виходячи з наведеного вище, Позивач просить Окружний адміністративний суд міста Києва:

Визнати протиправним надання Міністерством інфраструктури України неповної інформації на запит громадської організації Інститут Медіа Права від 20 грудня 2011 року.

Зобов'язати Міністерство інфраструктури України надати копію Свідоцтва про державну реєстрацію бази персональних даних № 871 від 04 листопада 2011 року.

Перелік документів, що додаються:

1. Квитанція про сплату судового збору.
2. Копія запиту громадської організації Інститут Медіа Права на інформацію від 20 грудня 2011 року.
3. Копія листа Міністерства інфраструктури України №11385/10/10-11 від 26 грудня 2011 року.
4. Копія довіреності, виданої Сушко Ользі Анатоліївні 6 березня 2012 року.

07.03.2012 р.

Представник Позивача

_____ / О.А. Сушко

Невдовзі після подання цього позову представниця Міністерства інфраструктури України зателефонувала до Інституту Медіа Права і запропонувала надати запитаний документ. Його ненадання разом із листом посадова особа міністерства пояснила помилкою виконавця цього завдання.

30 березня 2012 року Інститут Медіа Права отримав копію свідоцтва про реєстрацію бази персональних даних Міністерства інфраструктури України. На прохання Міністерства інфраструктури після отримання документів організація подала до суду заяву про відмову від позову.

Миколаївська обласна державна адміністрація

Подібна ситуація з ненаданням копій свідоцтв про реєстрацію бази персональних даних склалася у листуванні з Миколаївською облдержадміністрацією.

22 грудня 2011 року орган влади надіслав відповідь. У листі було зазначено, що

«...В апараті облдержадміністрації здійснено реєстрацію та отримано Свідоцтва про державну реєстрацію баз персональних даних, а саме:

1. База персональних даних відділу фінансового забезпечення, р/н 1139, свідоцтво від 24.11.11 серія АА №001052;
2. База персональних даних «Кадрова служба», р/н 1137, свідоцтво від 24.11.11 серія АА №001053; 001054;
3. База персональних даних «Інформаційна система «Звернення громадян», р/н 1136, свідоцтво від 24.11.11 серія АА №001055».

Як і у випадку з Міністерством інфраструктури, запитані копії документів просто не були додані до листа, без жодних пояснень.

14 березня 2012 року Інститут Медіа Права направив до Миколаївського окружного адміністративного суду позовну заяву, аналогічну позову до Міністерства інфраструктури України.

Дізнавшись про позов, Миколаївська облдержадміністрація надіслала копії усіх трьох свідоцтв, хоча і не пояснила, чому документи не були надані разом із первинною відповіддю.

Ці дві справи переконливо доводять – подача судового позову до органу влади є ефективним методом впливу. Отримати запитану інформацію можна навіть до початку розгляду справи, особливо якщо у ситуації прослідковується очевидне невиконання норм Закону.

Нерідко громадяни не хочуть оскаржувати ненадання інформації до суду, оскільки вважають, що судовий процес триватиме надто довго і буде обтяжливим. Але вищенаведені приклади свідчать, що результату можна досягти доволі швидко і без надмірних зусиль.

Міністерство оборони України та Міністерство охорони здоров'я України

Два міністерства на запит Інституту Медіа Права надіслали відповіді, у яких відмовилися надати запитані копії документів. Так Міністерство охорони здоров'я України вказало на те, що свідоцтва про реєстрацію баз персональних даних є носіями службової інформації. Інститут Медіа Права звернувся до суду, стверджуючи, що свідоцтво – це відкритий документ. І зрештою 4 квітня 2012 року Окружний адміністративний суд міста Києва визнав аргументи органу влади неналежними, а відмову надати інформацію – протиправною. Водночас, у судовому процесі виявилось інше: міністерство на момент отримання запиту навіть не здійснило державну реєстрацію своїх баз персональних даних. Отже, суд визнав протиправним надання неповної інформації, оскільки міністерство приховало, що на момент отримання запиту не здійснило реєстрацію баз персональних даних.

Міністерство оборони України, відповідаючи на запит громадської організації, назвало бази персональних даних, що були ним зареєстровані. Однак копії документів орган влади не надав, запропонувавши звернутися до Державної служби з питань захисту персональних даних. Натомість Закон України «Про доступ до публічної інформації» передбачає, що розпорядник відкритої інформації повинен надавати її безпосередньо, на що і послався Інститут Медіа Права у судовому позові. 8 травня 2012 року суд встановив, що Міністерство оборони неправомірно надало на запит неповну інформацію і зобов'язав орган влади надіслати запитувачу усі копії свідоцтв про реєстрацію баз персональних даних.

2.5. ЯК ПРОКУРАТУРА МОЖЕ ДОПОМОГТИ ВАМ ОТРИМАТИ ІНФОРМАЦІЮ?

ІСТОРІЯ УСПІХУ ГРОМАДСЬКОГО АКТИВІСТА ІЗ ЗАКАРПАТТЯ

9-го травня 2011 року набув чинності закон «Про доступ до публічної інформації». Це й «історія успіху» Партнерства громадських організацій «Новий громадянин», й нова сторінка в історії відносин «простих смертних», тобто рядових громадян, з органами державної влади України. Ці слова можна підтвердити цифрами, адже вже за перший рік, відколи закон про доступ набув чинності, лише центральні органи виконавчої влади та обласні державні адміністрації надали відповіді на понад 33 тисячі інформаційних запитів. Лише у 790 (2,5%) випадках було відмовлено у наданні запитуваної інформації, а до суду звернулися 123 невдоволених

запитувачі (менше 1%)¹. Громадяни України нарешті отримали правовий механізм, який забезпечує можливість отримання публічної інформації, яка може становити їхній або суспільний інтерес. Однак, ми досі не маємо відповідей від влади на всі питання, що нас цікавлять. Тому варто пам'ятати, що якщо наполегливо стукати в двері, то рано чи пізно вони відчиняться.

Згідно з європейськими громадянськими принципами та цінностями, влада повинна бути максимально прозорою, бо її представники наймаються на роботу виборцями і підзвітні громадянам нашої держави. В цьому й полягає одна із основних ідей та принципів правової держави. Громадяни України мають право знати, що відбувається в органах державної влади, як вони витрачають їхні гроші, на скільки вони здатні до діалогу з ними. Саме про це й піде далі мова, завдяки особистому досвіду координатора «Центру Політичних Студій та Аналітики» у Закарпатській області Михайла Сакалоша протягом останнього року. Він може розповісти свою «successful story»², яка пов'язана з використанням закону «Про доступ до публічної інформації».

Мені як громадянину стало цікаво, яким чином визначається вартість рекламної площі в міській комунальній газеті «Берегове», і якою є безкоштовна площа в газеті для висвітлення діяльності депутатів міської ради. За інформацією представників різних політичних сил я дізнався, що чим ближчими стають вибори, тим вищою стає вартість рекламної площі. Крім того, вартість щоразу є різною для різних людей. Тому 12.09.2011 р. я написав запит на ім'я Папіша Михайла Юрійовича, головного редактора міської комунальної газети «Берегове», з проханням надати копії наступних документів: копію статуту міської газети «Берегове»; розрахунок тарифу на послуги з надання газетної площі на розміщення рекламних оголошень усіх суб'єктів подання, а також на розміщення статей на шпальтах цієї газети; про порядок надання газетної площі для інформування виборців про свою діяльність депутатами Берегівської міської ради VI скликання. Відповідь надійшла, але з порушенням визначеного законом 5-ти денного терміну, а саме 18.09.2012 р. У відповіді йшлося про те, що: «Головний редактор нині перебуває у відпустці, тому інформація, яка Вас цікавить, буде надана після повернення головного редактора газети «Берегове» з відпустки, а саме 10 жовтня 2011».

Після отримання такої відповіді я вирішив з'ясувати ситуацію «мирним шляхом», зателефонувавши головному редактору на приватний мобільний номер телефону, на який він не відповідав. З огляду на це, я вирішив попередити його sms-повідомленням, що в разі не надання мені вищезгаданої інформації найближчим часом, я буду змушений звернутися зі скаргою про не виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» до Берегівської міжрайонної прокуратури. У відповідь я отримав телефонний дзвінок з нецензурними лайками та погрозами на свою адресу! Наступного дня я надіслав рекомендованим листом з повідомленням відповідну скаргу до прокуратури.

Після накладення припису прокуратурою, 17.10.2011 року мені було надано вичерпну відповідь на мій інформаційний запит. Крім того, варто зазначити, що на час надання запиту рішення «Про висвітлення інформації про діяльність депутатів Берегівської міської ради в газеті «Берегове»» не було, і тому головний редактор поспіхом подав проект рішення на найближчу сесію, де і були затверджені норми, ціни та обсяги друку інформації про висвітлення депутатами своєї діяльності на шпальтах газети «Берегове» (рішення №515 від 30.09.2011 р.). Таким

1. Інформація з сайту «Українська правда» від 10.05.2012 року (<http://blogs.pravda.com.ua/authors/ivanenko/4fab63dfd9955/>).

2. «Історію успіху» (англ.)

чином, інформаційний запит став механізмом, що сприяв врегулюванню питання щодо висвітлення діяльності депутатів Берегівської міської ради.

Ця історія демонструє те, що не лише органи влади, але й журналісти, для яких в першу чергу і приймався Закон «Про доступ до публічної інформації», не завжди хочуть іти на діалог з громадськістю. І якщо органи влади за час впровадження Закону бодай почали відчувати свою відповідальність та зрозуміли, що на «запити» потрібно відповідати, то ЗМІ, а особливо комунальні, на жаль, такого усвідомлення поки що не мають. У свою чергу, це розкриває й іншу проблему – в Україні, а особливо на регіональному рівні, різні частини громади демонструють неготовність до конструктивного діалогу між собою. Відтоді, як закон про доступ набрав чинності, я надсилав багато запитів до різних органів влади і не тільки. Серед них були: Берегівська міська рада, Ужгородська міська рада, Закарпатська обласна державна адміністрація, управління освіти в Береговому та Ужгороді і т. п. Досвід спілкування з даними структурами був різним і не завжди вдалим. Проте беззаперечним є той факт, що при поданні другого чи третього запиту відповіді стають дедалі більш оперативними, обґрунтованими та професійними. Тому не лише ми вчимося правильно складати інформаційні запити, але й органи влади різного рівня вчаться правильно нам відповідати на них. Саме тому діалогу з органами влади не потрібно боятися, а навпаки, необхідно правильно будувати, адже давно відомо, що: «хто володіє інформацією – той володіє світом!»³

Михайло Сакалош, Закарпаття

2.6. Як захистити свої права у боротьбі з чиновниками? Історії успіхів бюро журналістських розслідувань «Свідомо»

17 серпня 2011 року до бюро журналістських розслідувань «Свідомо» звернулася абітурієнтка з Києва Марина Саєнко. Дівчина подала документи на навчання в Національний педагогічний університет імені Драгоманова на філологічний факультет. І попри доволі високі бали за зовнішнє незалежне оцінювання і середній бал шкільного атестата – в сумі 622 – їй зателефонували з Приймальної комісії і порадили переписати свою заяву і подати документи не на бюджетну, а на контрактну форму навчання.

«Подзвонили і заявили, що шансів вступити на бюджет у мене «нуль», на контракт – тільки якщо я швидко встигну приїхати і підписати договір. В мене 622 бали – не найкращий, але й далеко не найгірший результат. Але зіграли на емоціях – я горю цією спеціальністю. 6-го числа я підписала контракт. При цьому ні копію контракту, ні хоч якогось папірця, окрім чека з сумою оплати мені не дали», – розповіла нам Марина.

В день зарахування абітурієнтів на бюджет – 10 серпня – дівчина відкрила список зарахованих на безкоштовне навчання на сайті університету і здивувалась – на бюджетну форму пройшли абітурієнти з нижчими, ніж у неї, балами.

Алгоритм дій журналіста

Ми зателефонували до Приймальної комісії університету з питанням: «Чому дівчину змусили написати заяву на контракт, якщо вона проходила на бюджетну форму?». Одразу ж – електронною поштою – надіслали інформаційний запит в Міністерство освіти і науки, молоді та спорту, опираючись на статті 3-4 закону України «Про доступ до публічної інформації». Ось він:

3. Висловлювання Уінстона Черчіля.

БЮРО ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

СВІДОМО

Адреса для листування:

вул. Велика Васильківська, 32 б, офіс 7.

тел./факс: /044/ 287-70-74

вих. № 997 від 17.08.2011 р.

Інформаційний запитМіністру освіти і науки, молоді та спорту
Табачнику Дмитру Володимировичу

Шановний Дмитро Володимирович!

Бюро журналістських розслідувань «Свідомо» засвідчує Вам свою повагу.

До нас в редакцію звернулася цьогорічна абітурієнтка – Марина Сасенко. У липні дівчина подала свої документи до Національного педагогічного університету імені Драгоманова на філологічний факультет (італійська мова). 4 серпня їй зателефонували з Приймальної комісії вищезазначеного ВНЗ і, заявивши, що шансів вступу на бюджетну форму в неї немає, порадили якнайшвидше написати заяву на вступ за контрактною основою. 6 серпня налякана дівчина підписала контракт з університетом, про що свідчить наявний у неї чек про сплату. 10 серпня, в день оголошення зарахованих на бюджетну форму навчання абітурієнтів, виявилося, що змогу вчитися безкоштовно отримали двоє абітурієнтів з нижчими, ніж у Марини балами. Це Олексій Горовий з 602-ма рейтинговими балами і Настя Шпаковська з 598,7 балами. У Марини рейтинговий бал – 622. На наше прохання до Приймальної комісії педагогічного університету розібратися у ситуації була відповідь: «Розберемося і протягом години дамо знати Вам і Марині Сасенко особисто». Проте поки нічого не зроблено, університет може втратити свою студентку, а дівчина розчаруватися в українській освіті взагалі.

Ми просимо Вас розібратися в даній ситуації, зокрема в порушенні Національним педагогічним університетом імені Драгоманова термінів зарахування абітурієнтів за різними формами навчання і порушенні особистих прав Марини Сасенко на безкоштовну освіту, і повідомити нас про результати перевірки.

Згідно до закону про Доступ до публічної інформації ми маємо право просити Вас про відповідь протягом 5-ти робочих днів, отже – до 23 серпня 2011 року включно. Відповідь прошу надіслати на електронну адресу m.opanashenko@gmail.com чи за номером телефону 093 414 99 02

З повагою, журналіст бюро «Свідомо» Максим Опанасенко
093 414 99 02, m.opanashenko@gmail.com

БЮРО ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

СВІДОМО

Адреса для листування:

вул. Велика Васильківська, 32 б, офіс 7.

тел./факс: /044/ 287-70-74

вих. № 990 від 18.08.2011 р.

Інформаційний запит

Начальнику

Головного управління освіти і науки міста Києва
Горюновій Вірі Зіновіївні

Шановна пані Віро!

Бюро журналістських розслідувань «Свідомо» засвідчує Вам свою повагу.

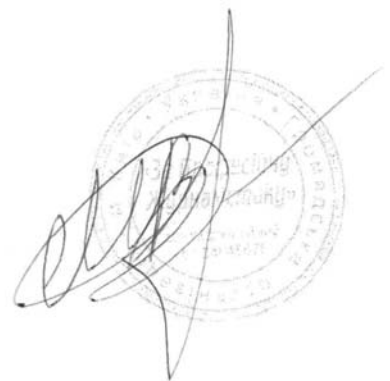
Ми готуємо матеріал про те, чи можливо влаштувати дитину дошкільного віку у існуючі і нові дитячі садки міста Києва.

У зв'язку з цим ми просимо надати нам контактну інформацію про дитячі садочки, котрі мають відкритися протягом осені 2011 року у столиці, а також відповісти на наступні питання:

- Як молоді мами можуть влаштувати свою дитину у новий дитсадок? Що для цього потрібно?
- Що робити і до кого звертатися, якщо в дитячому садочку вимагають хабар за влаштування дитини?

Згідно до закону про Доступ до публічної інформації ми маємо право просити Вас про відповідь протягом 5-ти робочих днів, отже – до 25 серпня 2011 року включно. Відповідь прошу надіслати на електронну адресу m.opanashenko@gmail.com чи за номером телефону 093 414 99 02

З повагою, журналіст бюро «Свідомо» Максим Опанасенко
093 414 99 02, m.opanashenko@gmail.com

Протягом двох годин директор Департаменту вищої освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України Ярослав Болюбаш надав нам усну відповідь на запит: «Запит разом з приміткою від Міністерства освіти і науки з вимогою негайно розібратися в ситуації було відправлено в Національний педагогічний університет імені Драгоманова».

Ще за годину усну відповідь ми отримали і з університету – договір про навчання на контрактній формі між Мариною Саєнко і ВНЗ анульовано, абітурієнтку зараховано на перший курс за бюджетною формою навчання.

В разі ігнорування нашого звернення у Київському національному педагогічному університеті імені Драгоманова, ми б:

- *надіслали скаргу до Державної інспекції навчальних закладів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України з викладенням фактів і вимогою провести перевірку у цьому навчальному закладі,*
- *звернулися б особисто до міністра освіти і науки, молоді та спорту зі скаргою на відповідальну за доступ до публічної інформації і звернення громадян особу в МОНМС,*
- *надіслали б звернення, з викладенням всіх наявних фактів, до Кабінету Міністрів України, з проханням розібратися у ситуації, встановити справедливості і покарати винних.*

18 серпня 2011 року «Свідомо» надіслало в Головне управління освіти і науки міста Києва запит на інформацію про наявність вільних місць у існуючих дитсадочках і відкриття дитсадків-новобудов. Приводом до цього стали звернення киянок, котрі не змогли знайти місця в ДНЗ для своєї дитини.

За 4 дні – 22 серпня 2011 року – ми отримали відповідь. Головне управління освіти і науки надало повний перелік нових і реставрованих ДНЗ, куди кияни ще мають можливість записати своїх дітей. Окрім цього, ГУОН надало контактні номери телефонів відповідальних за розміщення дітей у ДНЗ осіб по всіх районах міста. В результаті, завдяки статті, побудованій на відповіді ГУОН, нам вдалося знайти 8 додаткових вільних місць у ДНЗ для киянок, котрі зверталися до нас за допомогою.

Якби наш запит проігнорували, ми б:

- *звернулися до профільного Департаменту дошкільної і загальної середньої освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту з вимогою розібратися в ситуації;*
- *на відповідальну за доступ до публічної інформації і звернення громадян особу в Головному управлінні освіти і науки міста Києва ми надіслали б скаргу до Київської міської державної адміністрації.*

* * *

13 вересня 2011 року до нас звернулася мешканка Києва Олена Хомич. Жінка запевняла – коли намагалася записати свого 3-річного сина в дошкільний навчальний заклад №787 по вулиці Сімферопольська, 6, завуч дитячого садка відкрито вимагала матеріальну і фізичну допомогу навчальному закладу.

За словами молодої мами, директор ДНЗ назвала суму в 2 500 гривень, також попросила купити декілька банок фарби і пофарбувати одне з приміщень закладу.

Алгоритм дій журналіста

В той же день ми, опираючись на статті 3-4 закону України «Про доступ до публічної ін-

У разі відсутності вільних місць у дошкільному навчальному закладі комунальної форми власності, варто звернутись у відділ дошкільної освіти районного управління освіти для визначення місця здобуття дитиною дошкільної освіти

Район	телефони
Голосіївський	257-12-57, 257-51-37
Дарницький	562-64-54, 562-66-08
Деснянський	546-84-21, 546-10-20
Дніпровський	292-03-98, 559-27-36
Оболонський	418-63-31, 418-62-08
Печерський	253-35-86, 253-38-78
Подільський	425-04-77, 425-00-96
Святошинський	403-30-03, 274-96-51
Солом'янський	243-65-38, 243-65-46
Шевченківський	489-49-87, 489-52-24

Якщо в дошкільному навчальному закладі вимагають хабар за влаштування дитини, необхідно звертатись до правоохоронних органів.

Виконавець:
Резенчук Н.В.
279-21-41

формації», надіслали запит з викладом всієї ситуації в Головне управління освіти і науки міста Києва.

За три дні отримали відповідь. За нею, ГУОН звернувся за поясненням до завідуючої навчального закладу Лариси Косар. Остання написала пояснювальну записку, де виклала своє бачення ситуації. Також в запиті йшлося про те, що киянка Олена може спокійно приводити дитину до ДНЗ №787 і оформлювати дитину на відвідини садочку. Більше того, ГУОН надав контакти відповідальної особи в районному управлінні освіти, до якої мама могла б звернутися щодо оформлення дитини в будь-який зручний дитячий садок району, де є вільні місця.

В результаті, Олена, скориставшись нагодою, оформила дитину в один з дитячих садочків району.

Якби наш запит проігнорували, ми б:

- надіслали звернення до профільного Департаменту дошкільної і загальної середньої освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту з вимогою розібратися в ситуації;
- на відповідальну за доступ до публічної інформації і звернення громадян особу в Головному управлінні освіти і науки міста Києва ми надіслали б скаргу до Київської міської державної адміністрації.

В обох випадках схема взаємодії громадян, журналістів і державних органів влади виглядала так:

Розслідування діяльності приватного видавництва

Протягом грудня 2011 – березня 2012 «Свідомо» займалося розслідуванням діяльності приватного видавництва ТОВ «Видавничий дім «Освіта». Компанія, створена колишньою працівницею Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, у квітні 2011-го року отримала від МОНМС одразу ряд привілеїв:

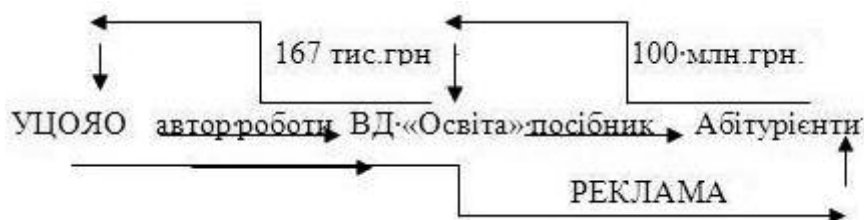
- право на випуск і комерційний продаж книг «Індивідуальний комплект підготовки до ЗНО-2012», створений державним підприємством Український центр оцінювання якості освіти;
- право на випуск, комерційний продаж і використання логотипу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, книги під назвою «Довідник абітурієнта 2012», створеної працівниками Міністерства освіти і науки, молоді та спорту;
- рекордно велике (третина всього бюджету) державне замовлення на видрук навчальних посібників для учнів 11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Алгоритм дій журналіста

Нами було направлено три запити, на підставі закону України «Про доступ до публічної інформації», що стосувалися діяльності вищеназваного видавництва.

25 листопада 2011 року нами було надіслано запит щодо розкриття коштів, котрі ТОВ «Видавничий дім «Освіта» мав би перерахувати Українському центру оцінювання якості освіти за випуск і комерційний продаж «Індивідуальних комплектів підготовки до ЗНО-2012». За тиждень – 2 грудня 2011-го року – ми отримали відповідь, в якій УЦОЯО назвало ціну питання – 167 000 гривень.

Завдяки відповіді на цей запит, нам вдалося встановити безпосередній комерційний зв'язок адміністрації видавництва і МОНМС, адже за 167 000 гривень, заплачених за роботу, ВД «Освіта» отримала шанс заробити на продажу книжки більше 100 000 000 гривень. Схема така:

В разі ігнорування нашого запиту, ми б:

- надіслали б запит до Кабінету Міністрів України з проханням розібратися в ситуації;
- надіслали б запит до Контрольно-ревізійного управління України з проханням розслідувати справу.

7 лютого 2012 року ми надіслали запит в Міністерство освіти і науки, молоді та спорту із вимогою розкрити умову контракту між ТОВ «Видавничий дім «Освіта» і МОНМС на створення працівниками МОНМС підручника «Довідник абітурієнта 2012», що містив офіційну інформацію міністерства, але, незважаючи на це, був переданий для комерційного продажу приватному видавництву.

Попередньо нами було проведено консультацію з юристом Дмитром Гузієм, що спеціалізується на інтелектуальній власності. Права передавати офіційну інформацію приватному підприємству Міністерство освіти і науки, молоді та спорту не мало.

За два дні – 9 лютого 2012-го року – ми отримали відповідь від заступника міністра освіти Євгена Сулими. В ньому зазначалося, що жодного контракту між МОНМС і «ВД «Освіта» не існує, і всі питання щодо книги мають бути адресовані адміністрації видавництва.

Ця інформація дала нам можливість придбати «Довідник абітурієнта 2012» і, відсканувавши, викласти його для вільного перегляду в мережу Інтернет, не боячись конфлікту з МОНМС.

В разі ігнорування цього звернення, ми звернулися б:

- *зі скаргою на роботу відповідального за надання публічної інформації у Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України, до Кабінету міністрів України, а також із проханням втрутитися в ситуацію і розібратися з тими працівниками МОНМС, котрі займалися передачею державної (офіційної) інформації приватним структурам.*

4 квітня 2012 року ми надіслали запит до Інституту інноваційних технологій Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України з вимогою пояснити невинуватено велике державне замовлення на друк навчальних посібників для учнів 1-х класів загальноосвітніх навчальних закладів, котрий отримало те саме приватне видавництво «ВД «Освіта», а також потрапляння до списку посібників, рекомендованих до друку, тих книжок «ВД «Освіта», котрі не брали участь у Всеукраїнському конкурсі рукописів, що є обов'язковою умовою для друку посібників за кошти бюджету.

9 квітня ми отримали відповідь, в якій пояснено механізм відбору підручників до друку спеціальними і незалежними фаховими комісіями, а також подане роз'яснення щодо книжок, що не пройшли конкурс рукописів. Це дало нам змогу не зробити помилки при написанні журналістського розслідування на цю тему.

Якби відповідь на запит нам не надали, то ми звернулися б:

- *до Міністерства освіти і науки, молоді та спорту з проханням надати пояснення;*
- *до Контрольно-ревізійного управління України і Рахункової палати України з проханням провести перевірку прозорості надання навчальним посібникам грифу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту і права отримувати великі державні замовлення на видрук навчальної літератури окремими видавництвами.*

2.7. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОСАДОВЦІВ ТА ЇХНІ ДОХОДИ: ЯК РОЗКРИТИ ТАЄМНИЦЮ?

Законодавство України містить ряд норм, спрямованих на те, щоб розподіл бюджетних коштів був прозорим, а інформацію про нього міг отримати кожен громадянин. Кошти бюджету (як державного, так і місцевого) – це сплачені громадянином податки, а отже він має право знати, куди були спрямовані його гроші. Цей принцип охоплює і випадки виплати з бюджету заробітних плат службовцям.

Крім того, законодавство містить додаткові вимоги щодо відкритості інформації про доходи осіб, які займають найвищі посади. Суспільство, наділяючи окремих громадян широкими владними можливостями, повинне бути впевненим у їх доброчесності.

Отже, йдучи на службу в органи державні чи місцевого самоврядування, особа повинна бути готова до розкриття інформації про свої доходи. Але чи працюють ці принципи на практиці? Чи може суд забезпечити виконання норм закону? Інститут Медіа Права переконався, що це можливо.

Штатні розписи підрозділів Міністерства юстиції України

У рамках дослідження структури ряду органів влади України, юрист Інституту Медіа Права звернулася до Міністерства юстиції України із інформаційними запитами. Перший запит стосувався штатного розпису Департаменту міжнародного права та співробітництва міністерства.

До Міністерства юстиції України
01001, м. Київ, вул. Городецького, 13

Громадянки України
Сушко Ольги Анатоліївни
[адреса]

ЗАПИТ НА ІНФОРМАЦІЮ

Шановні пані та панове!

Прошу вас надати копію штатного розпису Департаменту міжнародного права та співробітництва Міністерства юстиції України.

Цей запит на інформацію подається на підставі ст. 34, 40 Конституції України, ст. 3, 5, 19-22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI від 13.01.2011 р.

Відповідь на цей запит прошу надіслати поштою на таку адресу: 01015, м. Київ, вул. Старонаводницька, 8, оф. 24.

4 липня 2011 року

З повагою

_____ / О. А. Сушко

Аналогічний запит стосувався іншого підрозділу міністерства – Управління європейської інтеграції Департаменту міжнародного права та співробітництва.

Обидва запити були опрацьовані у Міністерстві юстиції України спільно. 15 липня 2011 року орган влади надіслав відповідь із відмовою у наданні документів. Відмова була мотивована тим, що штатні розписи містять інформацію про посадовий оклад державних службовців, і такі відомості є конфіденційною інформацією про осіб. Конфіденційна інформація про особу не може бути надана без її попередньої згоди або відповідного рішення суду.

Однак Закони України «Про доступ до публічної інформації» та «Про засади запобігання і протидії корупції» прямо вказують, що витрати з бюджету і відомості про оплату праці державних службовців не можуть бути обмежені у доступі. Апелюючи до цих норм, Ольга Сушко подала позов до Міністерства юстиції України.

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Україна, 01001, м. Київ
вул. Городецького, 13
Тел./факс: (38-044) 278-37-23

Сушко О.А.

вул. Старонаводницька, буд 8, оф. 24,
м. Київ
01015

15.07.2011 № С-13771-16.1

На № _____

Міністерством юстиції України на Ваші запити на отримання публічної інформації від 04.07.2011 повідомляється наступне.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про доступ до публічної інформації» кожна особа має право на ознайомлення **за рішенням суду з інформацією про інших осіб**, якщо це необхідно для реалізації та захисту прав та законних інтересів. Також цією статтею визначено, що розпорядники інформації, які володіють інформацією про особу, зобов'язані надавати її безперешкодно на вимогу **осіб, яких вона стосується**.

При цьому, статтею 21 Закону України «Про інформацію» визначено, що конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень.

Зазначаємо, що відповідно до пункту 1 резолютивної частини Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення Закону України «Про інформацію» від 30.10.1997 року № 5-зп забороняється використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її попередньої згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту, прав та свобод людини. До конфіденційної інформації, зокрема, належать свідчення про особу (освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, дата і місце народження, майновий стан та інші персональні дані). Відповідно до вимог Закону України «Про оплату праці» посадовий оклад для службовців входить до структури заробітної плати, яка між іншим і визначає майновий стан особи, відомості про який є конфіденційною інформацією про особу. На підставі наведених норм зазначається, що інформація про розміри посадового окладу є інформацією про особу.

У зв'язку із наведеним та, враховуючи, що посадовий оклад, зазначений у штатному розписі, є інформацією про особу (персональні дані), яка може бути конкретно ідентифікованою (стаття 11 Закону України «Про інформацію»), Міністерство юстиції не має правових підстав для надання Вам копії штатного розпису.

Заступник Міністра – керівник апарату

А.Сєдов

080351

В Окружний адміністративний суд
міста Києва
вул. Командарма Каменєва, 8, корпус 1,
м. Київ, 01601

Позивач: Сушко Ольга Анатоліївна
[адреса]
[телефон]
[e-mail]

Представник позивача: Шевченко Тарас Сергійович
[адреса]
[телефон]
[e-mail]

Відповідач: Міністерство юстиції України
вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел. (044) 278-37-23
themis@minjust.gov.ua

ПОЗОВНА ЗАЯВА

4 липня 2011 року я, Сушко Ольга Анатоліївна, звернулася до Міністерства юстиції України із двома запитами на інформацію. У цих запитах я просила надати копії таких документів:

- Штатного розпису Департаменту міжнародного права та співробітництва Міністерства юстиції України;
- Штатного розпису Управління європейської інтеграції Департаменту міжнародного права та співробітництва Міністерства юстиції України.

Цей запит був поданий на підставі і в порядку, передбаченому Законом України «Про доступ до публічної інформації».

У відповідь я отримала лист Міністерства юстиції України від 15 липня 2011 року № С-23771-16.1. Цим листом мені було відмовлено у наданні запитуваних документів. Відмова була мотивована тим, що штатні розписи містять інформацію про посадовий оклад державних службовців, і такі відомості є конфіденційною інформацією про осіб. Конфіденційна інформація про особу не може бути надана без її попередньої згоди або відповідного рішення суду.

Я вважаю, що відмова надати інформацію про посадовий оклад посадових і службових осіб Міністерства юстиції є незаконною, виходячи із наступних положень законодавства України:

1) Законом України «Про доступ до публічної інформації» (частина 5 статті 6 Закону) встановлено, що «Не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами..., у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб..., які отримали ці кошти або майно».

Посадові та службові особи Міністерства юстиції отримують заробітну плату із коштів Державного бюджету України, а отже інформація про отримання ними цих коштів не може бути обмежена у доступі.

2) Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» (частина 2 статті 16) передбачено, що «Не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом інформація про...

розміри, види оплати праці осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону». При цьому, серед осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 Закону, є «державні службовці», а також «посадові та службові особи інших органів державної влади».

Штатний розпис містить інформацію про кількість працівників, їх посади та посадові оклади. Структура органу влади не може бути інформацією з обмеженим доступом. Навіть якщо Міністерство юстиції України вважає інформацію про посадові оклади обмеженою у доступі, воно все одно зобов'язане надати інформацію про кількість працівників та їх посади. Це передбачено ч. 7 ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації»: «Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для ознайомлення надається інформація, доступ до якої необмежений».

Відмова Міністерства юстиції України надати відомості, про які йдеться у запиті на інформацію, порушує моє право на доступ до публічної інформації, гарантоване ст. 3; п. 2 ч. 1 ст. 4; п. 6 ч. 1 ст. 14; ч. 2 ст. 19.

Окрім цього, у зазначеному листі Міністерства юстиції України не описаний порядок її оскарження, всупереч вимогам п. 4) ч. 4 ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Відповідно до ч. 2 ст. 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Згідно зі ст. 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації» запитувач має право оскаржити (в тому числі до суду) відмову у задоволенні запиту на інформацію.

Виходячи з наведеного вище я прошу Окружний адміністративний суд міста Києва:

1) Визнати протиправною відмову Міністерства юстиції України у наданні інформації на запит Сушко Ольги Анатоліївни від 4 липня 2011 року.

2) Визнати, що відмова у наданні інформації надана із порушенням вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації», оскільки у ній не описаний порядок оскарження відмови.

3) Зобов'язати Міністерство юстиції України надати копії запитаних документів, а саме:

- Штатний розпис Департаменту міжнародного права та співробітництва Міністерства юстиції України;
- Штатний розпис Управління європейської інтеграції Департаменту міжнародного права та співробітництва Міністерства юстиції України.

Перелік документів, що додаються:

1. Квитанція про сплату судового збору.
2. Копія запиту на інформацію щодо Штатного розпису Департаменту міжнародного права та співробітництва, надісланого до Міністерства юстиції України 4 липня 2011 року.
3. Копія запиту на інформацію щодо Штатного розпису Управління європейської інтеграції Департаменту міжнародного права та співробітництва, надісланого до Міністерства юстиції України 4 липня 2011 року.
4. Копія листа Міністерства юстиції України від 15 липня 2011 року № С-23771-16.1.
5. Копія довіреності № 3925, виданої Сушко О. А. Шевченку Т. С. 13 серпня 2010 року.

29.11.2011 р.

Позивач

_____ / О. А. Сушко

Кодексом адміністративного судочинства України передбачено, що суд може розглядати справи щодо розгляду інформаційних запитів у скороченому провадженні. Це означає, що суддя не викликає сторони на слухання, а виносить рішення за матеріалами справи. За такою процедурою колегія Окружного адміністративного суду міста Києва і розглянула цю справу.

17 січня 2012 року суд постановив задовольнити вимоги позивача у повному обсязі і зобов'язав Міністерство юстиції України надати Ользі Сушко копії запитаних документів.

Це судові рішення є дуже важливим для усвідомлення того, що отримати інформацію від органу влади цілком реально, якщо звернутися до суду. До того ж судовий процес у разі застосування скороченого провадження не вимагає від позивача суттєвих зусиль. Головне – детально викласти ситуацію та правові аргументи у позовній заяві.

Декларації про доходи посадових осіб

Важливо пам'ятати, що в окремих випадках громадськість має право знати не лише розмір окладу посадовця, але й більш детальну інформацію про його доходи і майно. Ряд законів України – «Про доступ до публічної інформації», «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про судоустрій і статус суддів» та ін. – вказують, що декларації про доходи осіб, які займають високі посади, повинні бути відкритими у доступі.

Якщо узагальнити положення різних законів, то можна дійти висновку, що не можуть бути обмеженими у доступі декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру таких осіб:

- народних депутатів України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад, Президента України, а також кандидатів на ці посади;
- кандидатів на посаду державного службовця першої категорії;
- осіб, які займають посаду державного службовця першої чи другої категорії або посаду службовця місцевого самоврядування першої чи другої категорії;
- Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України, голови та суддів Конституційного Суду України, голови та суддів Верховного Суду України, голів та суддів вищих спеціалізованих судів України, інших суддів, Генерального прокурора України та його заступників, голови Національного банку України, голови та членів Вищої ради юстиції, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, голови та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівників інших органів державної влади та їх заступників, членів колегіальних органів державної влади (комісій, рад), керівників органів місцевого самоврядування та їх заступників.

Для того щоб з'ясувати, хто належить до службовців першої та другої категорії, потрібно звернутися до ст. 25 Закону України «Про державну службу» та ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

Тим не менше, із правила про відкритість декларацій є виняток. У п. 7 Примітки до форми декларації про доходи вказано, що не підлягають оприлюдненню і є інформацією з обмеженим доступом такі відомості:

- щодо реєстраційного номера облікової картки платника податків (або серії та номера паспорта громадянина України для тих, хто не має такого номера) стосовно декларанта та членів його сім'ї;
- щодо місця проживання декларанта;

- щодо місцезнаходження нерухомого майна (земельні ділянки, житлові будинки, квартири, садовий (дачний) будинок, гаражі, інше нерухоме майно), яке перебуває у власності, в оренді чи на іншому праві користування декларанта або членів його сім'ї.

Відповідно до Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» вищезазначені особи подають декларації про доходи за місцем роботи. Отже, для того щоб отримати копію декларації, необхідно звернутися із запитом до того органу влади, де працює відповідний посадовець. При цьому, надаючи відповідь, орган влади може вилучити (замаркувати) обмежені в доступі відомості. Але повністю відмовляти у наданні документа, посиляючись на конфіденційність його частин, не можна.

Більше того, декларації деяких осіб повинні бути доведені до відома суспільства шляхом опублікування їх в офіційних друкованих виданнях органів влади. Перелік цих посадових осіб наведений у ст. 12 Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції».

Безумовно, кожен громадянин має широкі права щодо отримання інформації про витрачання бюджетних коштів і доходи посадових осіб. Якщо це право було порушене, доцільно звертатися до суду. Практика доводить, що розгляд справи у суді може принести відчутний позитивний результат.

Центр Політичних Студій та Аналітики (ЦПСА) — це аналітично-тренінгова громадська організація, заснована у 2005 році з метою об'єднання зусиль громадськості задля розбудови в Україні громадянського суспільства, демократичних інститутів та дієвого місцевого самоврядування.

Місія ЦПСА — активізація структурних суспільно-політичних перетворень в Україні, шляхом творення сучасної світоглядної парадигми в українському суспільстві.

Завдання ЦПСА — зміна та розвиток політичної свідомості громадсько - та політично-активної частини населення, через усвідомлення своєї проактивної ролі в процесі розвитку українського суспільства, побудову якісно нових ціннісних орієнтацій, політичного дискурсу та політичної культури.

Цілі ЦПСА

- підвищення рівня політичної освіти громадян, шляхом проведення навчальних та просвітницьких заходів;
- запровадження системи прозорості та відкритості у відносинах між органами влади та громадянами;
- стимулювання та сприяння у створенні механізмів активного громадянського контролю за діяльністю органів законодавчої, виконавчої, судової гілок влади та місцевого самоврядування;
- аналіз існуючої політичної ситуації;
- проведення прогнозування та моделювання розвитку держави та суспільства, його структурних елементів;
- допомога в організації досліджень та вивчення проблем організації і управління суспільними процесами й інститутами;
- контроль за виборчим процесом в Україні;
- встановлення контролю з боку суспільства за використанням фінансів місцевими та центральними органами влади;
- сприяння розвитку міжнародної співпраці з організаціями, які мають подібну діяльність.

Абетка з доступу до публічної інформації: навчально-методичний посібник
Навчально-методичне видання.

За редакцією СЛИЗЬКОНІС Дарії Михайлівни, ТАРАНА Віктора Вікторовича.

Автори-укладачі:

Балабан Ростислав Валерійович, Центр Політичних Студій та Аналітики
Балацька Анна Сергіївна, Інститут Медіа Права
Будник Ольга Олександрівна, Центр Політичних Студій та Аналітики
Гандзюк Катерина Вікторівна, Центр Політичних Студій та Аналітики
Головенко Роман Богданович, Інститут Масової Інформації
Медведєва Олена Володимирівна, Центр Політичних Студій та Аналітики
Розкладай Ігор Євгенович, Інститут Медіа Права
Сакалош Михайло Анатолійович, Центр Політичних Студій та Аналітики
Слизьконіс Дарія Михайлівна, Центр Політичних Студій та Аналітики
Сушко Ольга Анатоліївна, Інститут Медіа Права
Сюмар Вікторія Петрівна, Інститут Масової Інформації
Таран Віктор Вікторович, Центр Політичних Студій та Аналітики
Шевченко Тарас Сергійович, Інститут Медіа Права

Літературний редактор та коректор *Тетяна Майданович*
Дизайн обкладинки *Вадим Міський*
Макет і верстка *Денис Тоїчкін*

Оригінал-макет виготовлено на обладнанні
Центру Політичних Студій та Аналітики
м. Київ, вул. Михайлівська 24-В, оф. 43.
тел./факс (067)5068162
office@cpsa.org.ua, www.cpsa.org.ua, www.access-info.org.ua
Підписано до друку 28.08.2012. Формат 84х108 1/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 11,0. Обл.-вид. арк. 12,64.
Наклад 1000 прим.
Надруковано на обладнанні видавничого центру ТОВ «СОФІЯ-А»,
вул. Обсерваторна 126, Київ 04053.